

Rovnováha mezi městem a řekou

Úvod

Předmětem diplomové práce je revitalizace okolí řeky Dyje ve Znojmě. Cílem práce je hledání a nacházení rovnováhy mezi městem a řekou. Řeka je velmi vzácným přírodním elementem a na jižní Moravě představuje jeden z nejdůležitějších tvůrců místní morfologie krajiny. Řeka Dyje vytváří u hranic s Rakouskem meandrovitá zákoutí a pod městem Znojmem se postupně rozléhá do široké nížiny. V minulosti měla řeka a promenáda kolem ní velice významnou roli pro místní obyvatele. Z města Znojma bylo možné dojít podél řeky až do Vranova nad Dyjí. Výstavbou vodní hráze byla tato část zatopena a na druhé straně směrem ke Znojmě začaly kolem řeky vznikat malé zahrádky. Řeka Dyje tímto částečně ztratila svůj původní význam a kouzlo.

Nejen na základě mého zájmu o proměňující se význam řeky Dyje, ale i na základě iniciace města Znojma se začalo utvářet zadání mé diplomové práce. Jeho přesný rozsah jsem však postupně rozvíjela pomocí analýz, práce a pozorování v terénu a etnografického výzkumu.

V samotné práci se zabývám vztahem mezi dvěma zásadními prvky, a to městem a řekou. Vlivem terénu a umístěním centra města se řeka k městu postupně přibližuje a poté oddaluje. Je důležitou urbanistickou osou pro město, ale neprochází skrze něj.

Různá vzdálenost řeky od centra města ovlivňuje způsoby, jakým lidé prostředí kolem řeky využívají. Z toho důvodu ve svém návrhu rozdělují okolí řeky na specifické a vzájemně odlišné charaktery, které se mění se vzdáleností od města a která zároveň vychází ze stávajících vlastností daného místa.

Snažím se vnést genius loci do míst, která jej ztratila v důsledku postupného přenášení významu na navazující a okolní prostory (např. Národní park Podyjí). Toho chci dosáhnout i pomocí modulu a vytvoření různých příležitostí k zastavení pro nyní běžně jen projíždějícího či jinak pomíjivého návštěvníka.

Ve své práci se zabývám různými urbanisticko-architektonickými měřítky, které se prolínají následujícími částmi, a to návrhem celku, charakteru, modulem a detaily.

V první části „návrh celku“ zobrazuji celé řešené území v okolí řeky Dyje, nové propojení s městem, navrhované moduly a náplň charakterů. V druhé části „charaktery“ se zaměřuji na vybrané plochy, které jsou v nějakém smyslu specifické. Ve svém návrhu řeším prostorově jejich náplň, krajinářské uspořádání a architektonické body. Ve třetí části „modul“ představuji modul, který aplikuji v různých podobách a usazuji na určená místa vycházející z analýz. Ve třetí části „detaily“ se zabývám řešením mobiliáře, materiálů a vegetace, která vychází z procházejícího nadregionálního biokoridoru.

V prvopočátku svých analýz jsem si myslela, že si vytipuji určitá specifická místa a těmi se budu zabývat detailněji. Nakonec však zaměření se na tato místa bez jakéhokoliv kontextu a vztahu vzhledem k městu a řece nedávalo žádný význam. Z toho důvodu ve své práci uchopuji dané prostředí komplexně a postupně od celku přecházím k detailu.

Revitalizace okolí řeky Dyje ve Znojmě

Fakulta architektury
České vysoké učení technické
Ústav urbanismu
Ateliér Plicka

autor:
Veronika Stehlíková

vedoucí diplomové práce:
doc. Ing. arch. Ivan Plicka, Csc.

asistent:
Ing.arch. Matyáš Sedlák

konzultant krajinářské části
Ing. Radmila Fingerová

Leden 2019

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Veronika Stehlíková

datum narození: 13. 5. 1993

akademický rok / semestr: 2018_2019 / zimní semestr

ústav: Ústav urbanismu

vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Ivan Plicka, CSc.

téma diplomové práce:

ZNOJMO – REVITALIZACE OKOLÍ ŘEKY DYJE

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Řešeným územím diplomní práce je řeka Dyje a bezprostředně související území – v celém průběhu v kontaktu se zastavěným územím města Znojmo. Cílem diplomové práce je – na základě zevrubné analýzy řešeného území i potřeb města - navrhnout takové zásahy (architektonické, urbanistické), které budou přínosem z hlediska využití okolí řeky Dyje pro krátkodobou rekreaci obyvatel města i jeho návštěvníků.

2/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Základním programem diplomové práce je návrh celkové koncepce revitalizace řešeného území i jednotlivých dílčích zásahů, které povedou ke zvýšení standardu prostředí řeky Dyje v celém jejím průběhu městem / v kontaktu s městem Znojmo. Nosným programem bude návrh komunikačního systému, souvisejícího s řekou, doplněného návrhem klíčových míst, významných z hlediska zvýšení uživatelského standardu území.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

Výsledkem diplomové práce bude ověřovací studie řešeného území dle výše uvedeného rámcového stavebního programu. Předběžný rozsah diplomní práce:

- situace širších vztahů 1 : 5 000 alt. 1 : 2 000

- situace řešeného území 1 : 500 alt. 1 : 200

- navržené objekty - půdorysy, řezy, pohledy v podrobnosti 1 : 200 alt. 1 : 100

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- vizualizace / zákresy do fotografií – dokumentující revitalizační zásahy do stávajícího území

Pozn.: 3/ 4/ - může být upřesněno vedoucím DP na základě konzultace v průběhu semestru.

Datum a podpis studenta

11/10/2018 Stehlíková

Datum a podpis vedoucího DP

11/10/2018 Plicka

Datum a podpis děkana FA ČVUT

11. 10. 2018

registrováno studijním oddělením dne

11. 10. 2018

OBSAH

1/ analýza

1.1/ řeka Dyje	2
1.2/ Znojmo	8
1.2.1/ město obecně	10
1.2.2/ ortofoto	12
1.2.3/ schwarzplan	14
1.2.4/ mapa veřejného prostoru	16
1.2.5/ historie/památky/urbanismus	18
1.2.6/ krajina	28
1.2.7/ doprava	32
1.3/ řešené území	34
1.3.1/ řešené území	36
1.3.2/ historické fotografie	38
1.3.3/ současné fotografie	40
1.3.4/ územní plán	42
1.3.5/ topografie	44
1.3.6/ vegetace	50
1.3.7/ hydrologie	52
1.4/ osobní analýza	54
1.5/ etnografický výzkum	68

2/ analýza_návrh

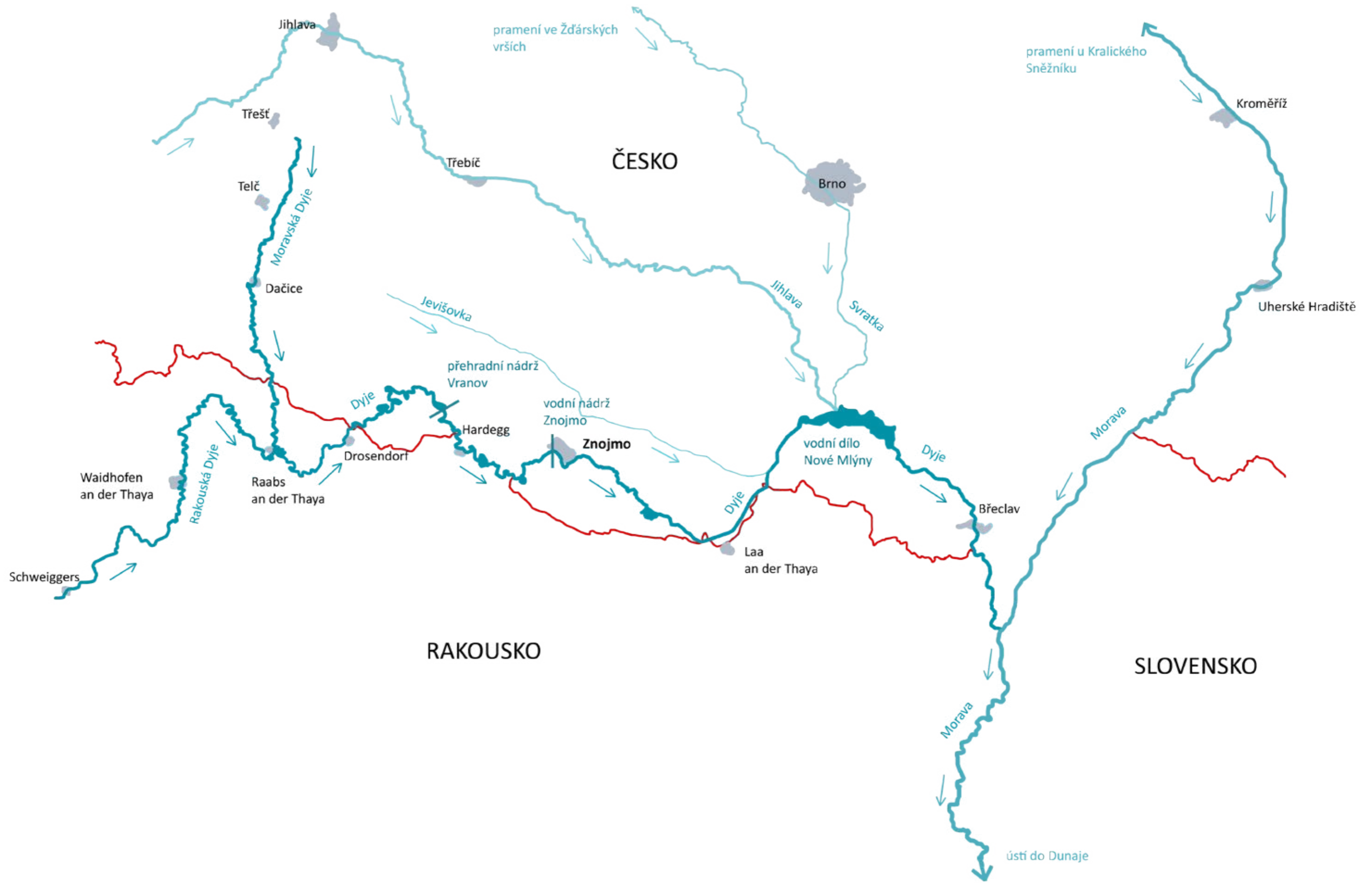
2.1/ okolní plochy	80
2.2/ plochy ke krajinářské úpravě	82
2.3/ cesty	84
2.4/ aktivity	88
2.5/ přemístěné zahádky	90

3/ návrh

3.1/ návrh celku	94
3.1.1/ koncept	96
3.1.2/ situace	100
3.2/ chraktery	114
3.2.1/ městský charakter	118
3.2.2/ přírodě blízký charakter	126
3.2.3/ rekreační charakter	140
3.2.4/ sportovní chrakter/naučný charakter	146
3.3/ modul	154
3.3.1/ boudy/brány	158
3.3.2/ bufet	164
3.4/ deaily	178
3.4.1/ mobiliář	180
3.4.2/ materiály/vegetace	182
3.4.3/ vegetace	184
3.4.4/ etapizace	186

1/ analýza

1.1/ řeka Dyje

— státní hranice

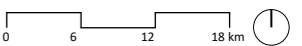

schéma povodí Dyje

Poloha města

Území znojemského okresu patří svou rozlohou mezi největší okresy České republiky. Z archeologických nálezů je patrné, že město bylo osídlováno již od starší doby kamenné. Následně zde pak vznikala slovanská hradiště, posléze zde byly budovány tvrze a hrady a nakonec obce a města. Mnohé z těchto staveb zůstalo zachováno až do dnešní doby.

Znojemský okres se rozléhá na dvou geomorfologických celcích. Na západní polovině je to Český masiv a na východní polovině Karpatská soustava. Rozdílná geologická stavba každého celku se odráží v morfologii krajiny. Západní část zahrnuje výběžky a pahorky předhůří Českomoravské vrchoviny a je tvořena převážně krystalickými horninami vzniklými v prvohorách. Naopak ve východní části okresu jsou zastoupeny sedimentární horniny třetihorního moře, které vytvářejí nížinu Jaroslavické tabule. Toto geologické podloží dalo vzniknout dvěma základním druhům půd, v západní části okresu jsou to hnědozemě, ve východní černozemě a nivní půdy.

Podnebí v oblasti je převážně teplé a suché. Průměrná roční teplota se pohybuje v závislosti na nadmořské výšce mezi 7 až 8,5°C. Srážky se během roku pohybují okolo 300 – 550 mm a jsou ovlivněny srážkovým stínem Českomoravské vrchoviny. Nejvýše položeným místem okresu je Suchá hora u Zblovic (521 m.n.m.). Nejnižší místo se nachází na soutoku Dyje a Jevišovky (171 m.n.m.). Celým územím protéká řeka Dyje.

Administrativně se okres člení na 144 obcí a dále pak na 170 částí obcí. Celkem 129 obcí má pouze jednu část obce, 15 obcí se dělí na dvě a více částí obcí, město Znojmo má 9 částí obcí.

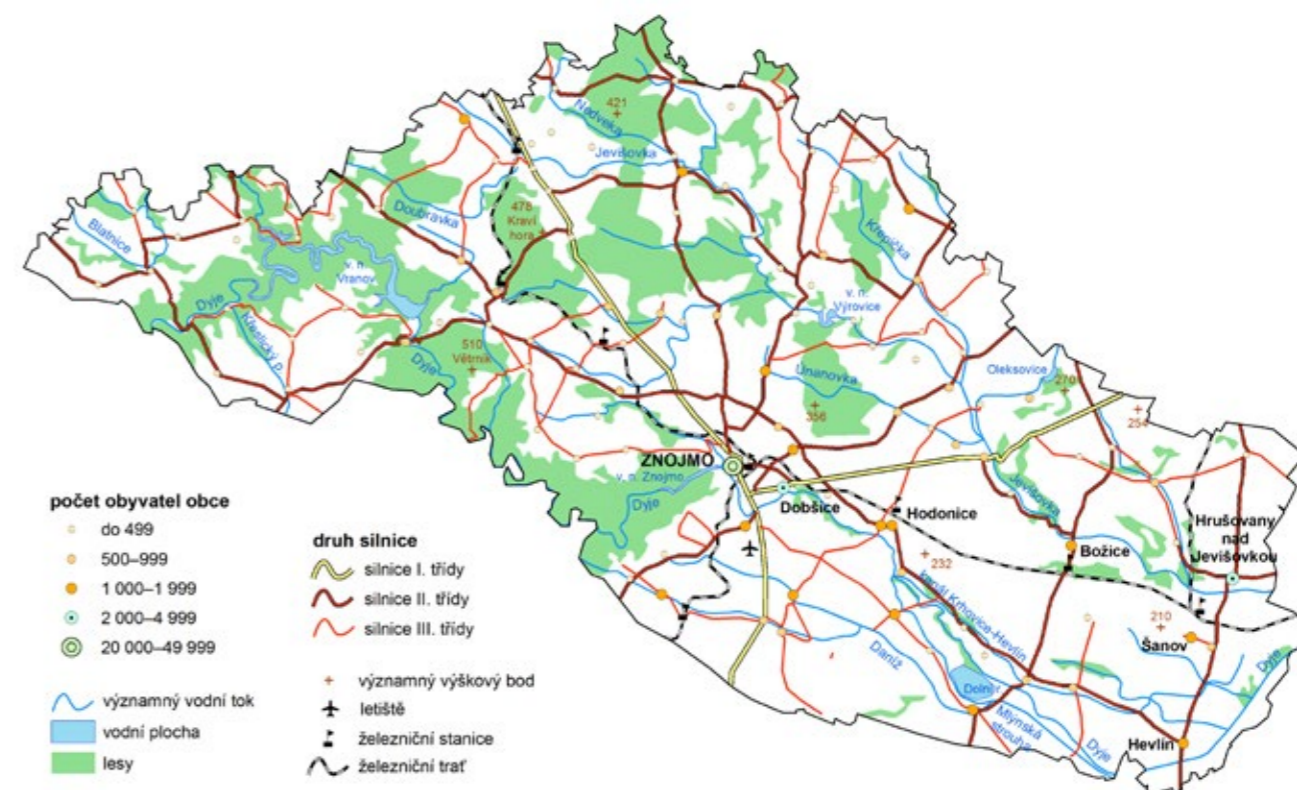
V okrese Znojmo žije více než 113 tisíc obyvatel. Průměrný věk obyvatel je okolo 42 let.

Oblast okolí Znojma je převážně zemědělsky průmyslová. Zemědělská půda zabírá více než polovinu území v okrese. S ekonomickou krizí některé větší podniky nevydržely tlak konkurence a zanikly nebo musely změnit svoji činnost. Naproti tomu vznikla celá řada převážně menších podniků. Podobná situace nastala i v zemědělství. Část podniků se transformovala do velkých celků a zároveň bylo založeno množství větších či menších rodinných farem.

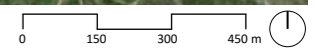
Ve městě Znojmě bylo postaveno několik supermarketů, což napomohlo rozvoji obchodní sítě. Veškeré výše uvedené změny se odrazily na trhu práce. Vzhledem k poměrně nízkému zprůměrnění okresu, absenci velkých podniků a sezónnosti některých činností, dosahuje okres Znojmo vysoké nezaměstnanosti, která se prohlubuje v zimních měsících, kdy klesá zájem o pracovníky v zemědělství, stavebnictví a službách.

Dopravní infrastruktura byla dobudována ve dvacátém století. Tvoří jí železniční síť, která umožňuje spojení směrem na Jihlavu, Brno, Břeclav a Vídeň. Páteř silniční sítě tvoří silnice 1. třídy Znojmo – Jihlava a Znojmo – Brno. Pro potřeby mezinárodní dopravy a cestovního ruchu jsou v provozu čtyři silniční hraniční přechody, jeden železniční a jeden přechod pro pěší a cyklisty.¹

¹ Český statistický úřad (únor 2013). Charakteristika okresu Znojmo. Načteno z Český statistický úřad: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_znojmo

113 000	obyvatel v okrese
33 719	obyvatel ve Znojmě
42 let	průměrný věk obyvatel
68%	zemědělská půda
7 až 8,5°C	průměrná teplota
300 – 550 mm	roční úhrn srážek
290 m.n.m.	nadmořská výška

1.2.2/ ortofoto

■ budovy

veřejný prostor
řeka Dyje

I. vojenské mapování 1764-1768

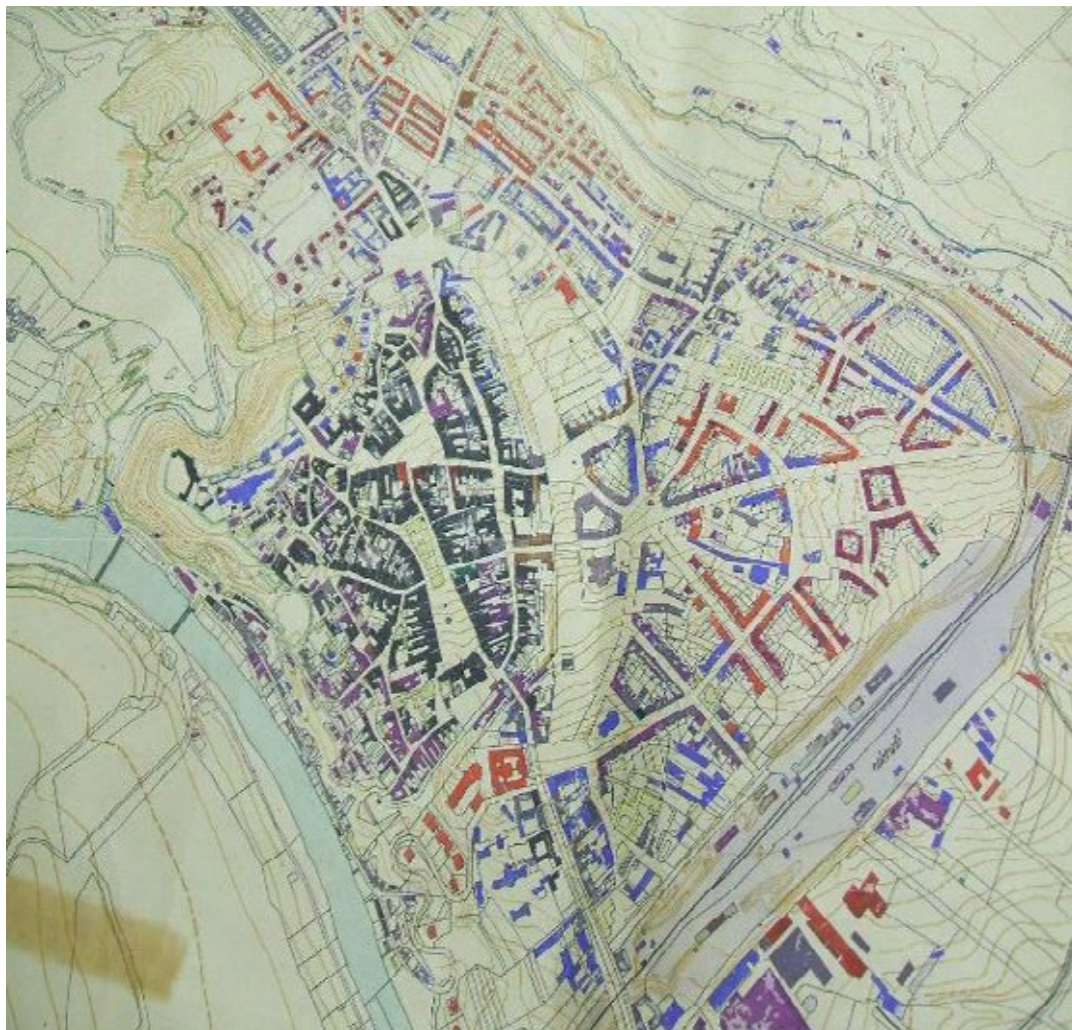
II. vojenské mapování 1836-1852

císařský otisk stabilního katastru 1824

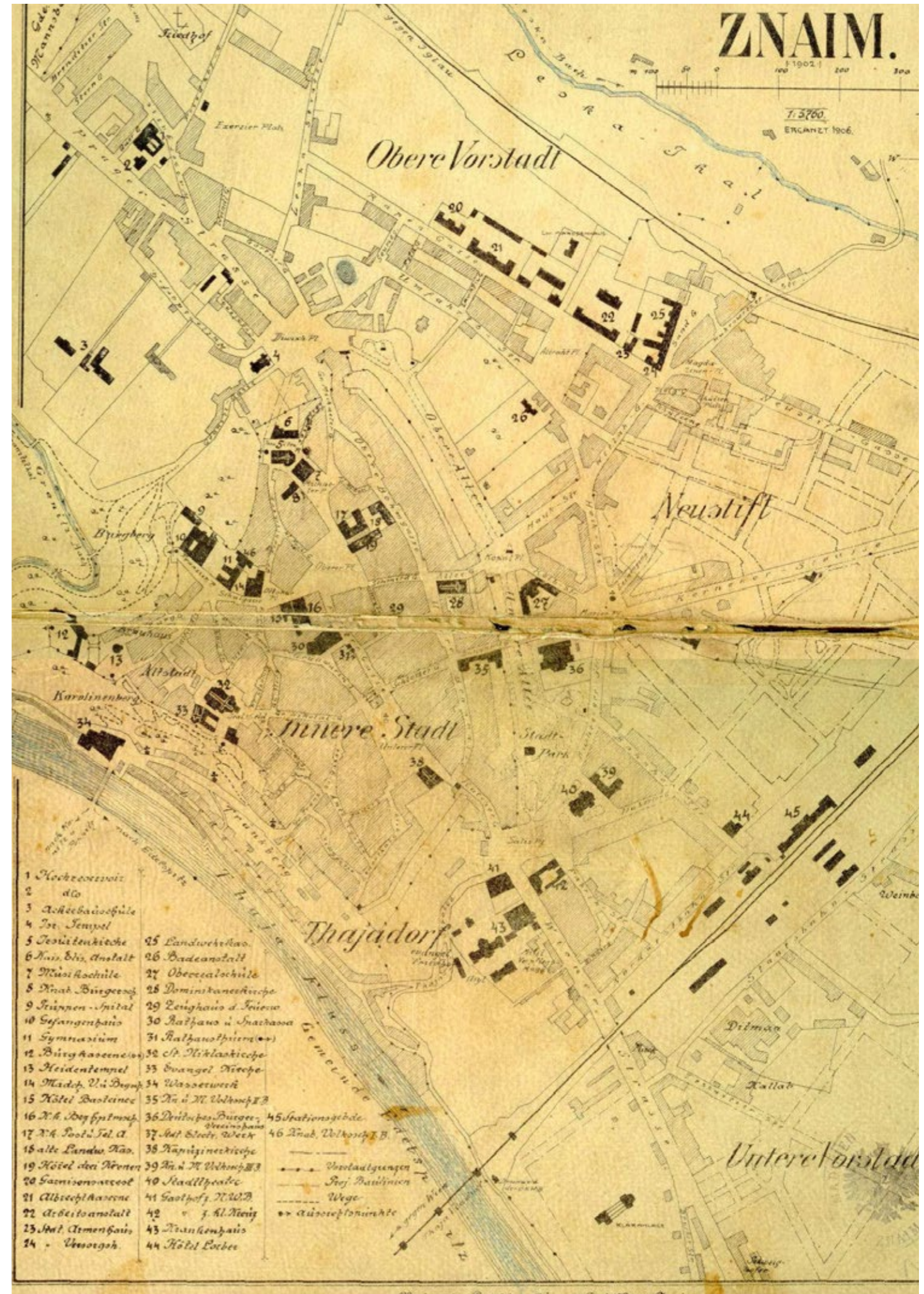

1871

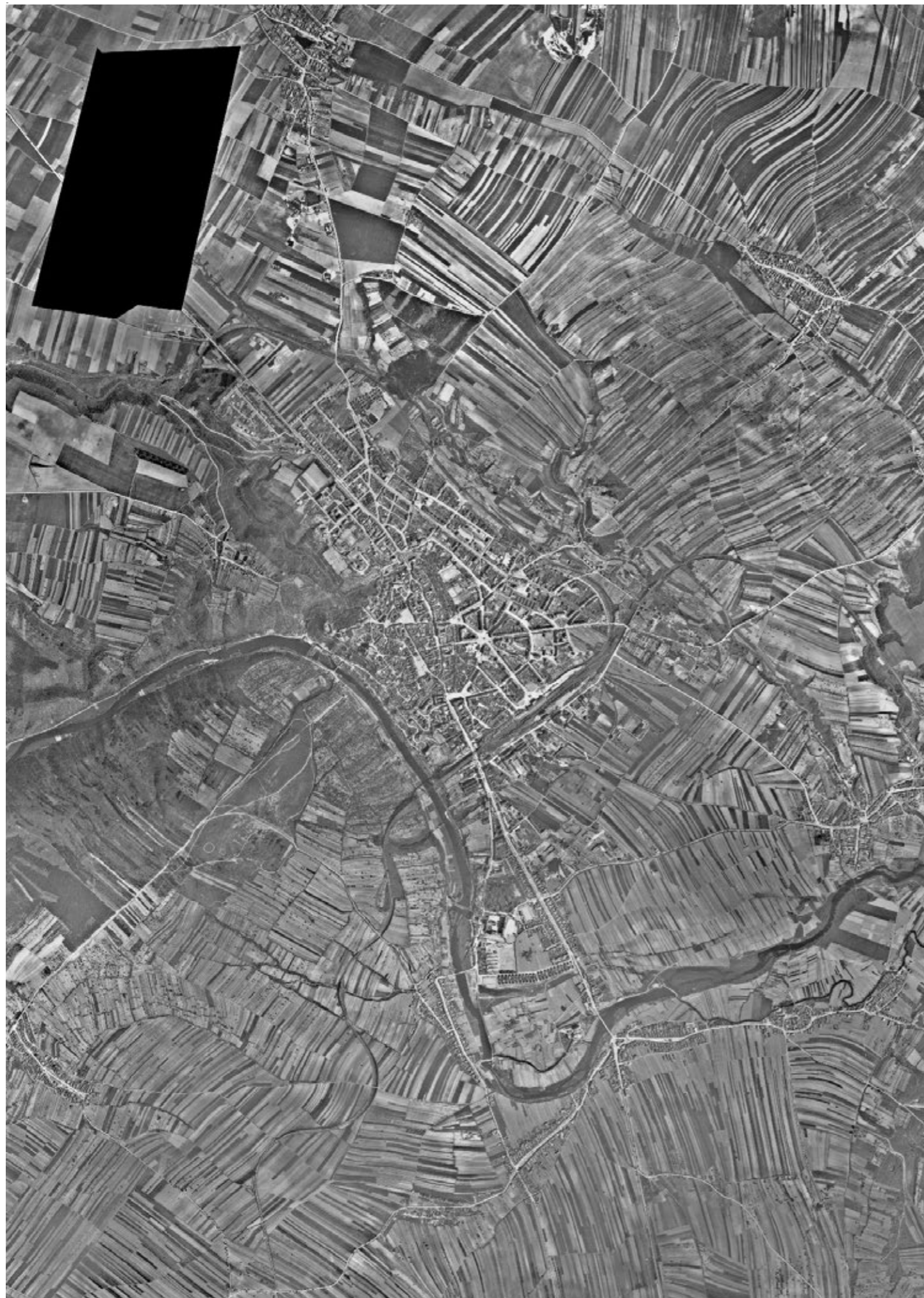

1871

- postaveno do roku 1815
- postaveno do roku 1845
- postaveno do roku 1870
- postaveno do roku 1887
- postaveno do roku 1900
- postaveno do roku 1918
- postaveno do roku 1930
- postaveno do roku 1938
- postaveno do roku 1945
- asanace

1906

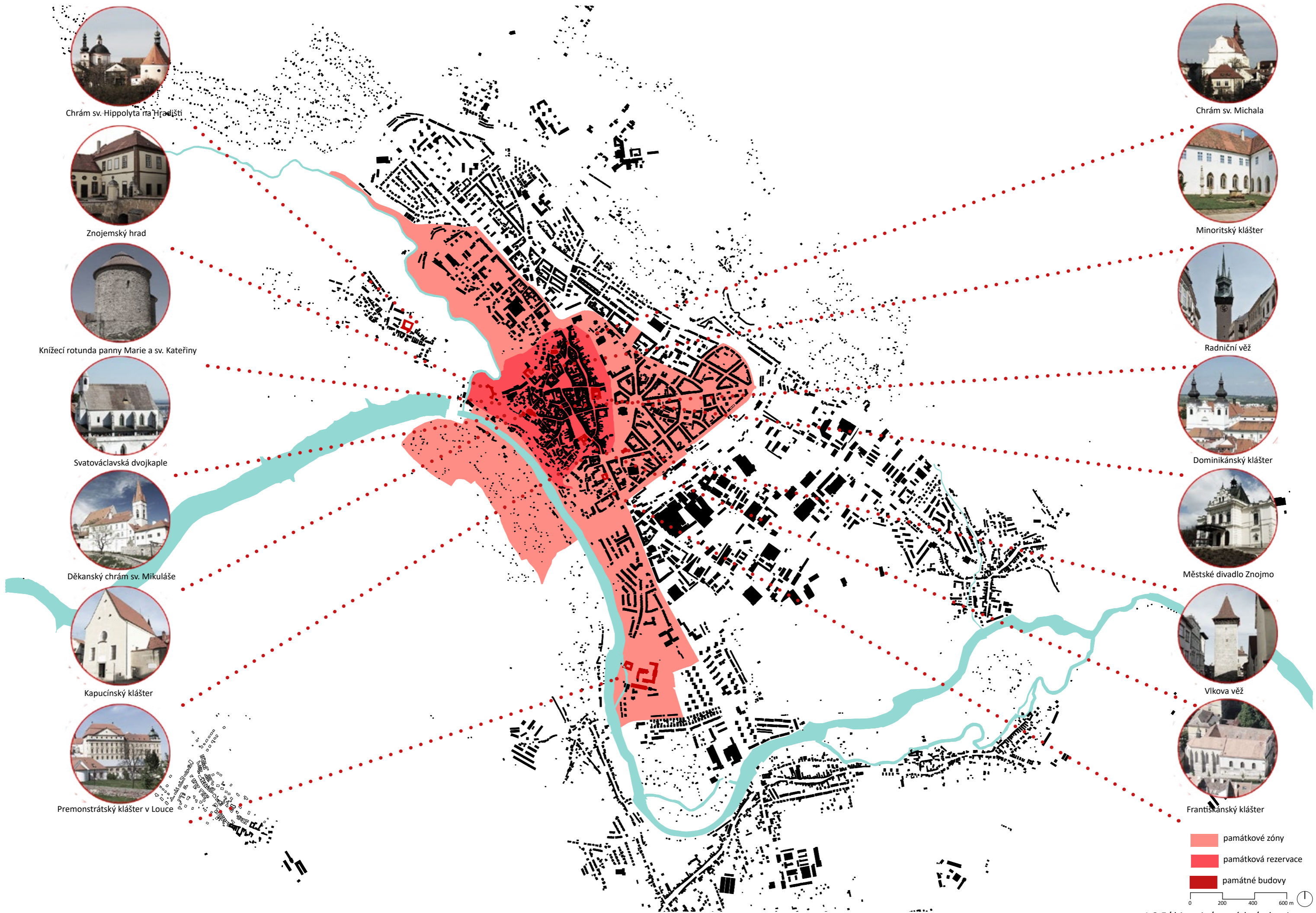

1930

1950

Chrám sv. Hippolyta na Hradčisti

Chrám sv. Michala

Znojemský hrad

Minoritský klášter

Knížecí rotunda panny Marie a sv. Kateřiny

Radniční věž

Svatováclavská dvojkaple

Dominikánský klášter

Děkanský chrám sv. Mikuláše

Městské divadlo Znojmo

Kapucínský klášter

Vlkova věž

Premonstrátský klášter v Louce

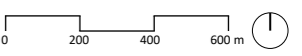
Františkánský klášter

památkové zóny
 památková rezervace
 památné budovy

0 200 400 600 m

- urbanistické bloky
- urbanistické hodnoty
- urbanistické osy

Krajina

„Národní park Podyjí byl vyhlášený v roce 1991. Park leží na jihovýchodním okraji Českomoravské vysočiny na hranici Českého masivu a Karpatské soustavy. Je situován mezi Znojmem a Vranovem nad Dyjí při státní hranici s Rakouskem na ploše 63 km². Navazující ochranné pásmo má rozlohu 29 km. Nejvyšším bodem území je vrchol Býčí hory v polesí Braitava na Vranovsku (536 m n.m.) a nejnižším pak hladina Dyje u Znojma (207 m n.m.). Důvodem vyhlášení parku je především unikátní 42km dlouhé kaňonovité údolí řeky Dyje, jedinečnost rozsáhlého lesního komplexu, existence cenných nelesních ploch a nesmírná bohatost rostlin a živočichů.“ [...]

„Národní park Thayatal byl vyhlášen až v roce 2000. Je to nejmenší národní park v Rakousku – jeho rozloha je 13,3 km². Zajišťuje ochranu pravého břehu údolí Dyje v délce 25 km, velké části lesnatého údolí říčky Fugnitz a nivních luk podél Dyje.“ [...]

„Podyjí se vyznačuje poměrně vysokým podílem lesů přírodních a přírodě blízkých – bučin, suťových lesů, reliktních borů i prameništích olšin, dubohabřin a kyselých doubrav. Kulturní lesy reprezentují především tzv. pařeziny, které dokladují mnohasetletý způsob historického hospodaření v lesích Podyjí.“ [...]

„Celkem se na území Národního parku Podyjí vyskytuje více než 1200 druhů vyšších rostlin. Tato pestrost je dána prolínáním teplomilných a stepních druhů z jihovýchodní panonské oblasti (koniklec velkokvětý, kavyl vláskovitý) s druhy hercynskými, které se vyskytují ve střední Evropě (rozchodník skalní, jaterník podléška). Navíc flóru Podyjí obohatily i druhy z blízkých Alp (brambořík evropský, oměj jedhoj).“ [...]

„Řeka Dyje se v rytmu meandrů obrací ke všem světovým stranám a vytváří tak podmínky pro pestrou mozaiku přírodních biotopů – od suchých skalních stepí rozpálených jižním sluncem až po severní stinné stráně lesnaté Braitavy. Tisíciletá extenzivní zemědělská činnost dala vzniknout unikátním vřesovištím, která se stala útočištěm mnoha vzácných druhů rostlin (křivatec český, divizna brunátná, hlaváč šedavý). Dyjí lemují na propustných říčních terasách sušší louky s kopretinou bílou či šalvějí luční. Potoční nivy a prameniště doprovází vlhké louky s porosty ostřic.“ [...]

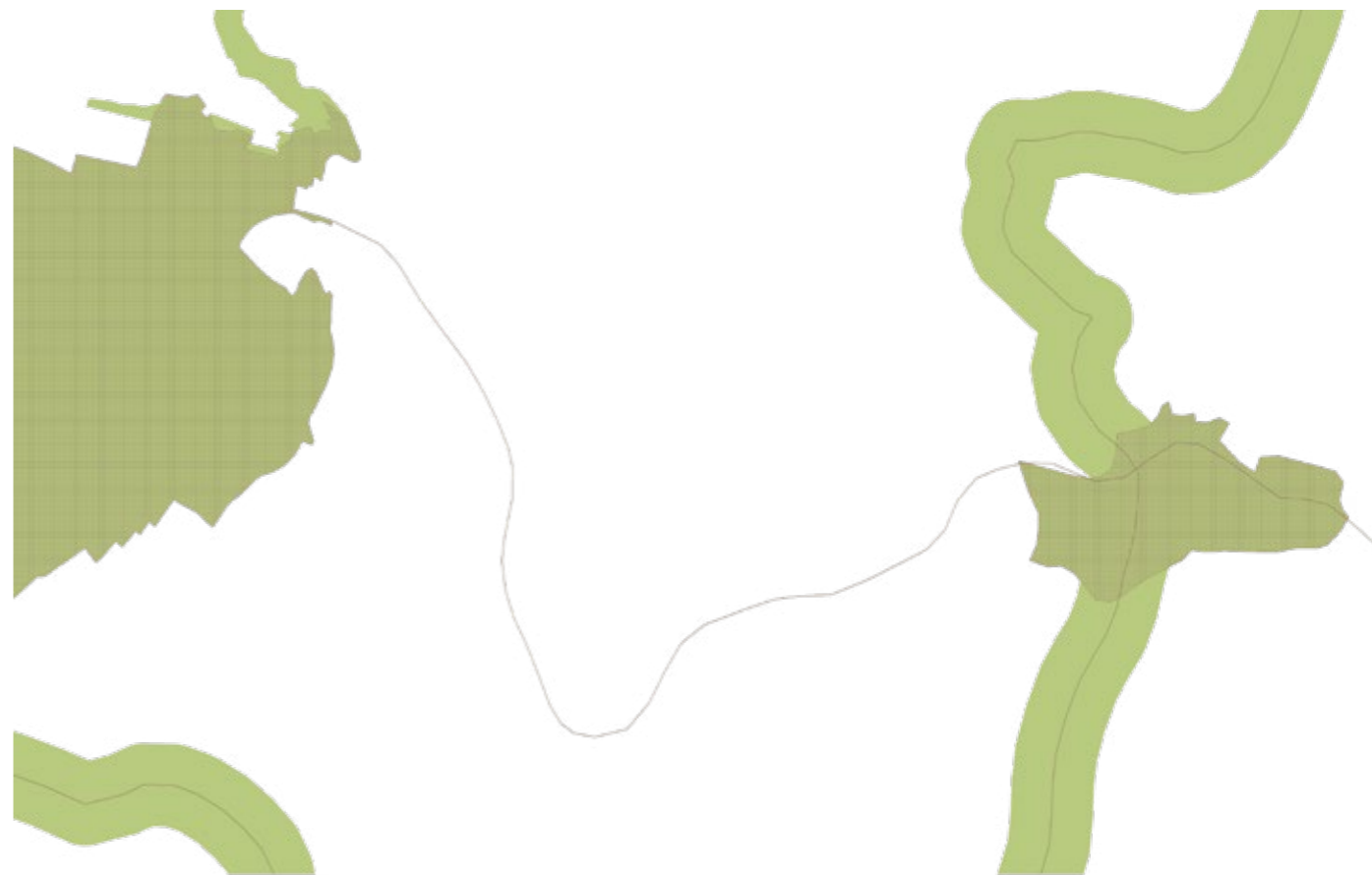
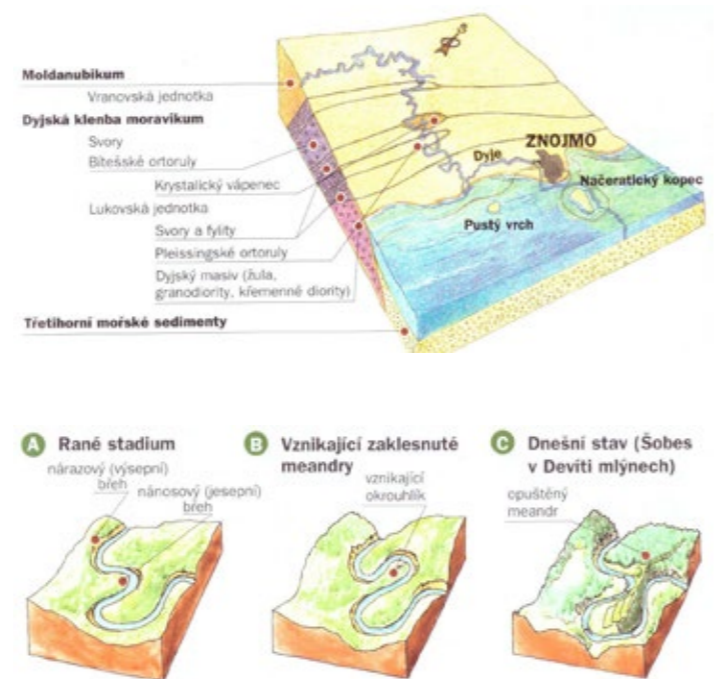
„Fauna Národního parku Podyjí je velmi zajímavá a rozmanitá, což je dáno zejména polohou, klimatem, geomorfologií a zachovalostí území. Na relativně malém území můžeme najít vedle sebe výrazně teplomilné druhy panonských stepí a na druhé straně typické podhorské druhy hercynských lesů. Podyjí patří k oblastem s největší rozmanitostí především bezobratlých živočichů – dosud byl zjištěn výskyt téměř 9000 druhů.“ [...]

„Například jen brouků bylo nalezeno 2300 (tesařík obrovský, krasec osmiskvrnný) a motýlů 2100 druhů (jasoň dymnivkový, pestrokřídlec podražcový). Z obratlovců tvoří nejpočetnější skupinu ptáci (např. dudek chocholatý, čáp černý), dále savci (např. vydra říční, plch velký), ryby (např. ostroretka stěhovavá, vranka obecná), obojživelníci (např. mlok skvrnitý, čolek velký) a plazi (např. užovka stromová, ještěrka zelená).“ [...]

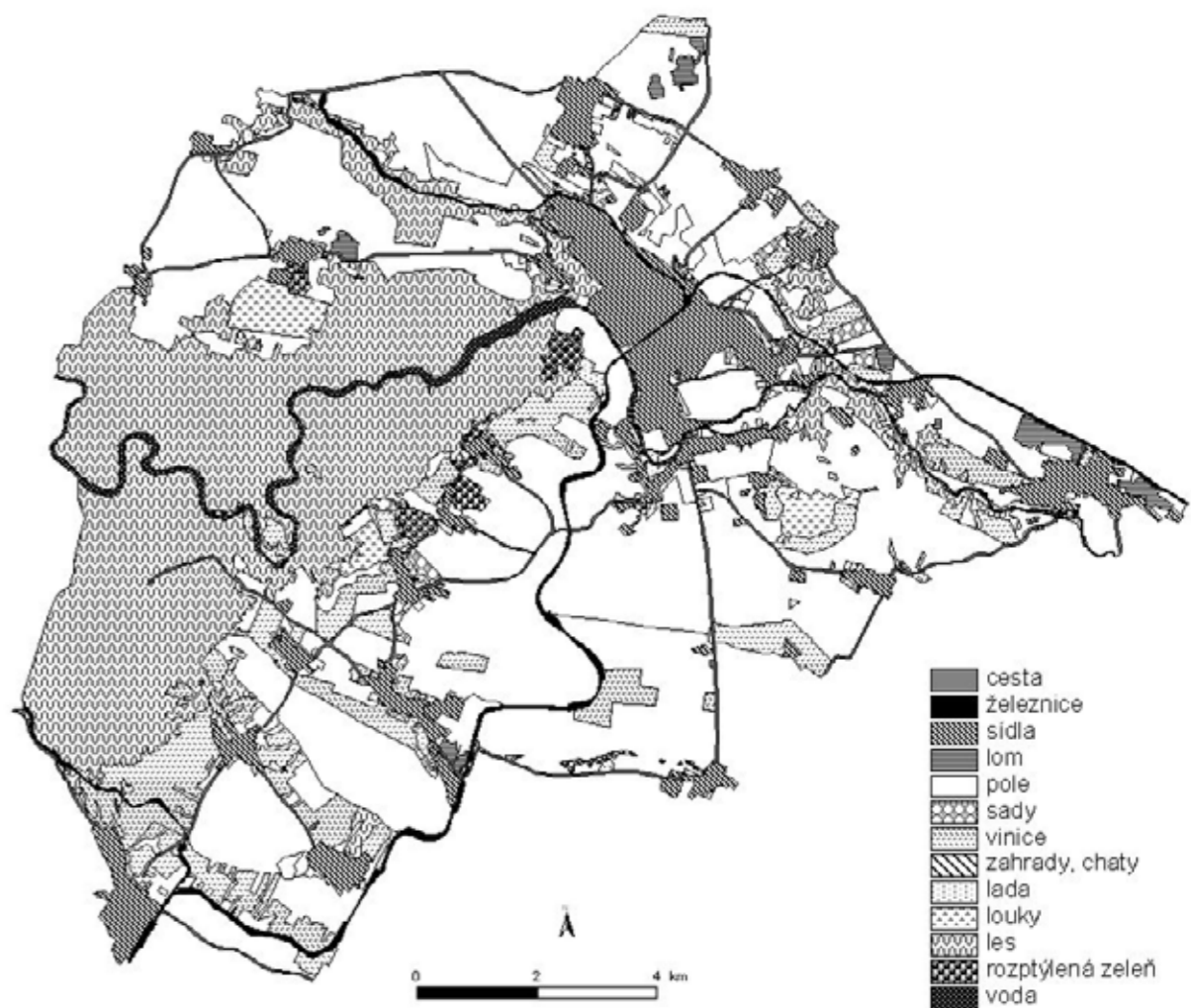
Řeka Dyje

„Asi před 17 miliony lety ustoupilo z území dnešního národního parku mělké třetihorní moře a na jeho bývalém dně se začala formovat říční síť. Odvodňovací páteří byla již tehdy řeka Dyje, která začala modelovat dnešní hluboké údolí. Nejdříve se zařezávala do měkkých mořských sedimentů a posléze i do tvrdých krystalických hornin Českého masivu. Výsledkem její činnosti je dnešní říční údolí hluboké až 220 metrů, pro něž jsou typické rozevláté meandry, atraktivní vyhlídky, kamenná moře a srázné skalní stěny. Jeho význam je o to větší, že téměř všechna obdobná říční údolí byla v letech minulých zničena přehradními jezery, výstavbou komunikací, průmyslových či rekreačních objektů. Dnes je říční ekosystém na území národního parku výrazně pozměněn činností vranovské elektrárny, především vypouštěním chladných spodních vod a kolísáním průtoků v Dyji.“ [...]¹

¹Kacetl, J. a spol. (2011). Národní park Podyjí. [online]. [cit. 27.8.2018] Dostupné z NP Podyjí: https://www.nppodyji.cz/uploads/soubory/publikace/615_11_NP_brozura_20let_vnitri_ni_blok_web.pdf

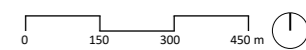
ÚSES - nadregionální biokoridor (mezofilní hájová osa, taplomilná doubravní osa)

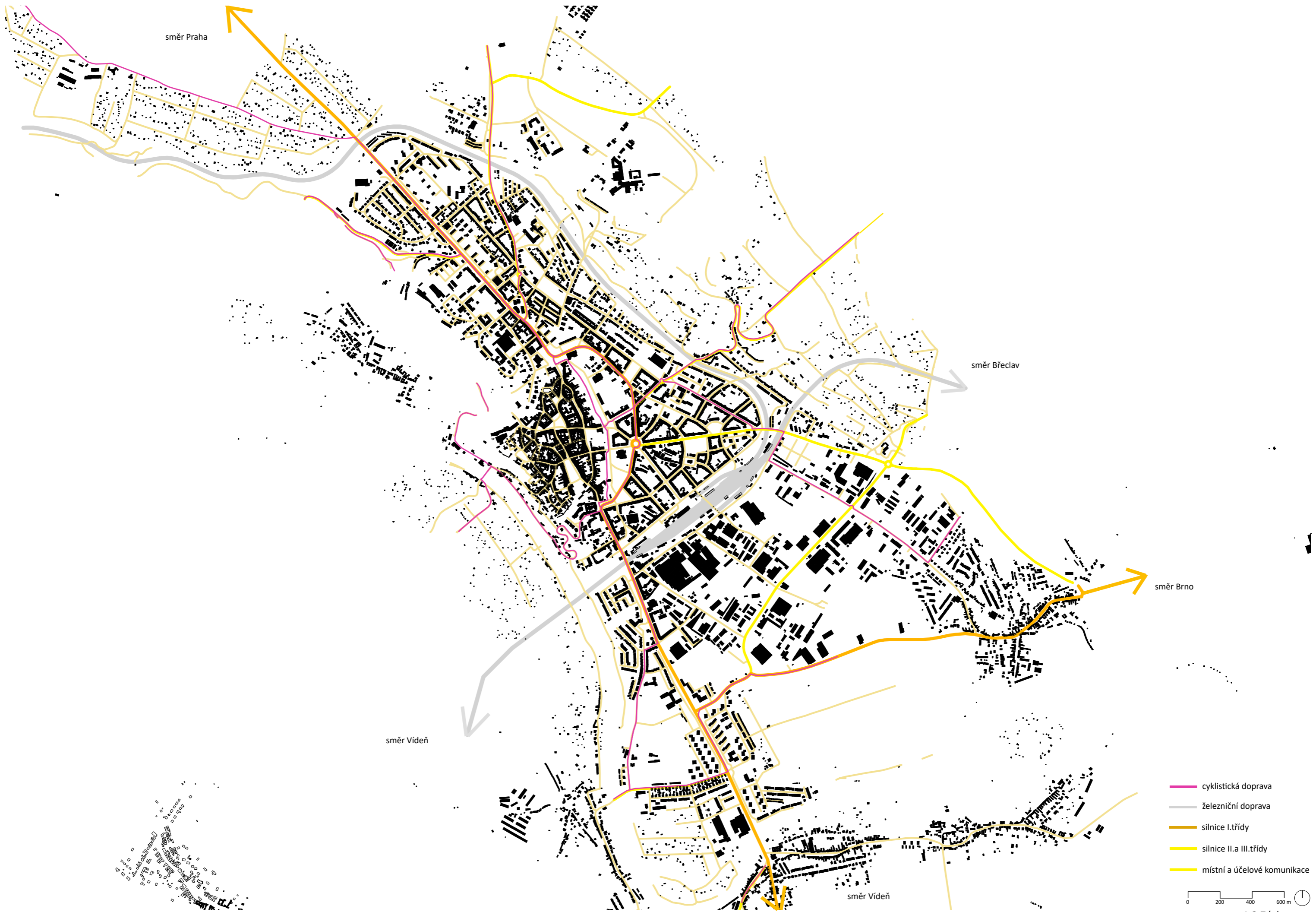

Mapa využití ploch v okolí města Znojma

- NP Podyjí
- veřejná zeleň

směr Praha

směr Břeclav

směr Brno

směr Vídeň

směr Vídeň

- cyklistická doprava
- železniční doprava
- silnice I.třídy
- silnice II.a III.třídy
- místní a účelové komunikace

1.2.7/ doprava

1.3/ řešené území

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojenským hradem (1900)

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojenským hradem (1905)

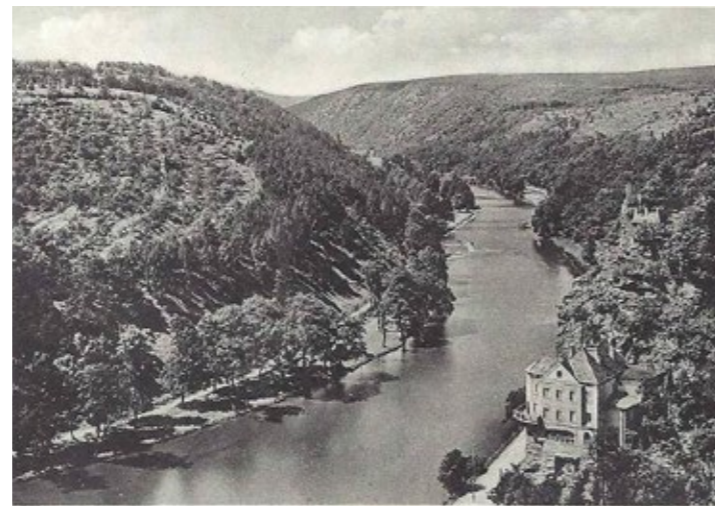
Městská plovárna (1910)

Městská plovárna (1912)

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojenským hradem (1918)

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojenským hradem (1935)

Údolí řeky Dyje směrem od Národního parku (1910)

Údolí řeky Dyje směrem od Národního parku (1912)

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojmem (1910)

Pohled do údolí řeky Dyje pod Znojmem (1917)

Pohled na Loucký klášter (1904)

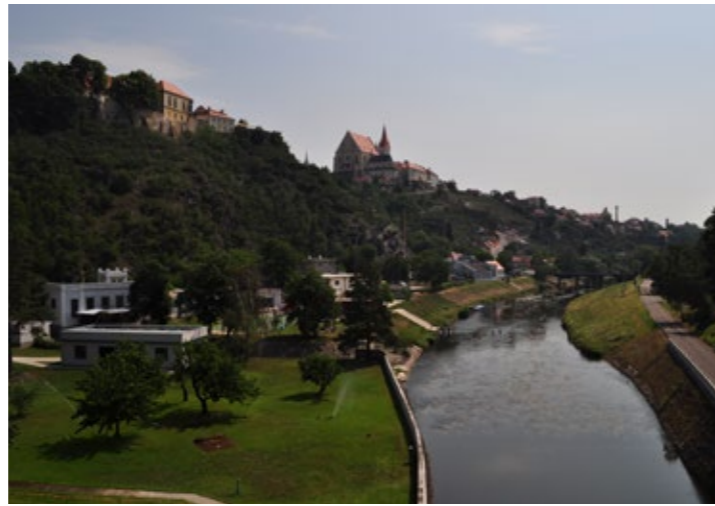

Pohled směrem k Louckému klášteru a výstavba železničního viaduktu (1870)

Pohled do Národního parku Podyjí (červen 2018)

Pohled od Znojenské přehrad (červen 2018)

Pohled do zahrádek u Louckého kláštera (říjen 2018)

Pohled na Loucký klášter (březen 2018)

Pohled na železniční most směrem k městu (březen 2018)

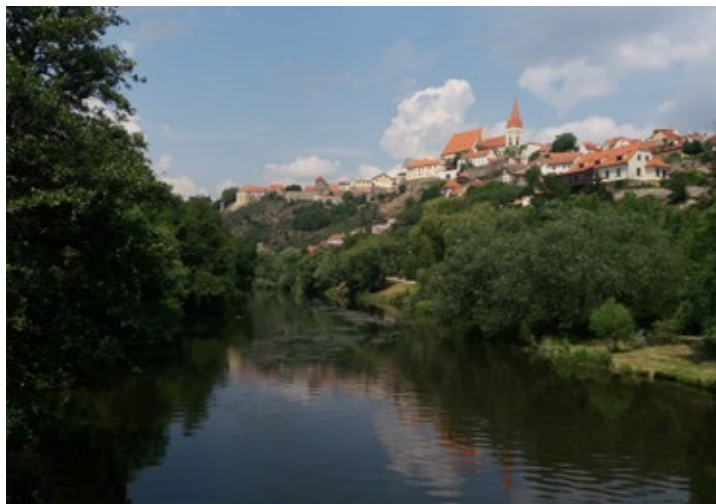
Pohled na železniční most směrem k Louckému klášteru (červen 2018)

Pohled na cestu u Oblekovického mostu (listopad 2018)

Pohled na řeku u Oblekovic (květen 2018)

Pohled z pěší lávky na Znojmo (červen 2018)

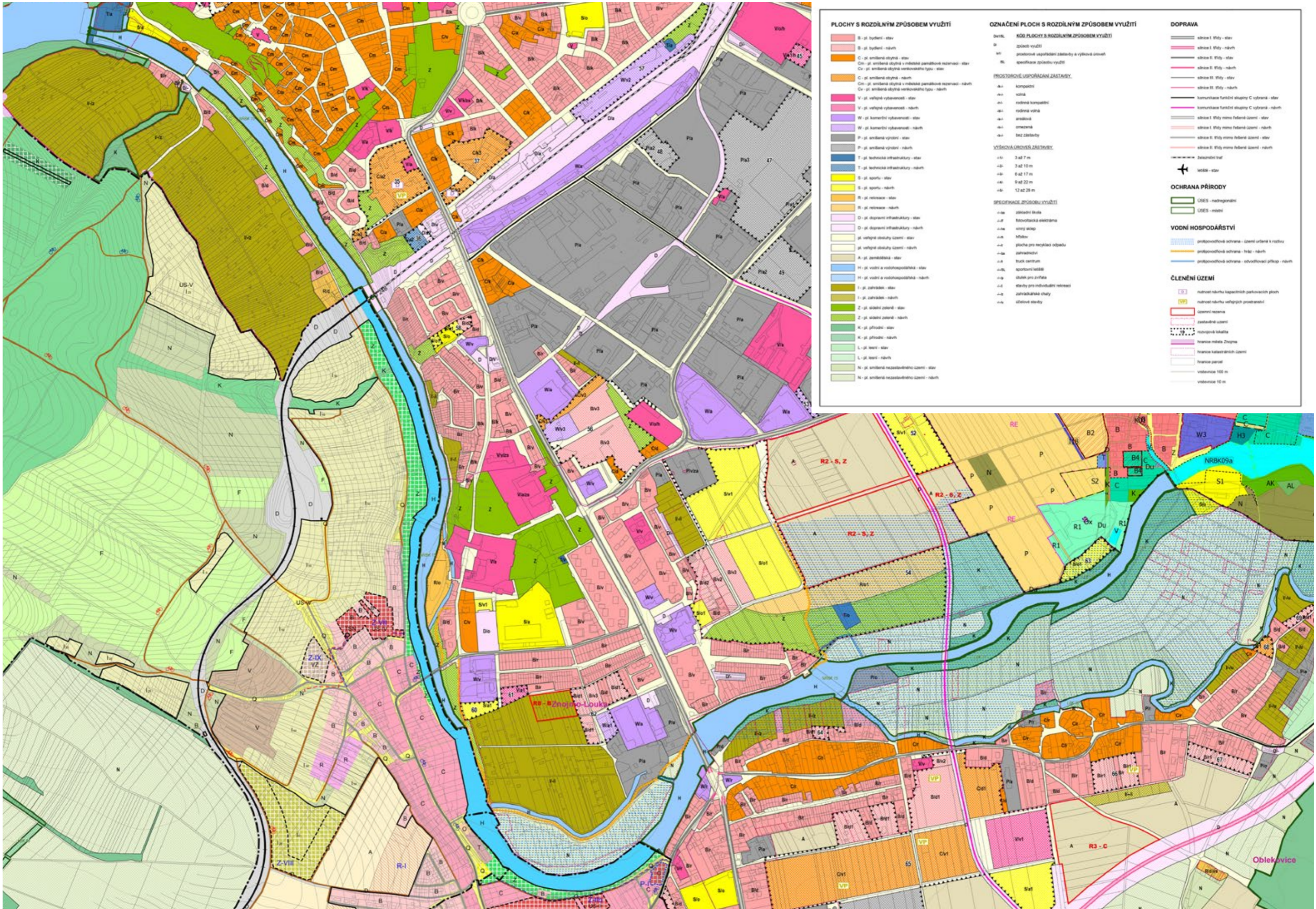
Pohled na železniční z levého břehu (květen 2018)

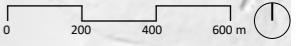

Pohled na cestu od Dobšic (duben 2018)

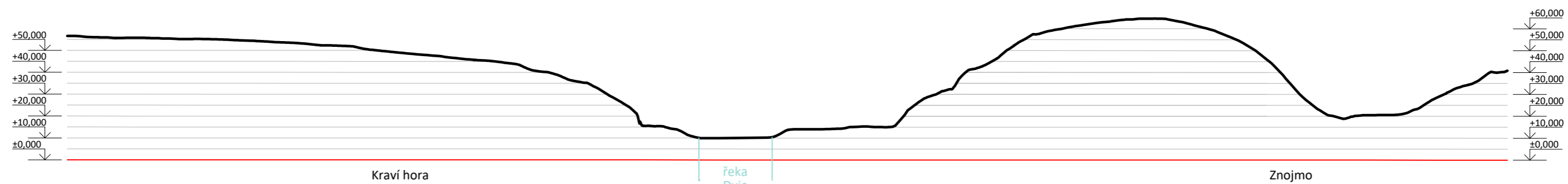

Pohled na řeku u Oblekovic (listopad 2018)

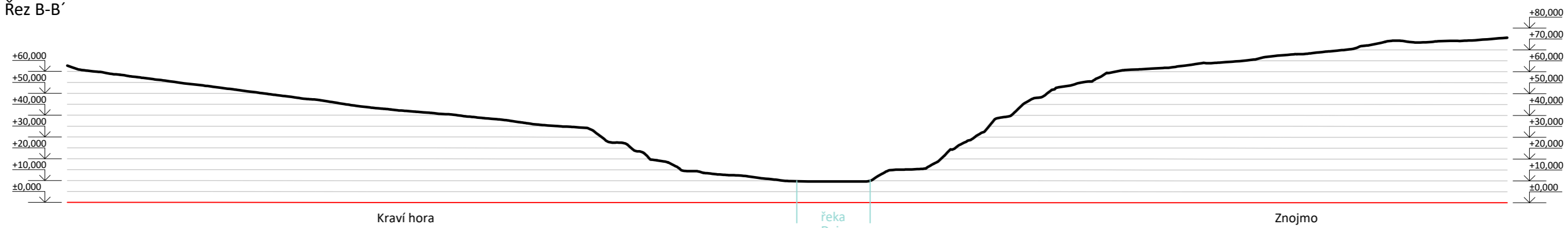

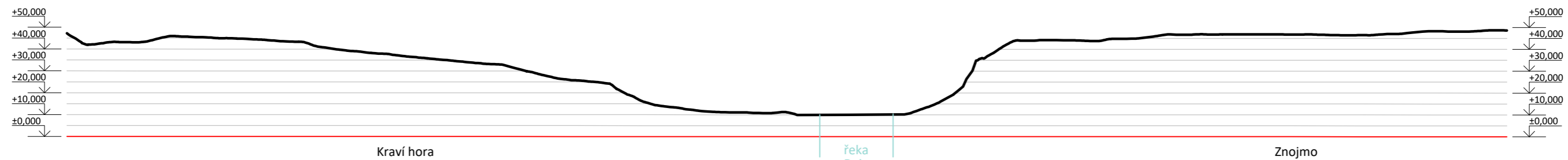
Řez A-A'

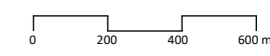
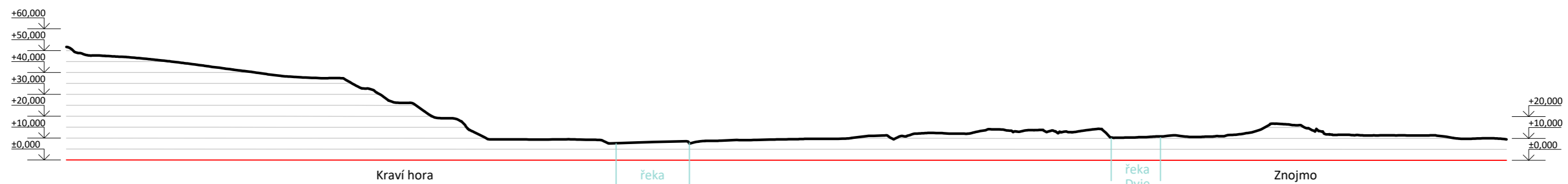
Řez B-B'

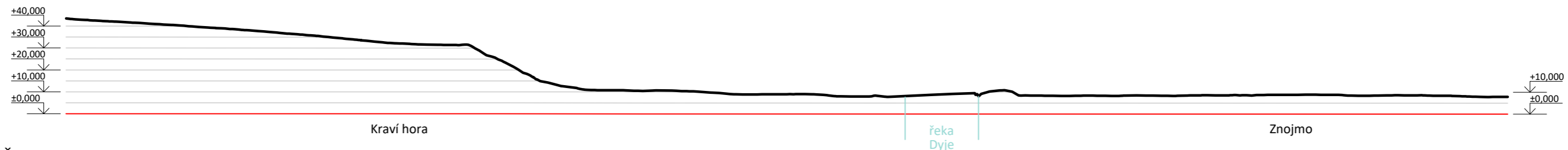
Řez C-C'

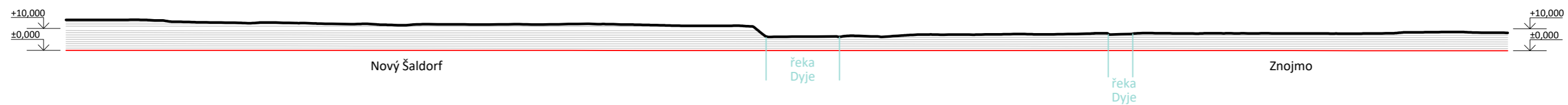
Řez D-D'

Řez E-E'

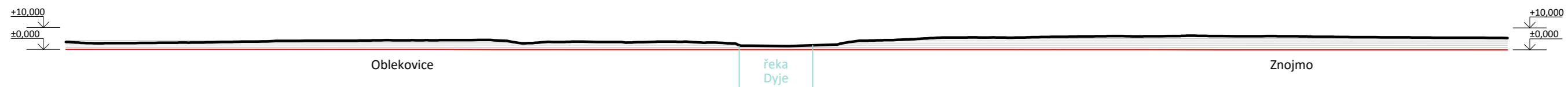
Řez F-F'

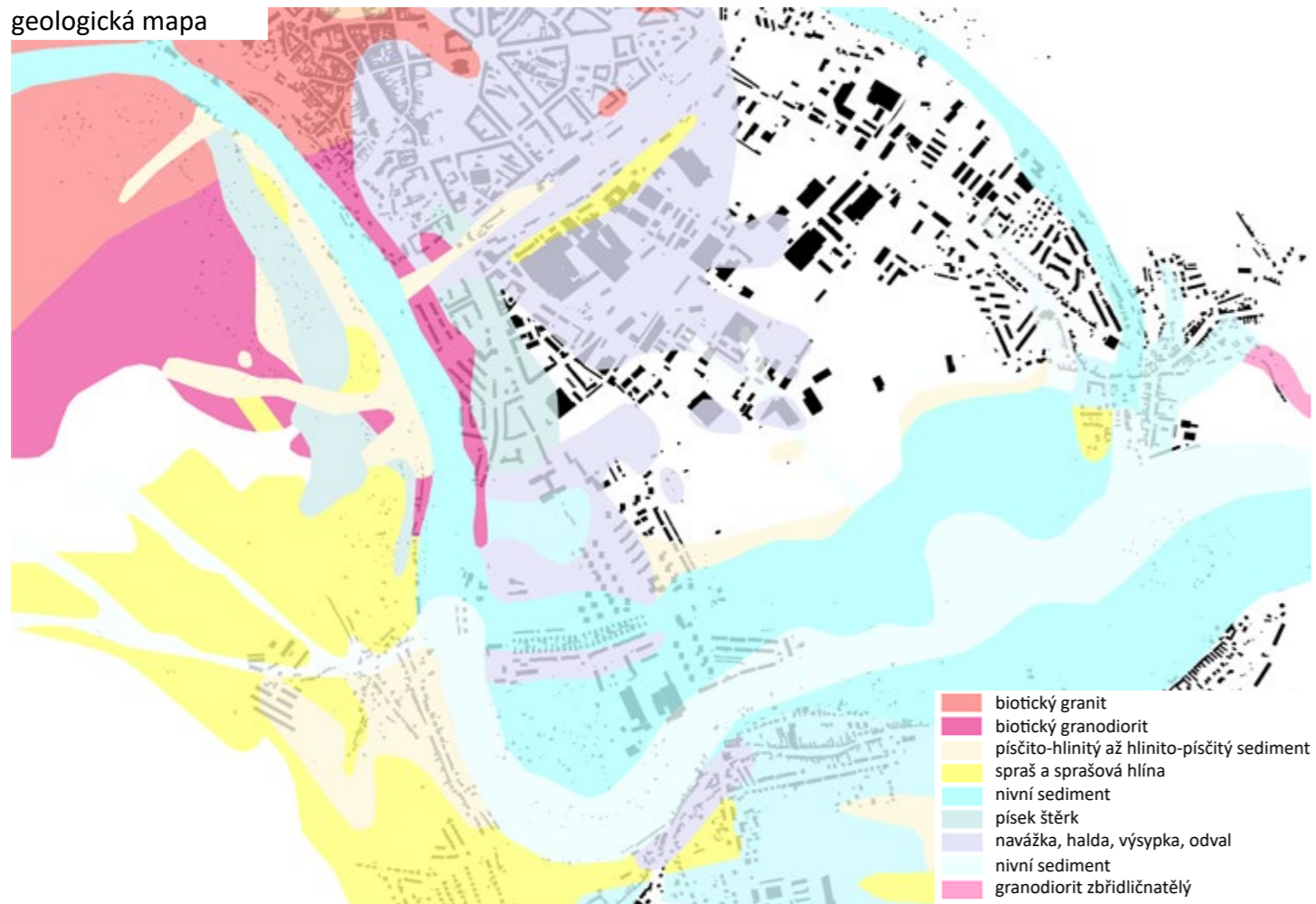
Řez G-G'

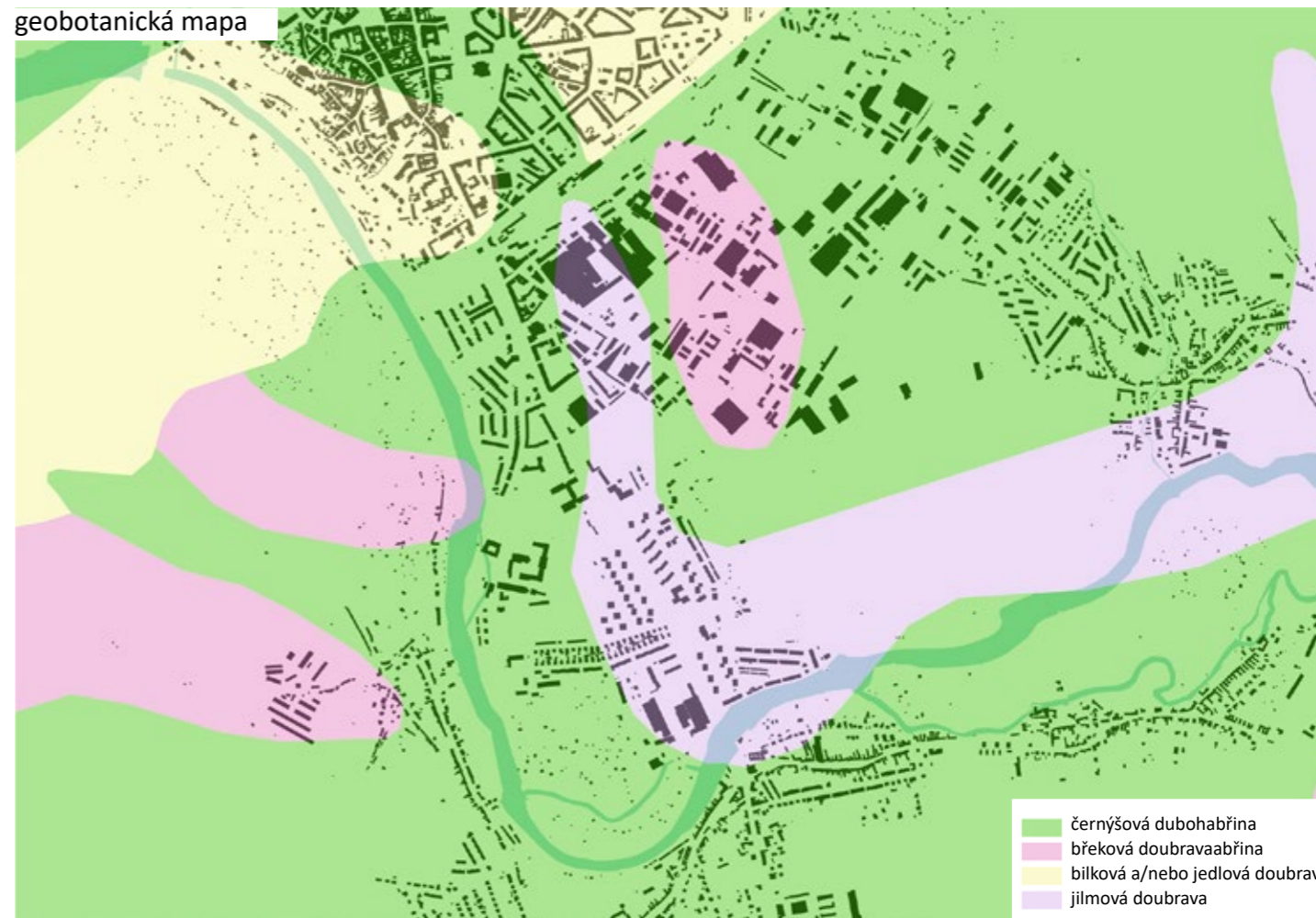
Řez H-H'

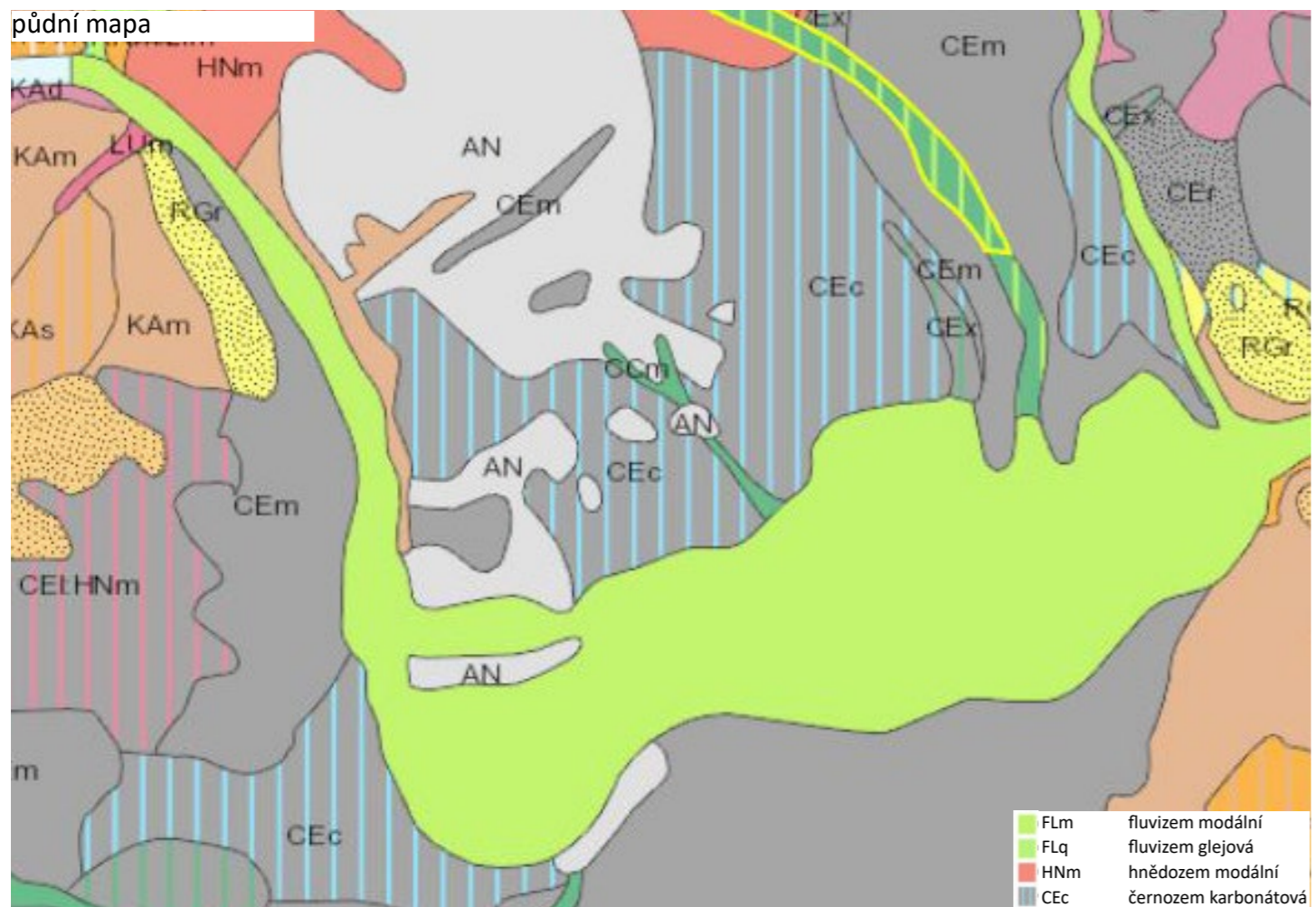
geologická mapa

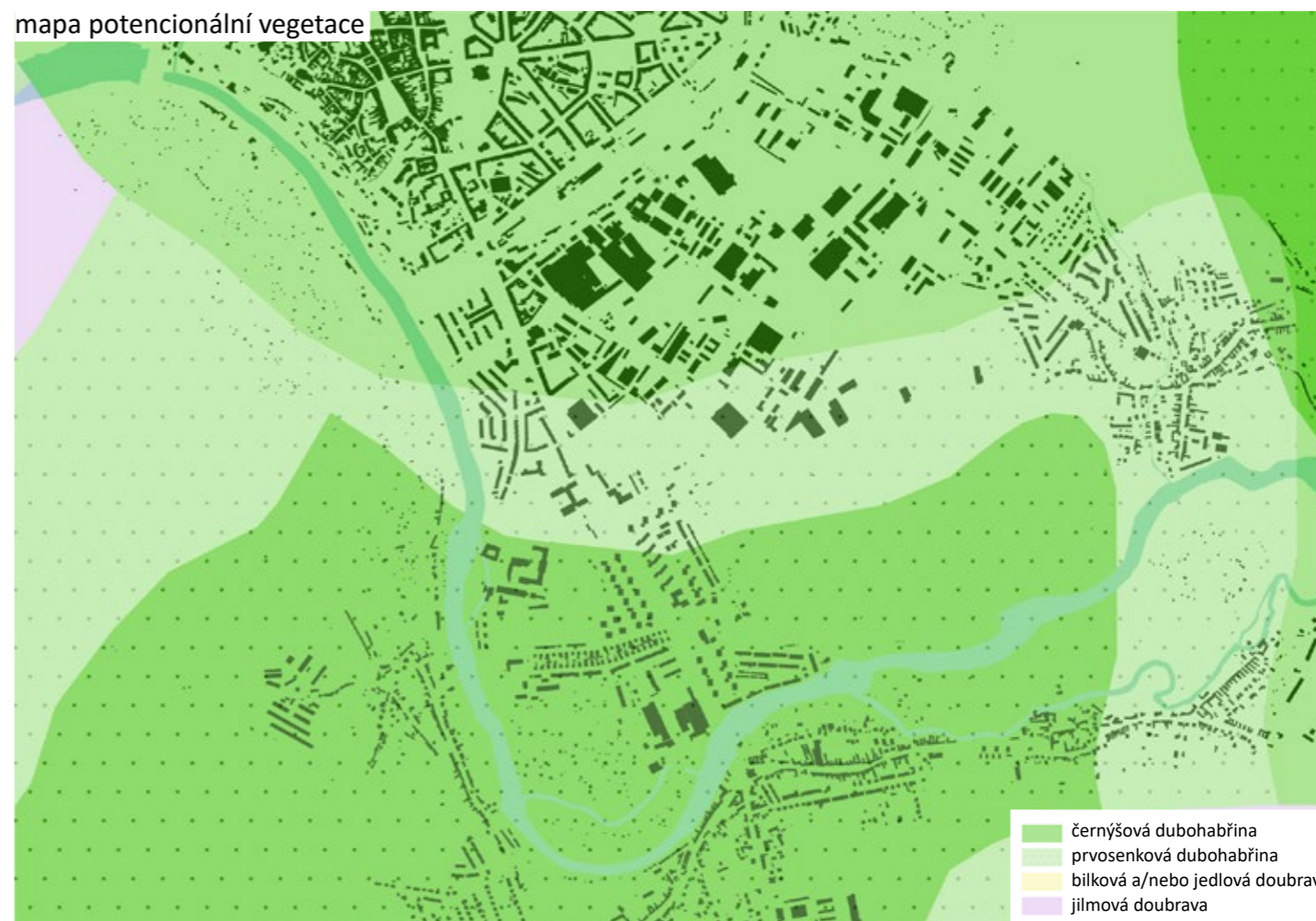
geobotanická mapa

půdní mapa

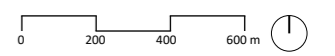

mapa potencionální vegetace

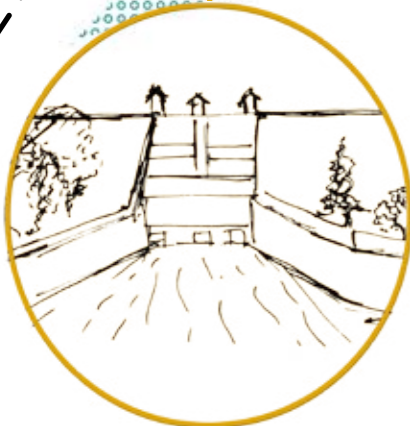
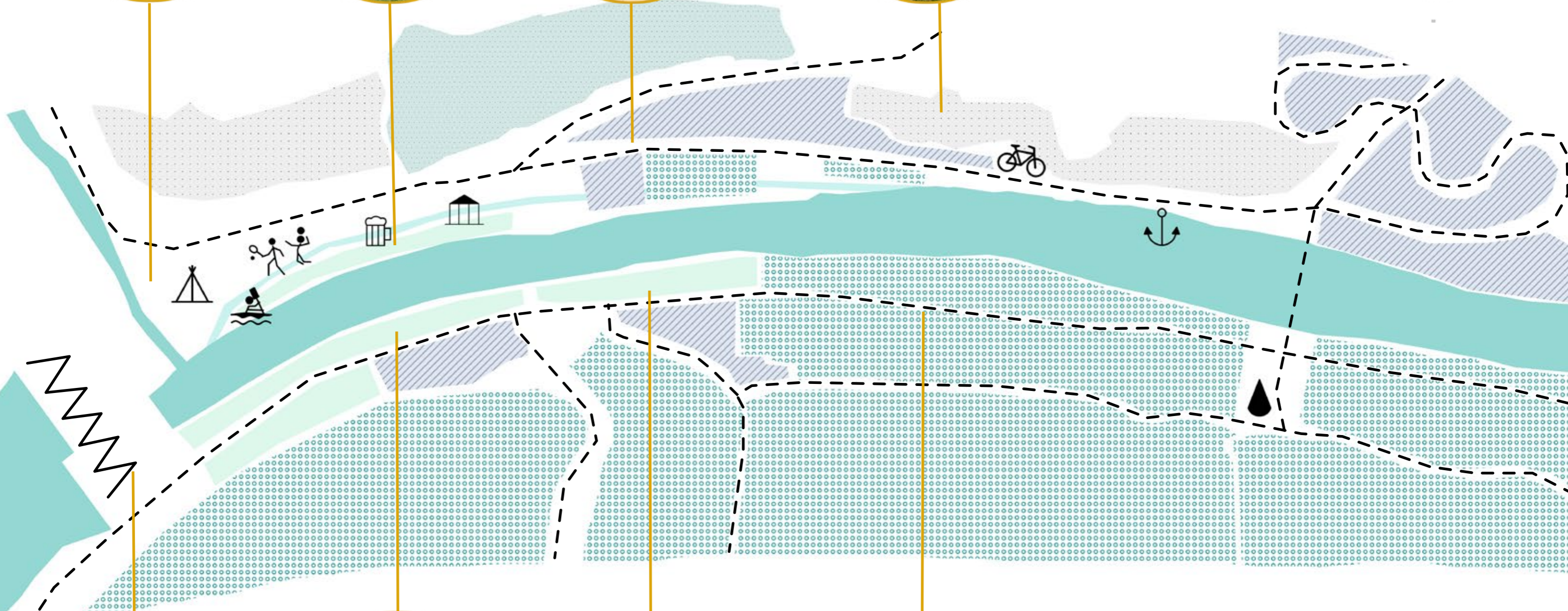

- řeka Dyje
- aktivní zóna záplavového území
- záplavové území Q100

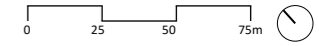

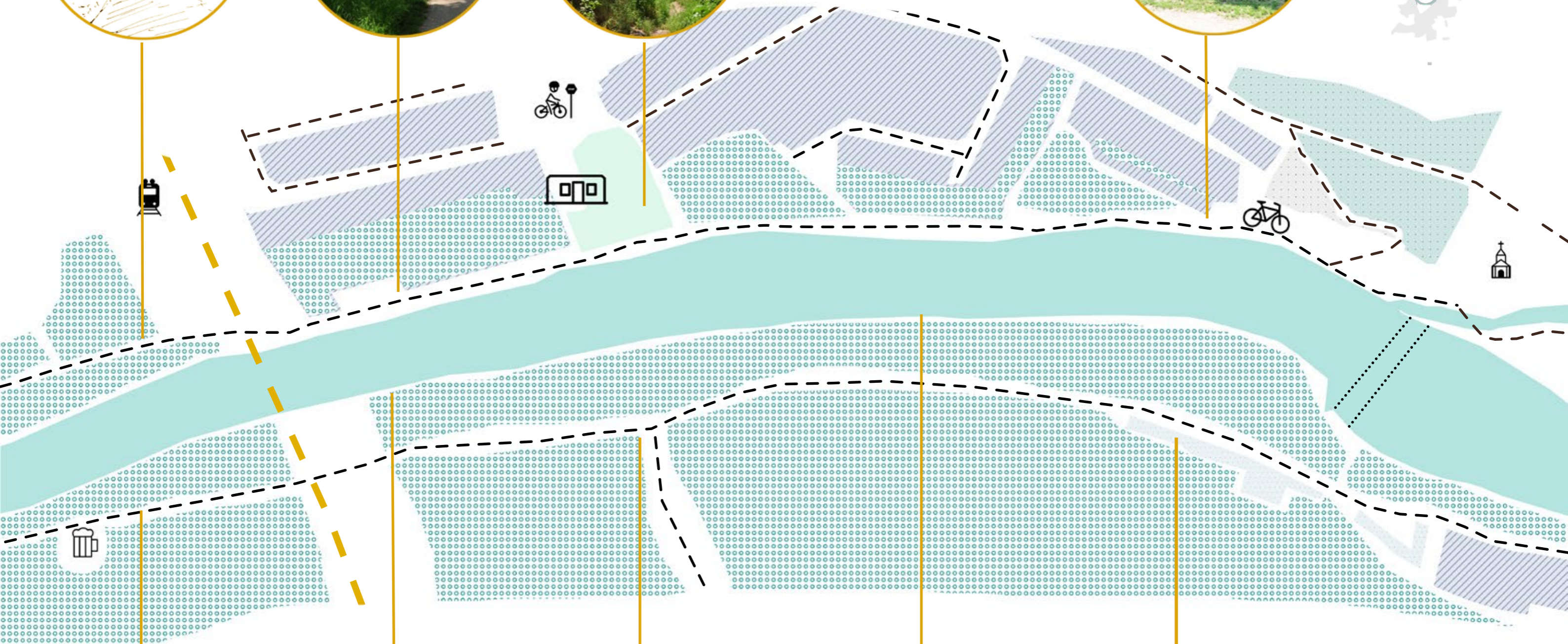
1.4/ osobní analýza

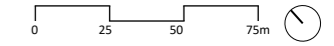

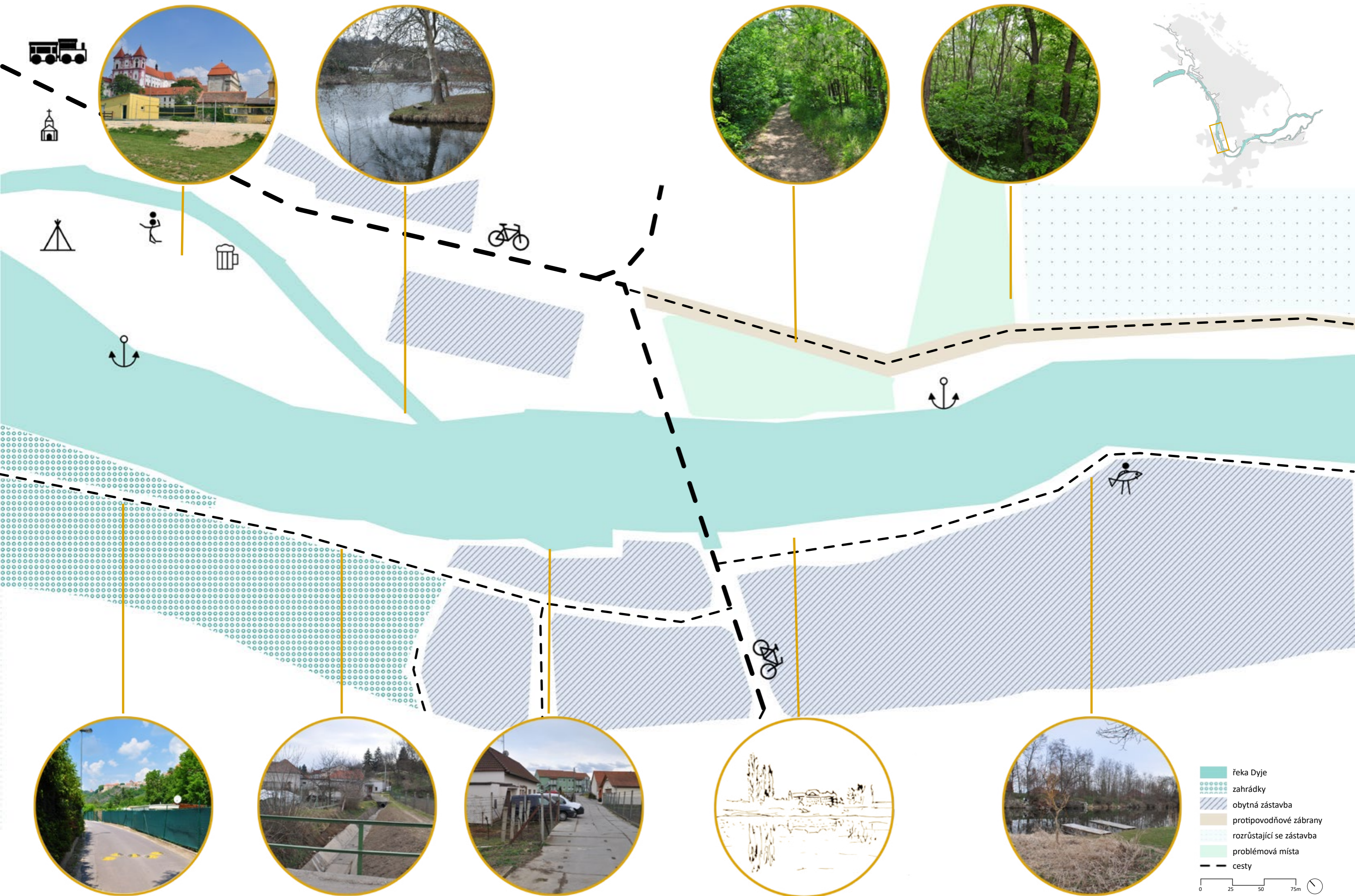
- řeka Dyje
- zahrádky
- obytná zástavba
- skála
- park
- problémová místa
- zaniklé mlýnské náhony
- cesty
- přehrada

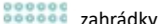
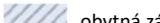
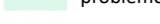

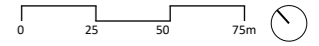

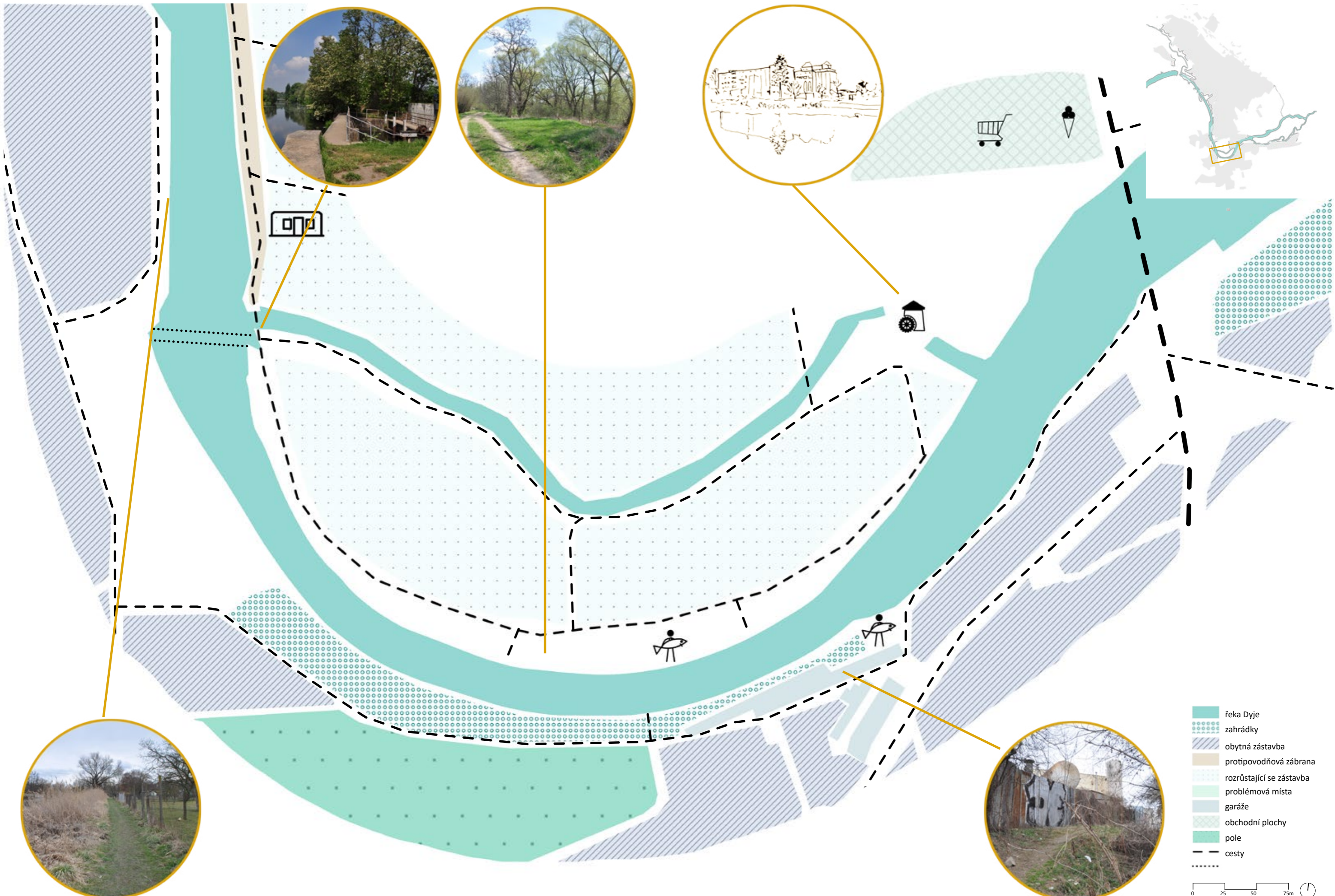
- řeka Dyje
- zahrádky
- obytná zástavba
- skála
- park
- problémová místa
- garáže
- cesty
- železnice
- splav

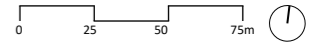

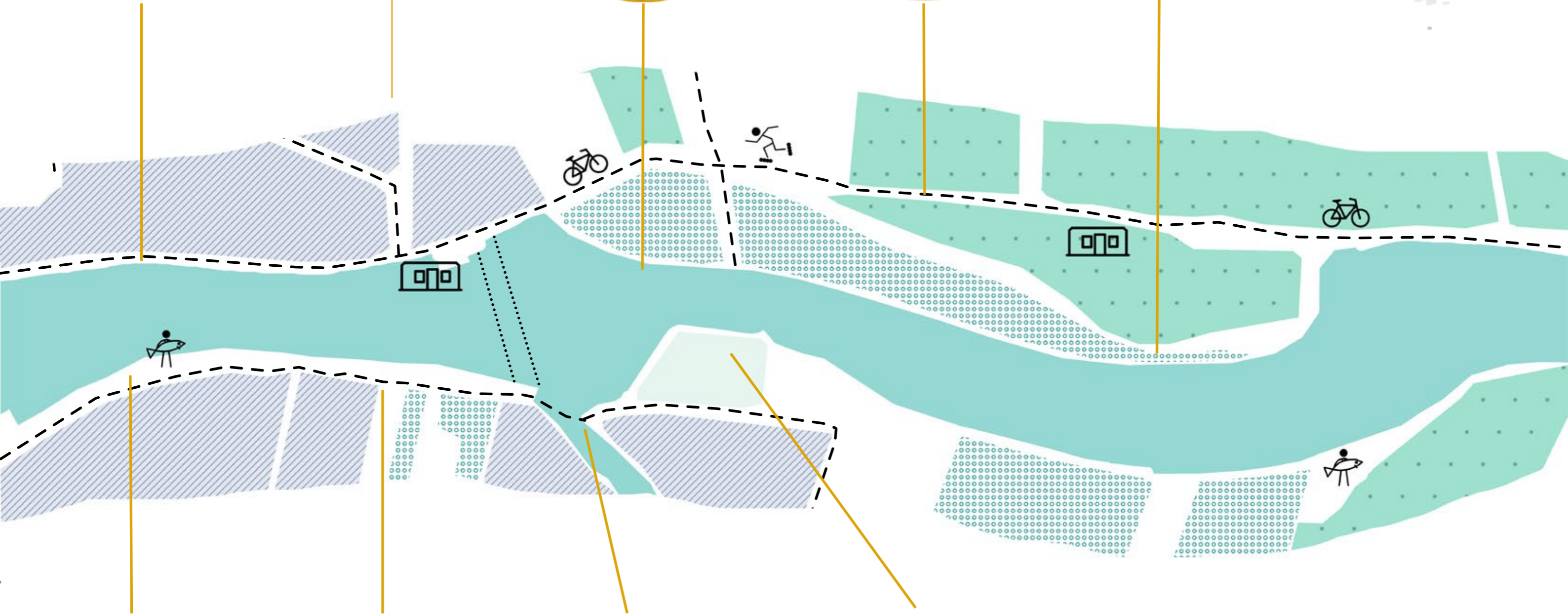
- řeka Dyje
- zahrádky
- obytná zástavba
- protipovodňové zábrany
- rozrůstající se zástavba
- problémová místa
- cesty

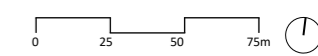

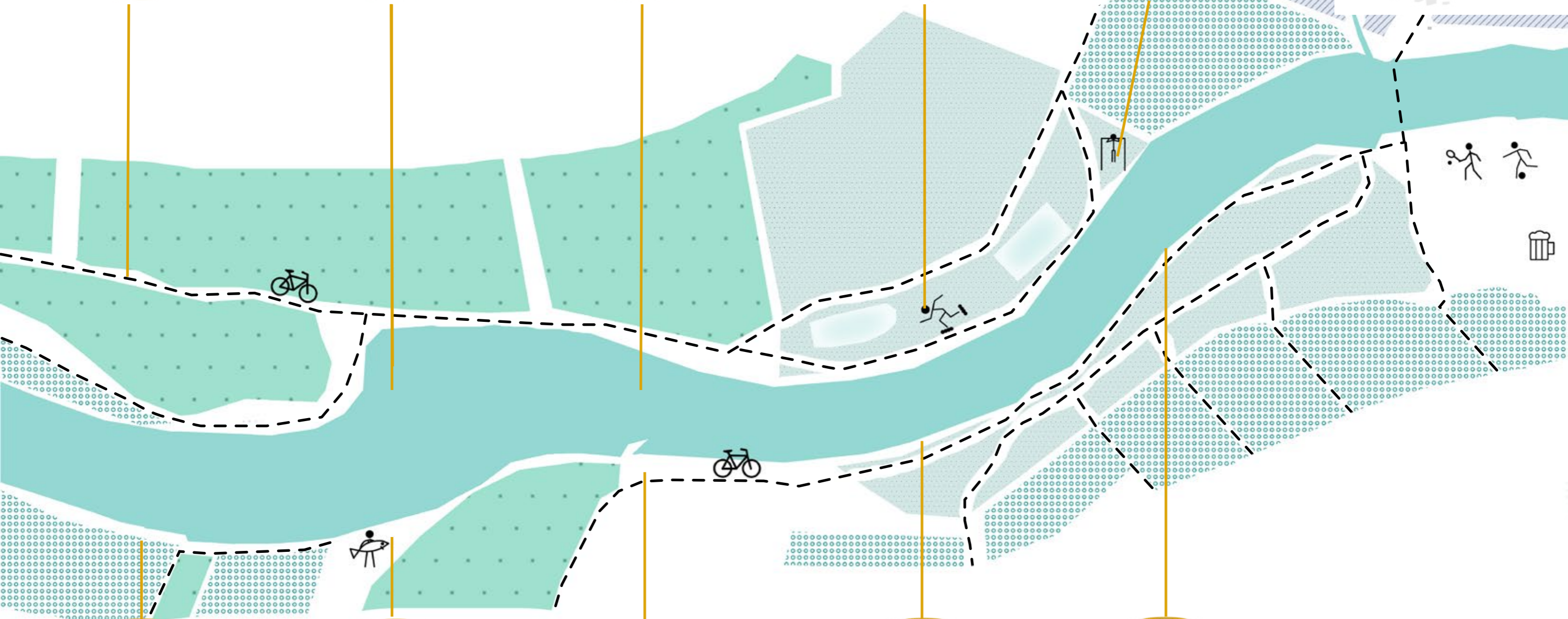
- řeka Dyje
- zahrádky
- obytná zástavba
- protipovodňová zábrana
- rozrůstající se zástavba
- problémová místa
- garáže
- obchodní plochy
- pole
- cesty
-

- řeka Dyje
- zahrádky
- obytná zástavba
- pole
- rybářské nádrže
- cesty
- splav

1.5/ etnografický výzkum

Pluralita veřejného prostoru

Etnografický výzkum nábřeží Dyje

Mgr. Barbora Stehlíková

Nábřeží řeky Dyje představuje spíše okrajovou část Znojma, co se týče geografického umístění vzhledem ke zbytku města. I přesto, že tato oblast zároveň tvoří bránu do Národního parku Podyjí a jedná se o klíčové spojení města Znojma s řekou, má pobřeží řeky Dyje v oblasti od Znojenské přehrady k oblekovickému mostu relativně minoritní roli, co se týče jeho významu jako samostatného celku. Specifického významu nabývá často právě v souvislostech s okolím, a to buď s určitými dominantami města Znojma, Granicemi nebo Kraví Horou. Bez tohoto kontextu je možné jej pojímat jen jako běžný městský prostor, který nemá žádnou významnou hodnotu sám o sobě a není pro návštěvníky lákavým cílem, či jako spojnicí propojující zahrádkářské kolonie nacházející se podél řeky s městem Znojmem.

Následující text reflektuje drobný etnografický výzkum prostoru údolí řeky Dyje, který byl proveden za účelem poskytnutí odlišné perspektivy autorce diplomového projektu k vytvoření návrhu revitalizace této oblasti. Východiska, která jsem chtěla autorce projektu výzkumem poskytnout, vyplývala z těchto otázek: Jak je oblast kolem řeky vnímána místními obyvateli? Jakou roli v jejich životech hraje? Jací další aktéři jej využívají? Jakým způsobem s tímto prostorem zacházejí a jak jej dále reprodukuje? Jak tento prostor na lidi působí a čím je ovlivňuje? Jak dotváří tato oblast celkový charakter města?

Za účelem získání dat jsem využila klasické metody etnografického výzkumu, a to zúčastněného pozorování, při kterém jsem sledovala jednak chování a jednání aktérů v daném prostoru a jednak jsem vycházela z vlastního uchopování tohoto prostředí. Při pozorování jsem provedla několik neformálních a krátkých rozhovorů, které jsem si zapisovala. Kromě toho jsem provedla dva delší rozhovory se čtyřmi obyvateli Znojma, které trvaly zhruba půl hodiny a které jsem si opět písemně zaznamenávala. V průběhu výzkumu, který trval zhruba od dubna 2018 do října 2018, jsem si vedla i terénní deník, který jsem využila především pro podrobný popis pozorovaného prostoru. Ve své analýze vycházím částečně také z pocitových map, které zpracovalo Město Znojmo v roce 2016 a 2018.

Ve svém textu se inspiroji mimo jiné interpretativním přístupem, který ve své studii rozvíjí Pavel Pospěch. Podle něj „role interpretativního přístupu spočívá v tom, že skrze analýzu významů a reprezentací, které se ve veřejném prostoru konstituují, vyjednávají, konzervují, mění, zaničují a navzájem utvářejí, dovede popsat a rekonstruovat prostor jako aktivně utvářený a sdílený soubor významů.“ (Pospěch 2013: 95) Základním předpokladem interpretativního přístupu totiž je, že „každodenní jednání aktérů může připisovat prostoru významy, které jsou sdílené a vstupují do konfliktu s významy, které prostoru připisují jiní aktéři.“ (Pospěch 2013: 91)

S tím, jaká je pluralita aktérů, kteří veřejná prostranství využívají, nabývají tato místa také množství významů, které odpovídají pluralitě zájmů, se kterými aktéři na tyto místa vstupují. Zároveň to, jak je určité veřejné prostranství chápáno, je dáno sdílenými reprezentacemi, respektive tím, jak je pojetí místa reprodukováno v médiích. Z toho vyplývá, že veřejný prostor nelze tvořit bez názorů jeho aktérů, respektive aby nevznikl výborně architektonicky vytvořený, ale neobývaný prostor, lze ho vytvářet pouze pomocí aktérů (Pospěch 2013).

Text je rozdělen na dva úseky. V prvním z nich se zabývám pobřežím řeky Dyje v kontextu antropologických představ o místu a prostoru. Kladu si otázku, jaký je charakter tohoto prostoru, jakým způsobem je využíván aktéry a jakých významů nabývá v důsledku jejich jednání. V druhém úseku se zaměřuji na to, jakými aspekty je charakterizován veřejný prostor a jak je konceptualizován v sociálně-vědních teoriích. V kontextu těchto teorií se pokusím analyzovat výhody a rizika pobřeží Dyje a jeho roli v jednání aktérů.

Představy o místu, či prostoru aneb jak se z prostoru stává místo

V rámci teorií krajiny jsou pojmy místo a prostor považovány za dvě navzájem odlišné kategorie. Antropolog Eric Hirsch rozděluje tyto kategorie také na „foreground“ a „background“. „Foreground“ v jeho pojetí představuje prožívané místo, kdežto „background“ je potenciální idealizovaná reprezentace daného místa. Místo (*place*), stejně jako „foreground“ je každodenní nereflektovaná realita, kdežto prostor (*space*) neboli „background“ je někde za touto realitou. Nejedná se o koncepty, které by rozlišovaly materialistický přístup. Jedná se naopak o kategorie, jimiž aktéři konceptualizují lokality, ve kterých se pohybují, jednají a žijí. Z prostoru se stává místo v momentě, kdy jedinec začne nějaký prostor naplňovat mentálními obsahy a dávat mu konkrétní význam. V rámci těchto úvah se tedy zaměřím na to, čím se zde prostor stává místem, jakými mentálními obsahy je naplněno, jaké ideje a myšlenky je v hlavách aktérů činí místem.

Pobřeží řeky Dyje od vodní nádrže až k oblekovickému mostu představuje velmi členité prostředí, a to jak z hlediska terénu, tak z hlediska jeho využití. Tato oblast tvoří komplex různých druhů prostoru, které je nutné od sebe odlišovat a není možné je považovat za jednotný sourodý celek, jelikož jednotlivé části jsou využívány specificky různými skupinami osob a nabývají tak různých významů. Vše bude více zřejmé až z následujícího textu, ale v zásadě se jedná například o skutečnost, že okruh vyhrazený body A-B-E-F je oblíbený okruh k procházkám, a proto se zde spíše než v ostatních úsecích bude nacházet nějaké občerstvení.

Mapa 1 (zdroj: mapy.cz)

Pro účely své analýzy jsem se rozhodla tuto oblast rozdělit na čtyři ne zcela homogenní části. Na mapce výše (Mapa 1) jsou vyznačeny body, jimiž začíná či končí nějaký z úseků. Dále je blíže specifikuji a popíšu, na základě jakých znaků je vyděluji.

První úsek (Obr. 2)¹ je vymezen body A a B a sahá tak téměř od vodní nádrže Znojmo až k Louckému klášteru, respektive k ostrovu, který je z větší části využíván pro účely kempu. Jedna část této trasy je tvořena ulicí Koželužská, která dále pokračuje ulicí Dyjská, serpentínami nahoru k okresnímu soudu a náměstí Republiky a představuje tak spojnicí z centra Znojma k řece a k parkovišti, které se nachází u mostu pod znojenskou přehradou.

Obrázek 2

Druhá část (Obr.3) navazuje na ulici Koželužská a vede podél řeky, je nebezpečná a směrem k Louckému klášteru se zužuje. Koželužská ulice slouží automobilistům a chodcům k průchodu do Granic, na Hradiště či Kraví horu. Nacházejí se na ní obytné domky, zahrady, Muzeum motorismu, pohostinství a ubytovací zařízení. Významnou roli zde hraje Muzeum motorismu, které bylo otevřeno v roce 2008 a které zasahuje i do prostoru vně vlastní budovy, a to prostřednictvím figurín, které jsou různě zavěšené v okolí na komíně či na skalách. Vše je iniciováno majitelem a zakladatelem muzea, Janem Drozdem, který se mimo jiné podílí i na rozvoji sousedského žití. Prostřednictvím jeho jednání a jeho výtvarů, respektive figurín (Obr. 4), které daný prostor obývají, se význam tohoto prostoru prohlubuje a konkretizuje a zmiňovaný prostor se tak stává místem.

Obrázek 3

Obrázek 4

¹ Všechny zde uvedené fotografie pochází z archivu autorky diplomové práce.

Část od ulice Koželužská k Louckému klášteru blíže specifikuje záznam z terénního deníku, který však popisuje cestu směrem z druhé strany, tedy od Louckého kláštera.

„Dále jsme pokračovali po stezce, která je vcelku úzká první půlku cesty, dále se však rozšiřuje. [...] Míjeli jsme lavičky ve stejném stylu jako na cyklostezce před oblekovickým mostem. U jedné jsme se na chvíli zastavili. [...] Stůl byl velmi výrazně počmáraný různými nápisy, ať už zamilovanými nebo prostě jen tagy. Dále jsme míjeli zelenou budku, na které byl nápis Sportovní klub zimního plavání. Posléze jsem se dozvěděla, že se jedná o budku pro plavce otužilce. I na této cestě se nachází dvě cvičební pomůcky, ale nikdo je zrovna nevyužíval. K řece není nejlepší přístup, jelikož je břeh velmi zarostlý. Na jednom místě se u břehu nacházela lodička. Pod železničním mostem se nachází jediný dům na celé trase a bylo v něm plno nepořádku a odpadů.“ (terénní deník, 12. 5. 2018)

Tato trasa je lemovaná stromy a je různě zarostlá, a jedná se proto o prostředí, které je vyhledávané rodinami s dětmi, jichž jsem tam několik potkala při svém druhém pozorování. Přesto je vcelku pozoruhodné, že kromě jedné lavičky (Obr. 5) se v celém úseku nenachází místo, které by vybízelo k posezení či setkávání. Navíc z výpovědí mých informátorů nevyplývá, že by o dané oblasti vůbec uvažovali jako o místě, kde by měli posedávat mimo vybrané pohostinství. Pouze Adéla² zmínila, že ji jednou napadlo si udělat piknik na té jedné lavičce, ale pak si to rozmyslela, protože na té jediné lavičce, která tam je, potkala svou sousedku, kterou nemá ráda, a proto se rozhodla, že tam piknik dělat nechce. Její rozhodnutí však bylo ovlivněno subjektivní skutečností, na kterou neměl vliv charakter samotného prostoru. Když se spolu se svým manželem Pavlem³ zamýšleli nad tím, čím by mohli tento prostor obohatit, napadaly je takové věci, které by mohly právě shromážďování a setrvání lidí v daném prostoru podnítit, a to vytvoření ohniště, více laviček nebo dětské hřiště.

Obrázek 5

Z výše uvedeného se zdá, že význam této krátké stezky podél řeky je v současné době spíše marginální. Lidé jim na nejvýše prochází, ale netráví v něm žádný čas navíc. Přesto některé znaky, jako je například „potagovaný“ stůl s lavičkou či budka plavců-otužilců, upozorňují na to, že určité skupiny aktérů tomuto prostoru dávají význam a proměňují jej tak v místo.

Body B a C označují druhý úsek lemující pobřeží Dyje, který se rozkládá mezi oblekovickým mostem a Louckým klášterem. Více jej přiblížím prostřednictvím následujícího popisu, jenž se zabývá trasou ve směru od oblekovického mostu podél řeky a začíná úzkou stezkou vedoucí od tohoto mostu:

„Na stezce se všude válely odpadky a vypadalo to zprvu trochu jako veřejné toalety. Čím víc jsme se však vzdalovali od silnice, tím víc odpadky ubývaly. Když jsme obtížnou a zarostlou stezku procházeli (mnohdy jsme se musely prodírat křovím v přímé blízkosti plotu), pozorovali nás rybáři z druhé strany řeky. Vskutku se jedná o stezku jen pro odvážné (Obr.6), protože asi po 150 metrech se nachází mlýn a je nutné udělat odbočku a projít po úzkém kousku betonu metr a půl nad hladinou řeky. Poté, co jsme se prodrali odpadky, keři, kopřivami a překonali nejistou část stezky, jsme se ocitli na příjemné stezce, která po deseti metrech již vedla kolem zahrádek. [...]“

Obrázek 6

Kromě rybářských stanovišť jsme ještě hned po ukončení „stezky pro odvážné“ šli kolem mola, vedle kterého se válely různé odpadky a lahve od piva. Zdá se tedy, že buď toto místo lidé v krásném počasí využívají a chodí sem popíjet, anebo je to místo, kde se ukrývají lidé bez domova. Také se přímo u stezky na posekaném trávníku nacházelo ohniště, které však nejspíš slouží jen potřebám místním.

Po stezce jsme došli až ke splavu (Obr. 7), kde obvykle v létě vysedávají mladí lidé a další, kteří se touto cestou procházejí. Na místě jsme také viděli spoustu odpadků a stopy ohniště. Poté jsme minuli bunkr, který nebyl uzavřený jako ostatní a ve kterém se nacházela spousta odpadků. Dále stezka pokračovala uzounce a vedla po valu, který možná slouží jak ochrana před řekou, ale jelikož dále nenavazuje, pozbývá významu. Když jsme po valu kráčeli, pod námi směrem k řece se nacházel prostor, na kterém bylo možné vidět ohniště. Dolů se podle všeho lidé dostávají přes pláž, která se rozléhá u silnice, kde také stezka na valu končí. Ve chvíli, kde se nám nalevo rozprostřela ona pláž s molem a vyhlídkou pro plavčíka, se na pravé straně nacházel pozemek zarostlý různými keři, který byl nepřístupný.“ (terénní deník, 12. 5. 2018)

² Žena, 27 let, celý život prožila ve Znojmě či v jeho okolí. Všechna jména uvedená v tomto textu jsou pozměněna.

³ Muž, asi 30 let, ve Znojmě žije zhruba tři roky.

Obrázek 7

I v tomto úseku je možné vyzorovat rozdíl mezi třemi částmi: první vedoucí kolem mlýnu, druhá podél zahrádek a třetí, jež je specifická valem. Tento úsek již není vyhledávan za účelem procházky, ale jak již uvádí popis z terénního deníku, slouží spíše potřebám zahrádkářů nebo k posedávání u splavu či na pláži. V rámci svého pozorování jsem si všimla i různých artefaktů a materiálních stop, které za sebou lidé nechávají v důsledku svého jednání. Je tak možné si všimnout, které lokality člověk využívá a jakým způsobem. V několika případech (z velké části v tomto úseku, ale také v úseku od bodu D až k bodu F) bylo touto stopou ohniště, které může být jednak využíváno zahrádkáři k pálení větví, listí a jiného biologického odpadu ze zahrad, jednak náhodnými jedinci k vytvoření ohně za účelem opékání či z jiných důvodů. Stejně tak o využívání prostoru vypovídá odpad (prázdné lahve apod.) (Obr. 8), které jsme na této trase míjely. Je tedy zřejmé, že různí aktéři, nejenom zahrádkáři v tomto prostoru tráví čas, zároveň mu však nevěnují tolik pozornosti, a zvláště pro ty, kteří zde zanechávají odpad, představuje neosobní místo, které sice slouží k setkávání, ale nemá pro ně žádnou větší hodnotu.

Obrázek 8

Další úsek se nachází na pravém břehu Dyje a body D až E značí oblast od oblekovického k sedlešovickému mostu. Na této trase jsem v průběhu pozorování narazila pouze na tři osoby. Nejedná se o oblast, která by lákala návštěvníky, ale využívají ji spíše lidé, kteří bydlí v přilehlých domcích, či zde obývají zahrady. Ve svém terénním deníku tuto oblast popisují ve směru od sedlešovického mostu takto:

„Pokračovali jsme dál podél řeky a hned u mostu se nacházel pamětní kámen, který připomíná povodně ze srpna 2002 a března 2006. Procházeli jsme nebezpečnou cestou mezi dvěma zahrádkami. [...] Nalevo jsme hned po chvíli již procházeli kolem zarostlého porostu, posléze jsme narazili na cestu k řece a u řeky na molo. [...] Opodál se nacházel volně přístupný velký kompost. Dále pak vysázené stromky (vrby aj.) obalené pletivem. [...] Pak jsme došli opět k řece, kde se nacházela dvě vcelku velká mola, opodál bylo ohniště a hned vedle něj hromada různých větví a listí, které má očividně nějaký zahrádkář v plánu spálit. Dále již nebylo vidět na řeku díky množství rákosí. [...] Poté jsme došli k dalšímu splavu. Pod stromem, který se tyčil nad splavem, se nacházelo všelijaké dřevo a jiné věci skryté pod modrou plachtou. Předpokládám, že to patří nějakému zahrádkáři. Koukali jsme na ceduli pro vodáky, kde jsme zjistili, že se jedná o jez Hladák, a kde kromě pravidel sjezdu zde byly i pokyny k první pomoci. Směřem dál od řeky se nacházelo parkoviště a cedule „soukromý pozemek, vjezd zakázán“. [...] Pokračovali jsme dále od splavu podél řeky, až jsme došli na hřiště. [...]“

Poté jsme museli jít kus po silnici, ale po pár metrech jsme zahнули doleva na cestu, která vedla za domy a která byla taktéž nebezpečná. Po levé straně jsme míjeli zahradu, na které měli voliér s různými papoušky a pávy a dále také chovné holuby, husy a slepice. Napravo se nacházely skleníky a zahradnictví. [...] Napravo se pak již nacházelo rozlehlé pole, které sahlo až k domům u silnice. Nalevo jsme míjeli rodinné domky, které kolem sebe neměly téměř žádný pozemek. [...] Po pár metrech nalevo se nacházely garáže. Celkově se nejednalo o moc hezký prostor k procházkám. Cestou jsme také nikoho nepotkali. Poté jsme opět zašli blíže k řece, která tekla pod námi a napravo od nás se nacházely ploty přilehlých pozemků. Nejdříve jsme však procházeli kolem přívěsu, u kterého jsme potkali kočičku, která byla vcelku přítulná a byla pokoušena na krku ze strany. Verča říkala, že v přívěsu žije snad nějaký bezdomovec nebo feťák. Nikoho jsme tam sice nepotkali, ale za přívěsem se nacházela zmrzlá různá krámů včetně matrace a dalšího odpadu. Nalevo jsme pak míjeli pěkně srovnané kulatiny dřeva. Napravo se na neupravené zahradě nacházelo auto, které bylo zřejmě nepojízdné a mělo rozmlácená zadní okýnka. Celkově ty zahrady u domů, které jsme nyní míjeli, působily dost neutěšeně a neuspořádaně. K tomu však kontrastoval udržovaný pruh zahrádky, který jsme míjeli po levé straně a na kterém se nacházely různé květiny.“ (terénní deník, 14. 10. 2018)

Prostor, který je popsán výše, reprezentuje příklad toho, jakých různorodých podob může veřejný prostor nabývat. Na rozdíl od běžného městského veřejného prostoru, do kterého velmi specifickým způsobem zasahují především bezdomovci, pro které takový prostor splývá s tím soukromým, je veřejný prostor na okraji menšího města, jakým je Znojmo, využíván jako sdílený téměř všemi aktéry obývacími soukromé prostory v přímé blízkosti. Ti v tom veřejném prostoru sekají trávu, pěstují okrasné květiny, či pouze využívají prostor ke skladování různého harampádí nebo ke kompostování. Všemi těmito činnostmi, které v prostoru zanechávají jasnou stopu, mu dávají specifický význam, který

z něj činí místo s nejednoznačnou hranicí mezi soukromým a veřejným. Tito zahrádkáři tak totiž rozšiřují svůj soukromý prostor, který je jasně vymezen plotem, do toho vnějšího veřejného, a tím se tato hranice rozmazává.

Poslední úsek se rozkládá mezi vodní nádrží Znojmo a sedlešovickým mostem a na mapě je vymezen body E a F. Tato trasa pro spoustu uživatelů doplňuje úsek A-B a společně nabízejí okruh, který je často využíván k procházkám. Na rozdíl od protějšího úseku je zde cesta vyasfaltovaná a kromě chodců ji ve velkém využívají cyklisté a automobilisté. Právě s poslední jmenovanou skupinou projevila nesouhlas jedna z dotázaných⁴, která uvedla, že se jí nelíbí, že navzdory retardérům tady auta jezdí rychle a že si tudy někteří zkracují cestu do centra, jelikož se tak vyhnou semaforům. Relativně velký provoz aut byl kritizován i dalšími dotazovanými. Je to dané také tím, že samotná cesta je široká pouze o trochu více než osobní automobil a neposkytuje tak dostatečný prostor jiným aktérům. Detailněji tuto trasu rozebírá opět popis z terénního deníku, který se zaměřuje na jednotlivá specifika:

„Cesta začínala cedulí „Zóna 30“ a „Pozor na chodce“. Hned nalevo podél ní se nacházela cesta vedoucí přímo k řece, která umožňovala přístup do budky, která slouží (pokud vím dobře) vodákům. Dále následoval zarostlý plácek, o kus dál ohniště a upravený plácek, který je očividně využíván. Vedle něj se nacházela další budka. Cesta, po které jsme však šli, byla vyasfaltovaná a úzká akorát tak na jedno auto. Po obou stranách se nacházejí zahrádky, které se napravo terasovitě zdvíhají nahoru, kdežto nalevo postupně klesají k řece. [...] Dále se najednou nalevo objevil volný plácek. Vzhledem ke spadenému plůtku k řece se nejspíše dříve jednalo o zahradu, nyní však tento plácek umožňoval přístup k řece. [...] Bylo možné slyšet sekačku a viděli jsme i spoustu lidí za ploty, kteří měli spoustu práce se svými zahrádkami, zaléváním a podobnými činnostmi.

Na asfaltové cestě, po které jsme šli, se docela často nacházely retardéry, které mají za úkol cíl snížit rychlost projíždějících automobilů. Pomalu jsme došli pod železniční most, kde se nacházela restaurace U Apldauerů. Napravo byl samotný hostinec – nebo spíše budka, kterou někdo na své zahradě vybudoval jako hostinský bar – s několika stoly a lavicemi k posezení. Na levé straně bylo oplocené další posezení spolu s dětským hřištěm, resp. několika průlezkami a houpačkami pro děti. [...] Cesta, po které jsme šli, se pomalinku rozšiřovala o takový násep po pravé straně, který byl zatrávněný. [...] Dále jsme viděli další velkou zahradu, kde se nacházel ošklivý modrý domek (vcelku velký) a mě zaujaly nebarevné úly. O kus dál jsme však narazili na další, tentokrát pestře barevné úly. Cesta se dále rozšířila tak, že po levé straně parkovala i nějaká auta. Napravo se nyní nacházely domky spíše v horních terasách. Postupně zahrady napravo nahradily garáže. [...] Za nimi se již zdvíhal svah, který byl však pustě zarostlý. [...] Podél již zmiňovaných barevných úlů jsme se dostali k řece ke splavu, který se nachází nad ostrovem u Louckého kláštera, a měli jsme tak výhled přímo na tento ostrov.

Nalevo bylo možné jít přímo ke splavu anebo na takovou terasu nad splavem, kde byl vzrostlý strom, a napravo se nacházel obhospodařovaný prostor před jedním ze tří velkých domů v řadě přímo u řeky. [...] Po pravé straně se nacházely další garáže. Na jedné z garáží byla cedule Stavební klem-příství František Růžička. A dále po pravé straně jsme míjeli rodinné domky. Po levé straně jsme opět došli průchodem k řece, kde se nacházelo ohniště. Cesta byla posekaná.“ (terénní deník, 14. 10. 2018)

Z výše uvedeného je zřejmé, že veřejný prostor v rámci tohoto úseku je charakterizován tím, že do něj aktéři zasahují jen velmi málo a že je spíše „sterilní“. Nenachází se v něm mnoho stop, které by poukazyvaly na setrvávání osob v tomto prostoru. Zároveň je však například na rozdíl od úseku D-E využíván větším spektrem aktérů, které však nic kromě restaurace neláká k tomu, aby se zde zdržovali. Dalo by se opět říci, že se jedná spíše o odosobněný prostor, jenž zatím zcela nenabyl významu místa.

Veřejný prostor pro všechny

V případě pobřeží Dyje je důležité myslet na to, že se jedná o veřejný prostor, který by měl vyhovovat mnohosti předstáv a jednání různých aktérů. Městská veřejná prostranství se vyznačují sociální heterogenitou. Jak píše britská socioložka Fran Tonkiss (2003: 303), sen o veřejném prostoru je snem o „sociální diferenciaci bez exkluze“. Veřejný prostor by tak měl sloužit všem bez překážek. Nikdo by se z něj neměl cítit být vyčleněný. Empirické studie ukazují, že městská prostranství, která vykazují nejvyšší rozmanitost forem jednání a využívání prostoru, jsou pro uživatele nejvíce atraktivní. (Kärholm 2005: 111; Whyte 1980: 17–23)

Pospěch píše, že „veřejný prostor – právě proto, že je prostorem a ne ‚pouze‘ místem – nevzniká ekologicky, odvozením od fyzického prostředí, ale skrze jednání.“ (Pospěch 2013: 78) Je výsledkem toho, jakým způsobem s ním různí jedinci zachází, jak o něm uvažují a mluví. Představuje neustálé vyjednávání různorodých aktérů a jejich více či méně sdílených představ o podstatě tohoto prostoru. Veřejné prostranství je zároveň prostorem, které je podrobno vnitřní i vnější sociální kontrole. Výsledkem jednání různých aktérů a jejich sdílených reprezentací vzniká velmi jasná představa o tom, jak by se člověk měl a neměl v rámci tohoto prostoru chovat, co v něm může a nemůže dělat a kdo a jak by se v něm měl pohybovat. Veřejný prostor navíc nikdy není zcela univerzální a otevřený každému, naopak ke každému městskému prostoru patří určitá míra exkluze. (Pospěch 2013: 79)

Jaké skupiny obyvatelstva využívají nyní prostor pobřeží Dyje? Jaké významy jsou zde vyjednávány?

⁴ Žena (55-60 let), ve Znojmě žije celý svůj život, konkrétně bydlí u řeky na pravém břehu Dyje.

Celé pobřeží řeky Dyje je využíváno lidmi, které je možné pro účely tohoto textu rozdělit do následujících skupin: obyvatelé Znojma, rodiny s dětmi, zahrádkáři, cyklisté, vodáci, turisté (jak z různých koutů České republiky, tak ze zahraničí, např. z Rakouska). Tyto skupiny není možné brát jako jednoznačně ohraničené, ale spíše jako navzájem se prostupující a zároveň nezahrnující celé spektrum návštěvníků. Nyní se na tyto skupiny zaměřím podrobněji a popíšu specifika, která se vážou k tomu, jakým způsobem o daném prostoru uvažují a jak jej využívají.

První kategorie, tedy obyvatelé Znojma, v podstatě do velké míry pokrývá i tři další, ne však bezvýhradně, a proto z mého hlediska představuje specifickou skupinu uživatelů prostoru pobřeží řeky Dyje. V roce 2016 a 2018 proběhla tvorba pocitových map⁵, kterou vyplňovali občané Znojma. Na základě těchto map se zdá, že levý břeh Dyje v části od staré vodárny až k sedlešovickému mostu⁶ (A-B) má pro obyvatele Znojma spíše ambivalentní charakter. Jednak byl označován jako oblast, kde se obyvatelé cítí dobře, jedná se o příjemné prostředí a rádi tam tráví čas. Zároveň však byly některé části této trasy označené jako zanedbané, a dokonce pro některé představují prostor, kde se cítí nebezpečně ve dne i v noci. Pocit nebezpečí především v noci plyne nejspíše ze skutečnosti, že se v části tohoto úseku od ulice Koželužská až po Louckou nevyskytuje veřejné osvětlení. Specificky byla jako nebezpečné a zanedbané prostředí označena rokle vedoucí od cesty podél řeky Dyje nahoru k ulici Marušky Kadeřábkové a k Vinohradům. Těžko říct, zda měli respondenti na mysli její spodní část u řeky Dyje či její vrchní část. V každém případě se však jedná o prostor, který není udržovaný a je velmi zarostlý.

Na základě rozhovorů, které jsem provedla s obyvateli Znojma, se však jedná spíše o příjemné prostředí. Ti promýšleli dané prostředí s ohledem na své potřeby a na činnost, které danému prostředí přisuzují. Jedná z dotazovaných, Jana⁷, mluvila o úseku mezi ulicemi Koželužská a Loucká: „Často se tam procházím s vnoučaty. Je to sice celkem krátký úsek, ale těm dětem to víceméně stačí.“ (Jana, 31. 8. 2018) Promýšlí tedy prostor ve vztahu k dětem a jejich schopnostem či potřebám. Z její perspektivy se jedná o prostor určený k procházkám, jelikož se jedná o bezpečné prostředí bez aut. Klíčovým aspektem jsou v tomto ohledu také stánky či restaurace (Beach Bar, restaurace U Obří hlavy, restaurace U Apldauerů), které pro vnoučata dotazované představují zachytný bod, jelikož zde mají možnost dostat „limču“ či jinou dobrůtku.

V uvažování další informátorky, Adély, hraje jedno z míst občerstvení také důležitou roli, jelikož negativně poznamenalo její zážitek z procházky s kamarádkami. „Procházel jsem se podél řeky s kamarádkami i s dětmi a zastavily jsme se v té hospodě Beach Bar. Dost nás tam naštváli. Přišli jsme tam kolem poledne a měly jsme hrozný hlad. Jako představ si dvě těhotné ženské, ty se potřebují pořádně najíst. A oni nám řekli, že nevaří, protože kuchařka si musela někam urgentně odskočit. Fakt nechápu, kam si potřebuje kuchařka nutně odskočit v poledne, kdy nejspíš asi lidi přijdou

na jídlo. Dost nás to znechutilo.“ (Adéla, 1. 9. 2018)

Předtím, než Adéla však zmínila tento příběh, asociovala si trasu od Louckého kláštera se svou svatbou, kdy se tudy procházeli společně s manželem Pavlem den po svatbě. Trasu také využívají buď oni, anebo jejich rodiče na procházkách s kočárkem. S ohledem na tuto skutečnost Adéla s Pavlem upozornili na to, že cesta je sice krásná, jelikož i ve velkých teplech v létě je tam díky stínu stromů a chladu od řeky příjemně, ale že s kočárkem je hůře průjezdná. Z jejich perspektivy mladých rodičů s ročním dítětem by bylo dobré pro účely jízdy s kočárkem cestu rozšířit a zároveň by se jim líbila možnost mít bezbariérový přístup k řece již z dětského hřiště nad Louckým klášterem. Z výše uvedeného vyplývá, že pobřeží řeky Dyje a jeho okolí pro ně představuje prostor k naplnění potřeb vlastního dítěte, tedy pravidelných procházek. S ohledem na tuto skutečnost koncipují své uvažování a z jejich perspektivy nabývá tak na důležitosti především bezbariérovost celého prostoru. Jejich požadavek nemá za cíl vyloučit žádného z dalších aktérů, ale naopak přispět k větší inkluzi.

Jana naopak na daném úseku ocenila jeho schopnost odpovídat potřebám jak pěších, tak cyklistů. Vnímá, že není podstatné, že stezka není například vyasfaltovaná, jelikož tento komfort nabízí druhá strana řeky. S ohledem na cyklistiku však považuje za velký nedostatek, že dále směrem k Oblekovicím či Dobšicím není stezka propojena s cyklostezkou za oblekovicím mostem. Ocenila by, kdyby se vedení města Znojmo podařilo získat pozemky kolem mlýnu u řeky tak, aby bylo možné vystavět navazující stezku nejen pro cyklisty.

Tímto jsem se přesunula k jedné z dalších klíčových skupin využívajících prostor pobřeží řeky Dyje, a to k cyklistům. Znojmsko obecně představuje lákavý cíl cyklistů, a z toho důvodu jich mnoho zavítá i do samotného Znojma. Je však vcelku překvapivé, že zrovna okolí Dyje jim není příliš nakloněné. Nejedná se totiž pouze o nedostatečné propojení cyklistických tras. „Jezdím raději po druhé straně řeky [levý břeh], jelikož tady ta cesta je dost úzká a navíc tu jezdí hodně aut. Zvlášť kvůli dětem mi připadá ta druhá strana bezpečnější,“ zmínil jeden z oslovených (muž, cca 50 let), který jel po asfaltové cestě spolu se třemi dětmi na kole. Přesto, když se měly děti po našem rozhovoru rozhodnout, kterou cestou budou dále pokračovat, zvolily tu „nebezpečnou“.

Navzdory těmto nedostatkům jsou však oba břehy cyklisty velmi využívány jako příjemný způsob, jak objet část města. Samotné stezky na březích řeky Dyje však pro cyklisty nepředstavují cíl. Tím jsou nanejvýš pohostinství, která se na této trase nacházejí a nabízí tak občerstvení většinou na závěr jejich výletů.

⁵ <https://www.znojmo-mestozelene.cz/8-aktualne/398-nahlednete-do-pocitove-mapy-mesta-znojma-2018.html>

⁶ Je nutné zde podotknout, že ne celá oblast výzkumu spadá do správy města Znojmo. Především část zhruba od železničního mostu k oblekovicím mostu náleží správní jednotce Nový Šaldorf-Sedlešovice.

⁷ Žena, přibližně 60 let, celý život strávila ve Znojmě.

Specifickou skupinu uživatelů prostředí pobřeží řeky Dyje tvoří zahrádkáři. Do této skupiny bych zařadila i stálé obyvatele domů a pozemků v přímé blízkosti řeky Dyje, jelikož není možné je zcela odlišit⁸. Považuji tuto skupinu za specifickou z toho důvodu, že je pro ně tento veřejný prostor opravdu něčím, co je stavěno do přímé opozice se soukromým. Veřejný prostor je jimi vyjednávan skrze jejich vztah k soukromému. Na základě toho, jaký význam tito jedinci přikládají vlastnímu pozemku, se pak utváří jejich chápání toho okolního. Tento vztah není daný pouze charakterem jedince, ale mnohem více okolím a fyzickým prostředím, do kterého je jeho pozemek zasazen.

„Dále jsme míjeli dvě velmi podobné zahrady napravo, obě měly plot zakrytý zelenou tkaninou a na obou pozemcích stály mobilní domy, které jsme pak viděli ještě několikrát (Obr. 9). Štefan to komentoval slovy: „Abys jim tam náhodou nekoukl...“ (terénní deník, 14. 10. 2018)

Obrázek 9

„Poté, co jsme se dostali z úzké cestičky na širší cestu vedoucí kolem různých větších či menších staveb se zahradami (v jedné části se nacházely dřevěné stavby a sruby, které očividně nabízejí ubytování, jelikož se na nich nacházela cedule Vila Anděla), jsme se také ocitli trochu dál od řeky, přičemž řeku a stezku odděloval nepřilíh prostupný lesík. Byly v něm malé průrvy, které vedly až k řece, kde se nacházel nějaký druh posezení (např. v jednom případě vyrvaná sedačka z auta, odpadky kolem, ohniště). Očividně tato místa využívali rybáři. [...] Když jsme šli po zmiňované stezce, míjeli jsme slepice (Obr.10) i takovou starší babičku, která je tam nejspíš chová.“ (terénní deník, 12. 5. 2018)

Obrázek 10

Výše uvedené citace ilustrují mnohost podob chápání soukromého. První popisované pozemky se nacházejí na trase pod Kraví horou (E-F), která je, jak jsem již uvedla výše, poněkud rušná a ve velké míře ji využívají chodci, cyklisti i automobilisti. Zahrádkáři se tak mnohem více snaží o vytvoření vlastního soukromého prostoru, který bude jednoznačně oddělen od toho veřejného. Tuto hranici demonstrují nejenom využitím plotu, ale také jeho zakrytím pomocí zelené stínící tkaniny. Rozdílné je uchopování prostoru zahrádkářů u sedlešovického mlýnu (B-C), kde je trasa podél řeky hůře průchozí v oblasti od oblekovického mostu k zahrádkám, a tudíž není tolik využívána. Z této oblasti pochází druhý výše uvedený popis. Není však možné jednoznačně tvrdit, že se v oblasti B-C nenachází zamaskované pozemky, stejně jako, že v první oblasti mají všichni zahrádkáři potřebu jasně vyhraničit a odlišit vlastní pozemek. Je však možné sledovat, že každá oblast svým charakterem podporuje jinou tendenci. Zahrádkáři v druhé jmenované oblasti neodlišují tolik soukromé od veřejného. Zmiňovaná starší paní nemá slepice uzavřené pouze na svém pozemku, naopak se volně procházejí i v jeho okolí. Hranice mezi soukromým a veřejným se rozmazává a není považována za určující.

Na zahrádkách pod Kraví horou, které se nacházejí u řeky, je zajímavé pozorovat, jakým způsobem si zahrádkáři přivlastňují samotný prostor u řeky. Jedná se většinou o velmi úzký pruh široký jeden až dva metry, který někteří z nich z obou stran oplotili a jiní jej pouze užívají, což je možné sledovat na tom, jak je tento pruh upraven. Na místech, která jsem zkoumala, navíc nebylo patrné, že by byly využívány někým jiným než zahrádkáři. Jsou to právě oni, kteří jim dávají význam tím, jakým způsobem je využívají.

„Na obou stranách od břehu, u kterého jsme se nacházeli, jsme mohli vidět, že přístup k řece je ve většině případů zabrán zahrádkáři. Někdy k těmto malým pláčkům byl možný přístup, ale z různých artefaktů bylo zřetelné, že jsou to zahrádkáři z přilehlé zahrady, kteří využívají daný prostor. Před jednou zahradou se takhle nacházelo molo.“

„Poté jsme narazili na další neoplocený plácek po levé straně, který byl posekaný a nic se na něm nenacházelo. Z pravé strany byl opět přístup k řece, který však nebyl tak snadno průchozí. Za pozemkem, který jsme oním průchodem oběšli, bylo volně přístupné nábřeží. Viděli jsme, že tam někdo očividně přizpůsobil vstup do řeky, dokonce se tam nacházel malý kmen, který byl nainstalován do vody tak, aby se na něj buď dala uvázat loď, nebo se o něj dalo lodí opřít. Stejně tak židle (chyběla jí jedna noha, která byla nahrazena kmenem stromu), která se nacházela u plotu, napovídala tomu, že někdo toto místo využívá. Na zahrádce, která k tomuto místu přiléhala, měli také lodě. Prošli jsme skrz toto místo, ale dále to bylo zaplacené a za plotem jsme mohli vidět krátké a vcelku úzké molo.“

⁸ Na základě pozorování, která jsem v dané oblasti provedla, usuzuji, že potřeby obou skupin se do velké míry neliší. Pouze v zahrádkářské oblasti pod Loučským klášterem se někteří majitelé novostaveb dožadují lepší občanské vybavenosti, která není běžně v zahrádkářských oblastech přítomná.

Další skupina, na kterou jsem sice při svém pozorování nenarazila, která byla ale v prostoru všudypřítomná, jsou vodáci a plavci-otušilci. Z jejich zájmu lze však obecně vyvodit, že důležitý pro ně je především vstup do vody. Ten však v mnoha případech není dostatečný. Podobně jako k poslední výše jmenované skupině, tedy turistům, nemůžu dodat k jejich požadavkům či jednání v rámci veřejného prostoru o mnoho více, než již bylo sděleno v souvislosti s dalšími skupinami.

Závěr

Zde představená analýza vycházející z etnografického výzkumu, který se zabýval prostředím v okolí řeky Dyje, poukazuje na několik zajímavých skutečností, které tento prostor charakterizují. Obecně je možné říci, že celý zkoumaný prostor má velký potenciál stát se vyhledávaným místem nejenom pro obyvatele Znojma, ale také pro turisty přijíždějící z různých koutů České republiky nebo ze zahraničí. Tento potenciál je však v velké části nevyužitý. Primární nedostatky spatřuji v tom, že prostor v současné podobě není schopný nabídnout přívětivé místo pro lidi k odpočinku a setkávání. Zároveň je však již nyní navštěvovaný rodinami s dětmi, a tím pádem se nabízí možnost vytvořit zde (především tedy v rámci okruhu A-B-E-F) prvky zajímavé pro děti. Ostatně to byl i jeden z nápadů Jany, která je učitelkou na prvním stupni základní školy a uvítala by zde naučnou a současně zábavnou či prožitkovou stezku pro tyto děti.

Současně je však důležité brát neustále v potaz pluralitu tohoto veřejného prostoru. Tím mám na mysli fakt, že jej využívají různé skupiny osob k různým činnostem a s různými očekáváními. Není možné z úvah o tomto prostoru vyloučit zahrádkáře, cyklisty či například vodáky. Nejenom oni, ale i další přináleží k tomuto prostoru a svým odlišným jednáním vytváří z těchto prostorů specifická místa naplněná konkrétními významy.

Jednou z klíčových forem jednání je způsob, jakým se zde zachází s hranicí mezi veřejným a soukromým. Například v úseku E-F je tato hranice vcelku jasně vymezená a veřejný prostor jen málokde ukazuje na působení jakýchkoliv aktérů. Je zde tedy možné přistupovat ke každému jednotlivému uživateli stejně. Rozdílný je však úsek D-E či B-C, kde se hranice mezi veřejným a soukromým stává nečitelná díky působení zahrádkářů, kteří rozšiřují své pole jednání za hranice svých pozemků. Při uvažování o proměnách tohoto veřejného prostoru je nutné více zohlednit zahrádkáře jako výrazné aktéry přivlastňující si tento prostor. Není možné jej tedy promyšlet stejně jako předchozí zmiňovaný úsek.

Jak již bylo uvedeno výše, veřejný prostor by měl sloužit pluralitě zájmů všech jedinců, kteří jej obývají. Toho je možné dosáhnout jen neustálým zohledňováním jejich jednání v takovém prostoru stejně jako jejich potřeb. Pokud by se k veřejnému prostoru takto nepřístupovalo, hrozí, jak píše Pospěch (2013), že se z něj stane sice architektonicky zpracovaný, leč neužívaný a neživý prostor.

Literatura:

DE CERTEAU, Michel (1984). Practices of Everyday Life. Berkeley: University of California Press.

GEHL, Jan (2007). Public Space for Changing Public Life, in: Urban Space, vol. 61, p. 16-22.

HIRSCH, Eric (1995). Landscape: Between Place and Space. In. HIRSCH, E.; O'HANLON, M.; (eds.): The Anthropology of Landscape: The Perspectives on Place and Space, Oxford, s. 1-30.

KÄRRHOLM, Matthias (2005). „Territorial Complexity in Public Spaces: A study of Territorial Production at Three Squares in Lund.“ Nordisk Arkitekturforskning 18 (1): 99–114.

LEHEČKA, Michal (2013). Faraonci: Místo, prostor a lokální identita obyvatel sídliště Stodůlky. Praha: FHS UK.

LEHEČKA, Michal (2013). Sídliště současné a minulé: Proměny pražského sídliště Stodůlky očima jeho obyvatel. Slovenský národopis, 61 (4). (Dostupné na: <http://www.uet.sav.sk/files/etno4-2013-text-web.pdf>)

MÁCHA, Přemysl (2010). Krajina antropologie a antropologie krajiny. Český lid, 97 (3). s. 225–245.

POSPĚCH, Pavel (2013). Městský veřejný prostor: Interpretativní přístup. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, Vol. 49, No. 1. s. 75–100.

WHYTE, William H. (1980). The Social Life of Small Urban Places. Washington, D.C.: The Conservation Foundation.

2/ analýza_návrh

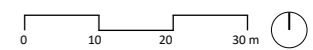

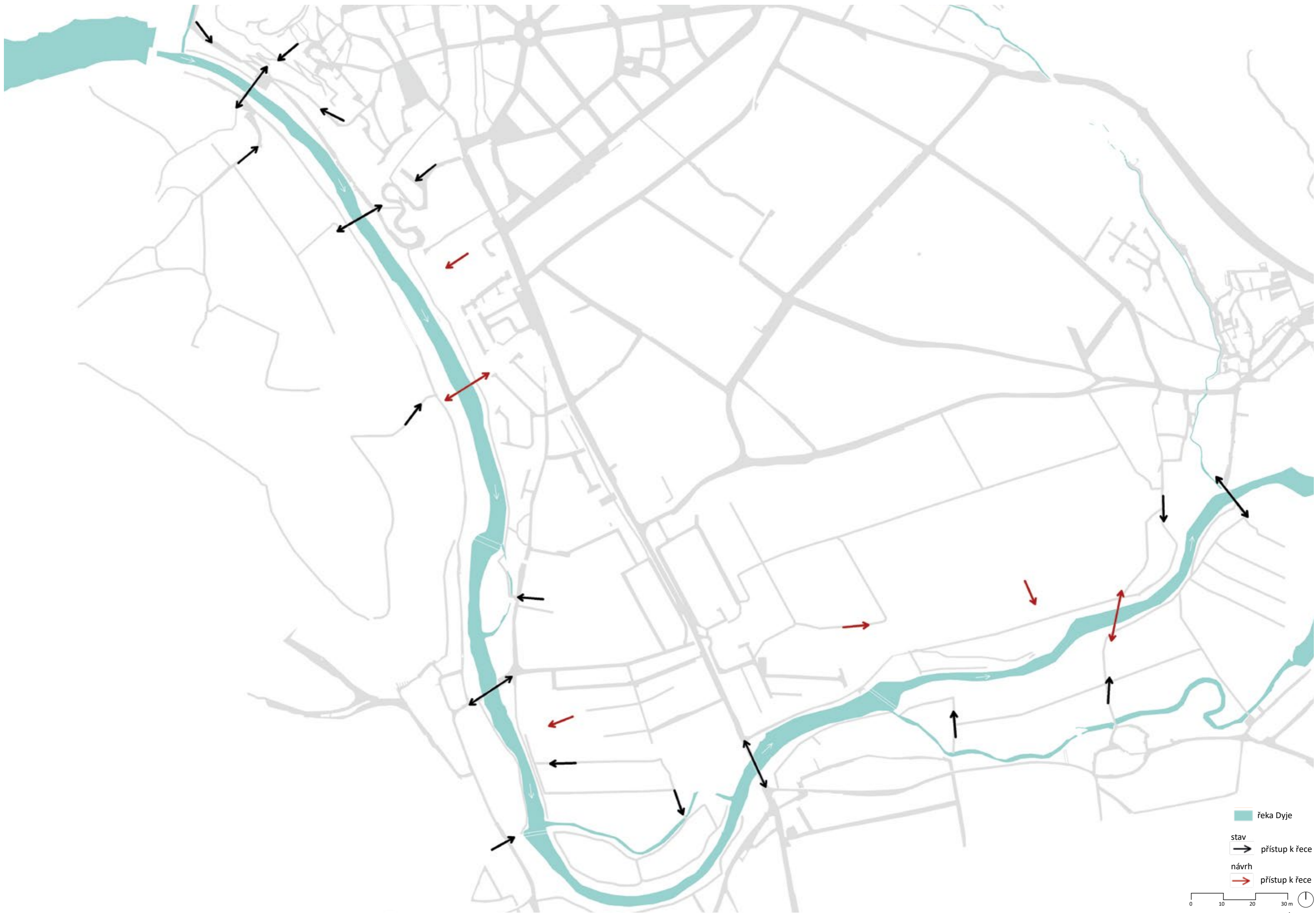

- stav
- asphaltové cesty
  - štěrkové cesty
  - přírodní cesty
  - chodníky
  - řeka Dyje

- návrh
- cesty

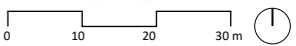

řeka Dyje

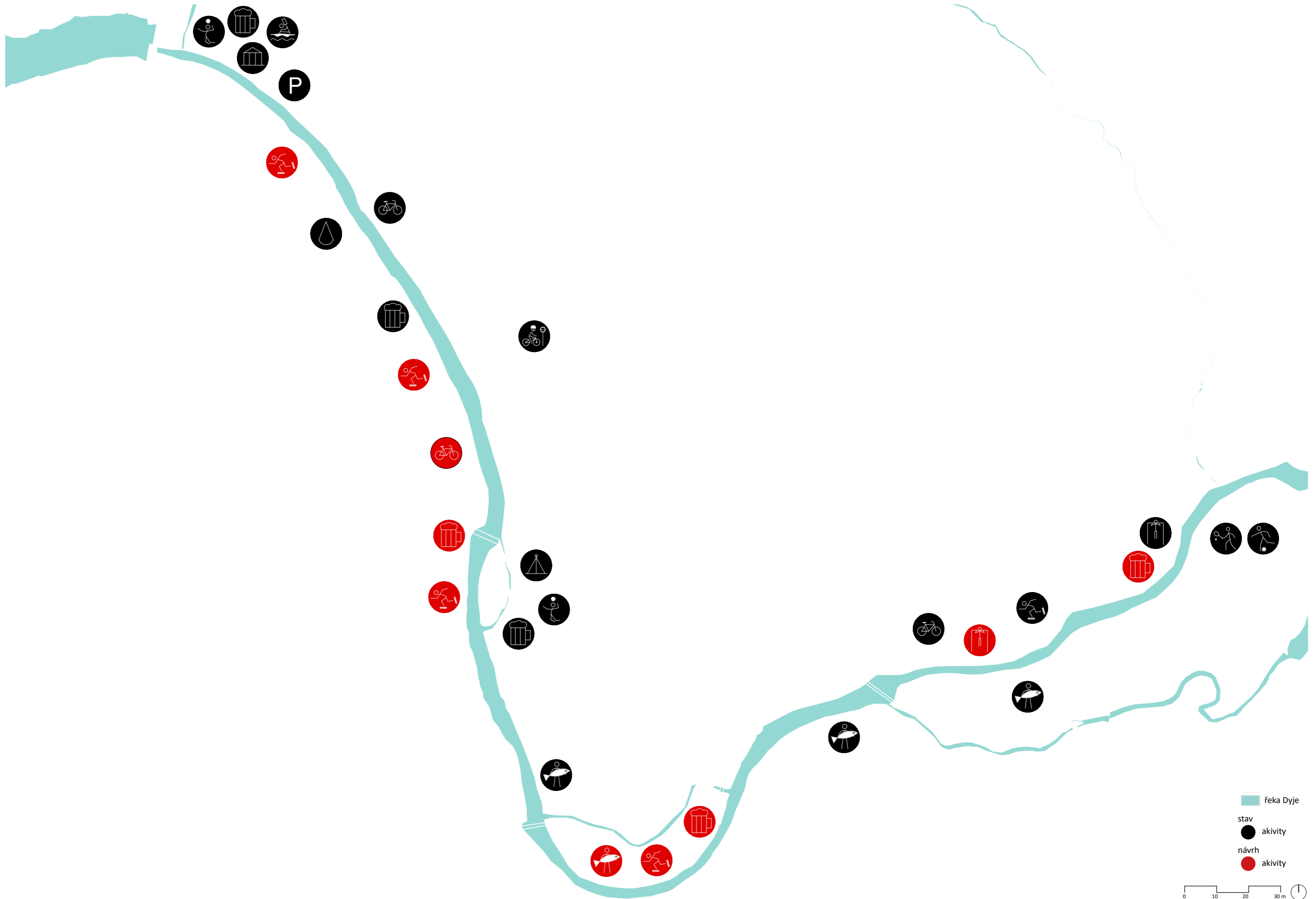
stav
 → přístup k řece

návrh
 → přístup k řece

2.3/ cesty

řeka Dyje

stav

aktivita

návrh

aktivita

0 10 20 30 m

2.4/ aktivita

stav

 zahrádky

návrh

 zahrádky

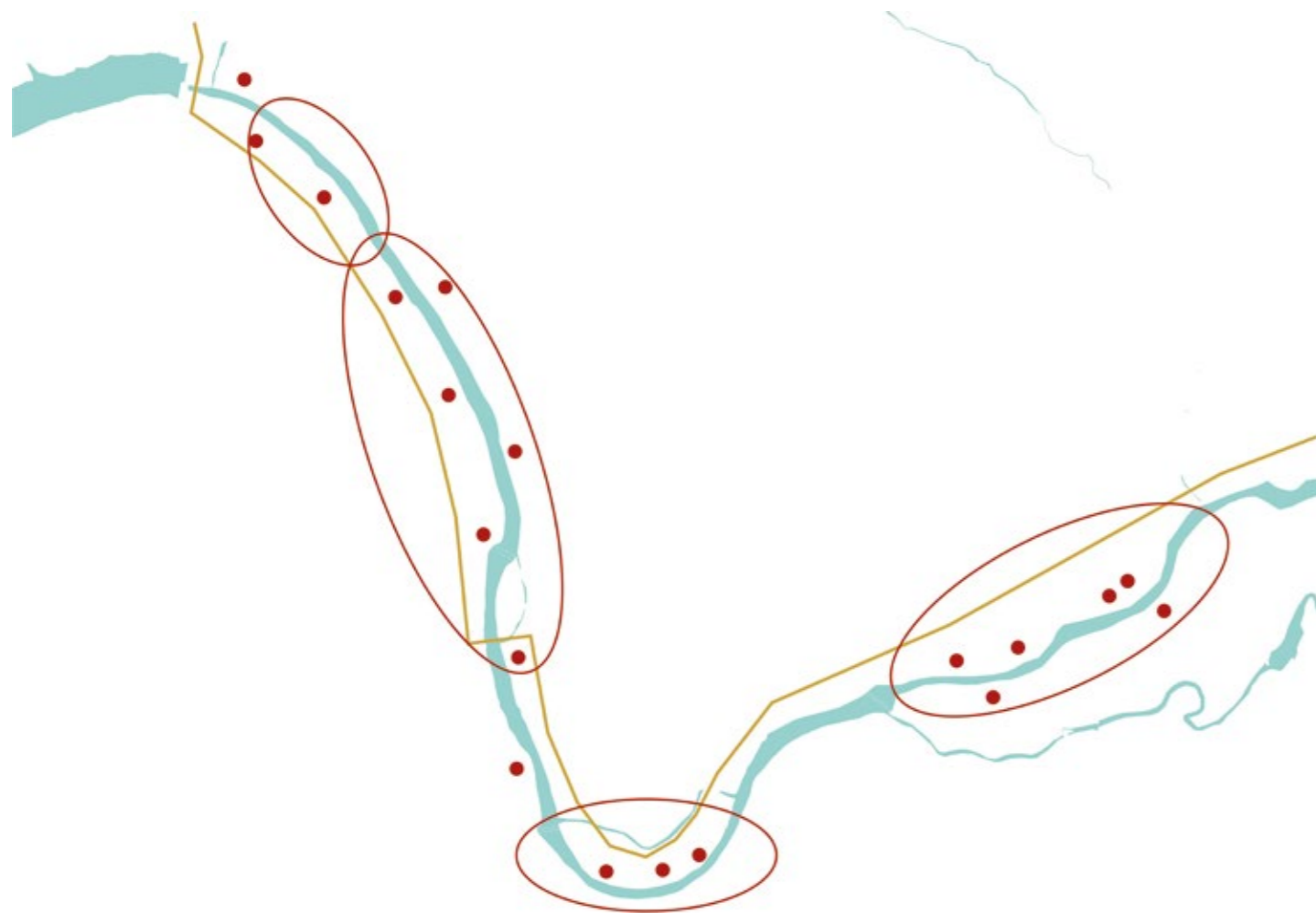

2.5/ přemístění zahrádek

3/ návrh

3.1/ návrh celku

koncept

sjednocení a důraz

Sjednocení a důraz - nástroj pro lepší přehlednost, pochopení a orientaci.

S pomocí modulu dosahují sjednocení jednotlivých charakterů s řekou a městem Znojmem. Dané prostory se stávají místy. Dávají důraz na to, co se v místě odehrává. Pomáhají návštěvníkovi s orientací a se zapamatováním si podstatných bodů v okolí řeky. Místo je lépe uchopováno díky funkčnosti daného modulu. Spojitost mezi řekou a městem nabývá jasnějších rozměrů a získává nový význam. Sjednocení jednotlivých charakterů prostřednictvím navrhovaného modulu.

rovnováha a kontrast

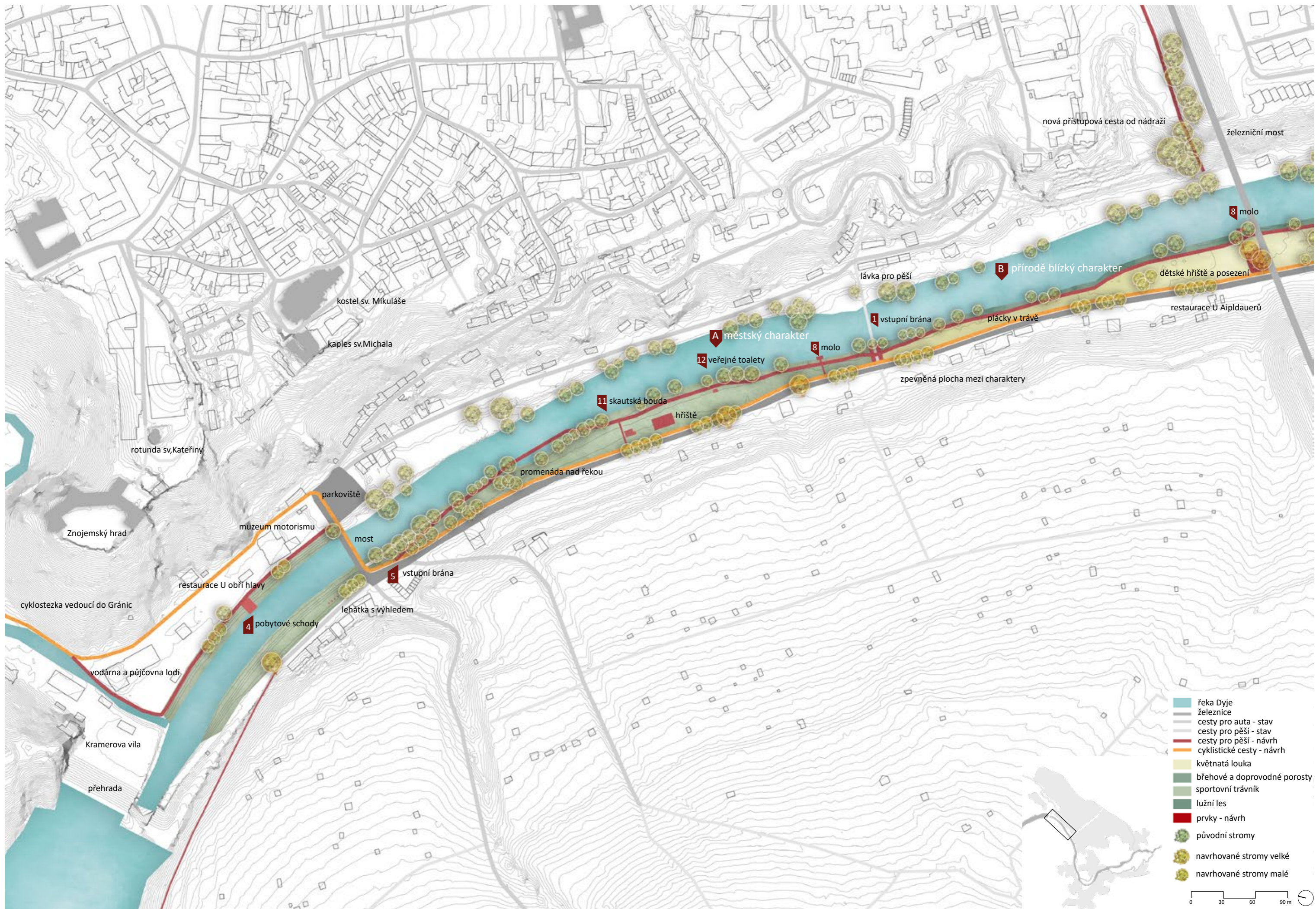
Kontrast dvou aspektů – řeky (přírodní) a města (sídelní)
Rovnováha – hledání rovnováhy (řešení) v kontrastu přírodního a městského

Vzájemná poloha města a řeky určuje to, jak návštěvníci okolí řeky využívají a jakým způsobem si jej přivlastňují. Jedná se o nestálé vyjednávání toho, jak je daný prostor uchopován, zda se ještě jedná o městské prostředí, či již o přírodní. Rovnováhu v tomto kontrastu přírodního a městského zajišťuje specifikace různých charakterů.

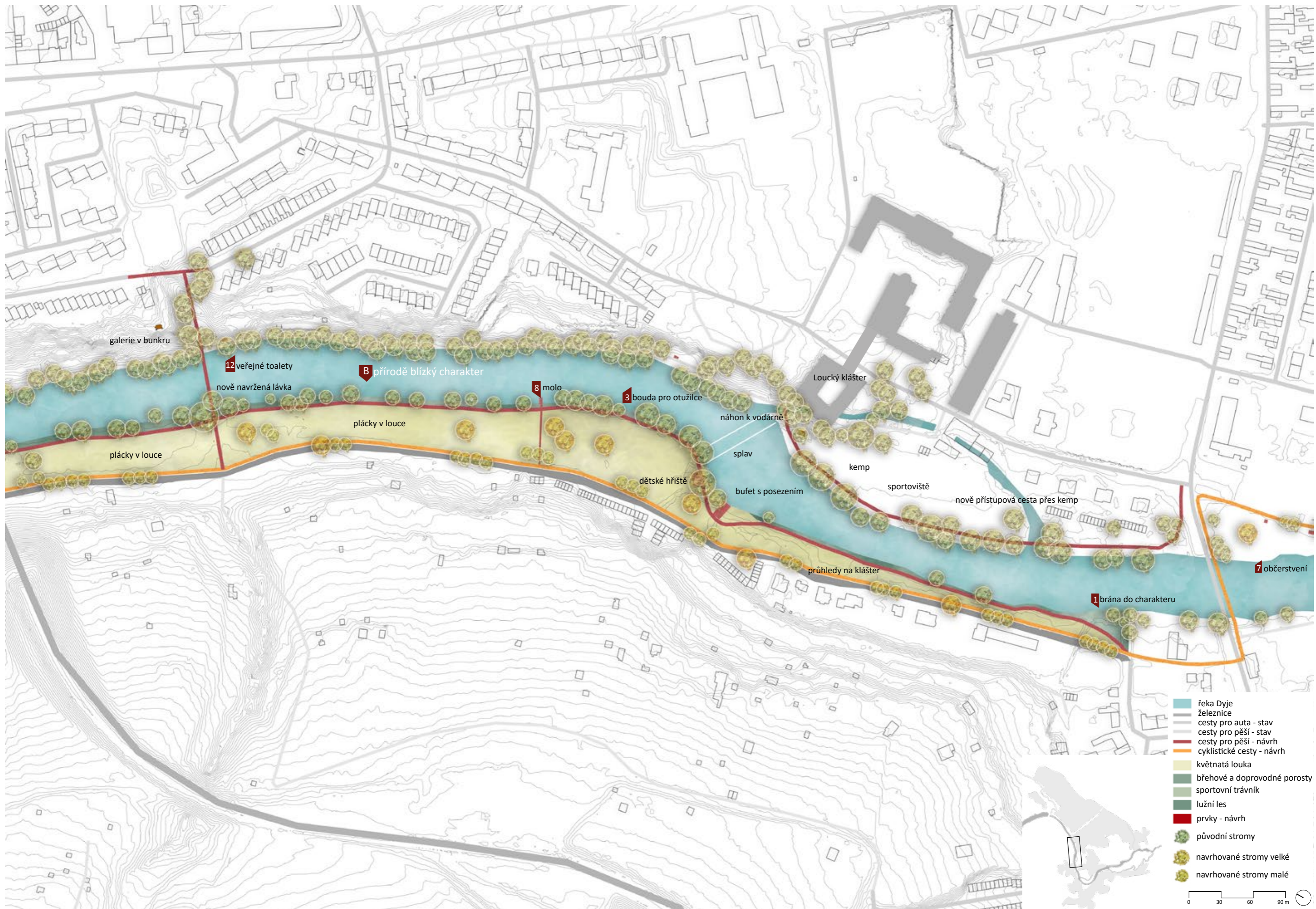

- řeka Dyje
- železnice
- cesty pro auta - stav
- cesty pro pěší - stav
- cesty pro pěší - návrh
- cyklistické cesty - návrh
- květnatá louka
- břehové a doprovodné porosty
- sportovní trávník
- lužní les
- prvky - návrh
- původní stromy
- navrhované stromy velké
- navrhované stromy malé

- řeka Dyje
- železnice
- cesty pro auta - stav
- cesty pro pěší - stav
- cesty pro pěší - návrh
- cyklistické cesty - návrh
- květnatá louka
- břehové a doprovodné porosty
- sportovní trávník
- lužní les
- prvky - návrh
- původní stromy
- navrhované stromy velké
- navrhované stromy malé

galerie v bunkru

12 veřejné toalety

B přírodě blízký charakter

nově navržená lávka

8 molo

3 bouda pro otužilce

pláčky v louce

náhon k vodárně

Loucký klášter

pláčky v louce

splav

kemp

dětské hřiště

bufet s posezením

sportoviště

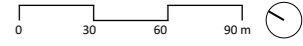
nově přístupová cesta přes kemp

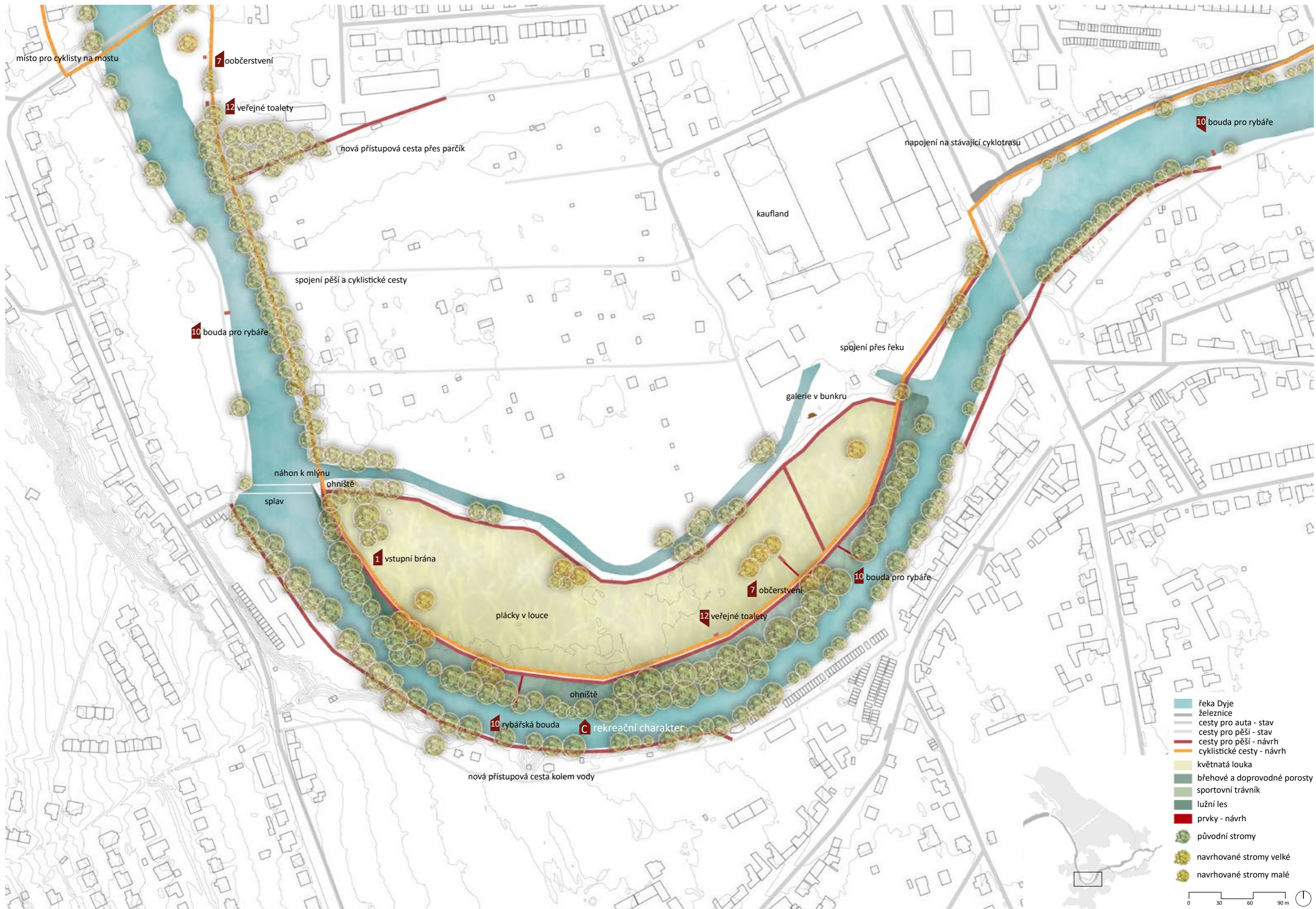
7 občerstvení

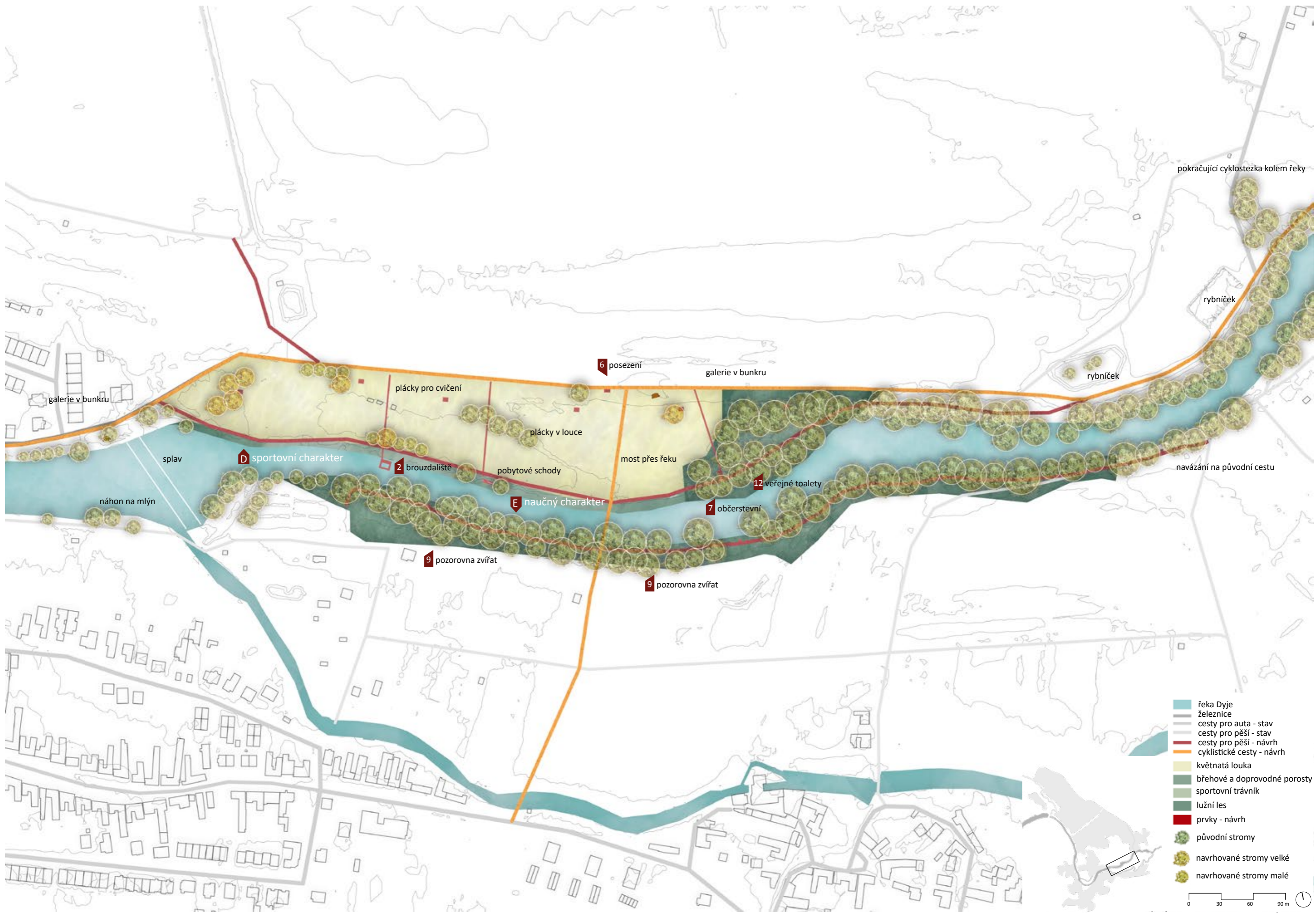
průhledy na klášter

1 brána do charakteru

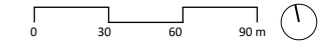
- řeka Dyje
- železnice
- cesty pro auta - stav
- cesty pro pěší - stav
- cesty pro pěší - návrh
- cyklistické cesty - návrh
- květnatá louka
- břehové a doprovodné porosty
- sportovní trávník
- lužní les
- prvky - návrh
- původní stromy
- navrhované stromy velké
- navrhované stromy malé

- řeka Dyje
- železnice
- cesty pro auta - stav
- cesty pro pěší - stav
- cesty pro pěší - návrh
- cyklistické cesty - návrh
- květnatá louka
- břehové a doprovodné porosty
- sportovní trávník
- lužní les
- prvky - návrh
- původní stromy
- navrhované stromy velké
- navrhované stromy malé

3.1/charaktery

charaktery

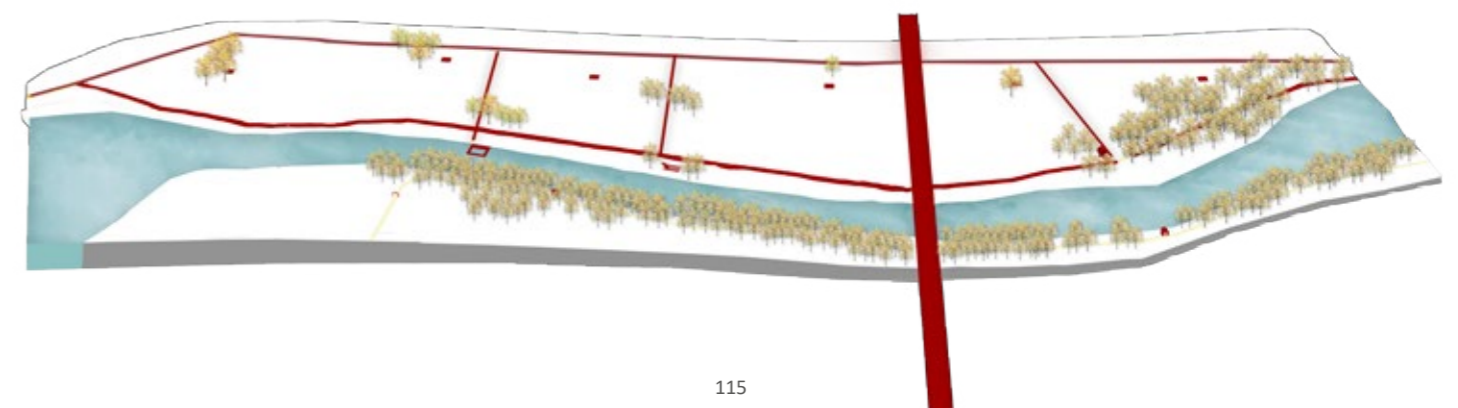
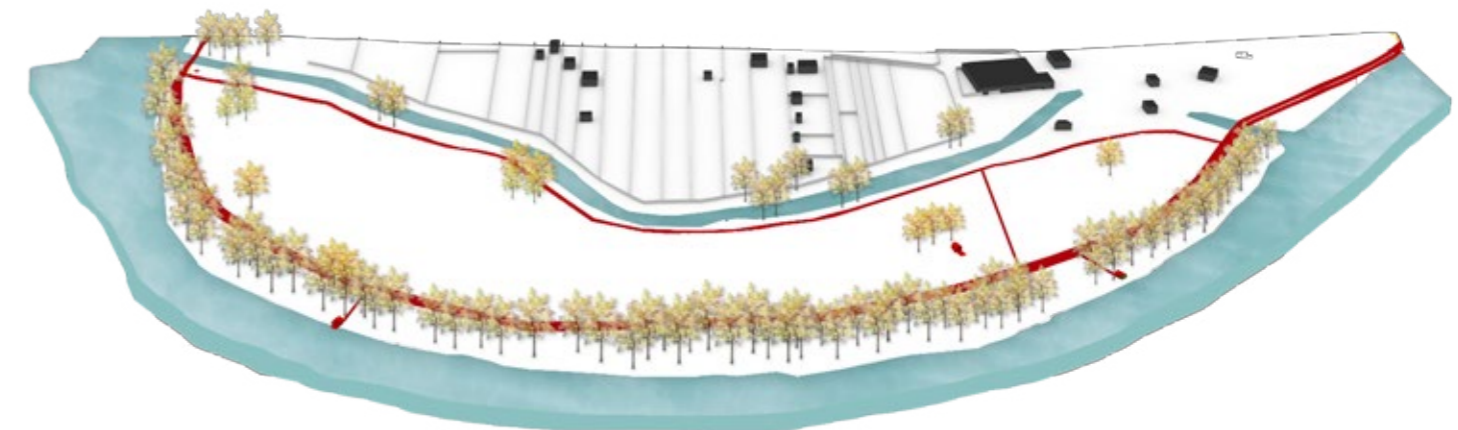
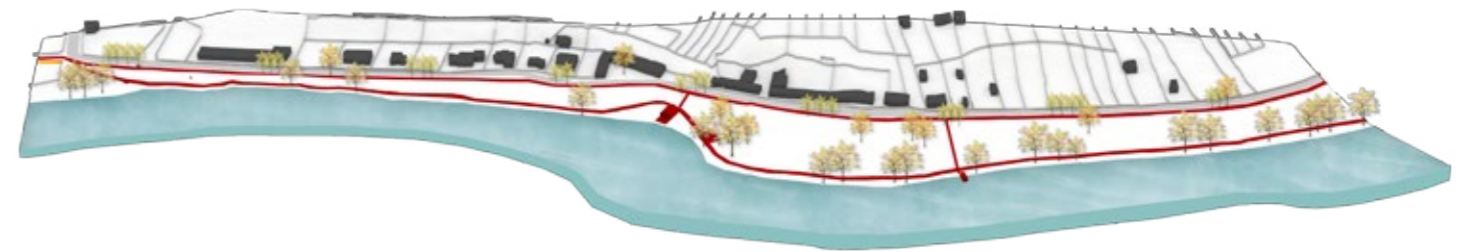
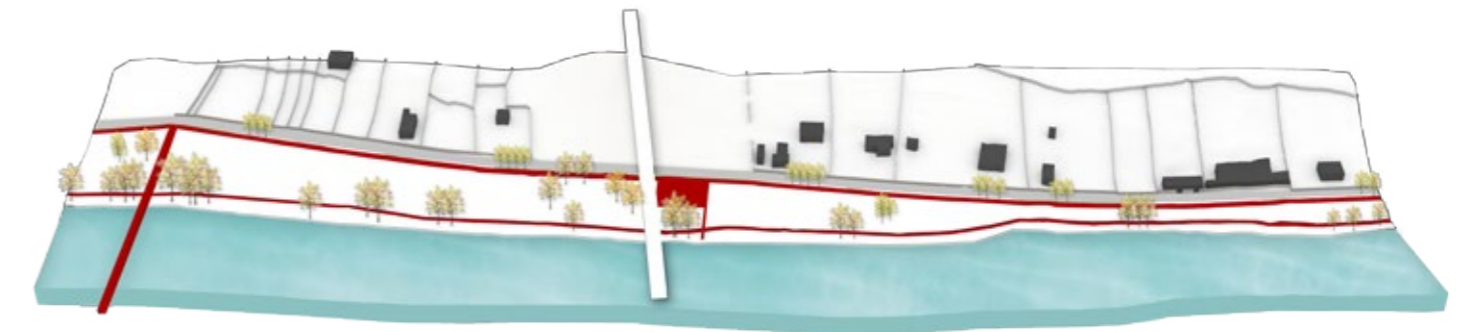
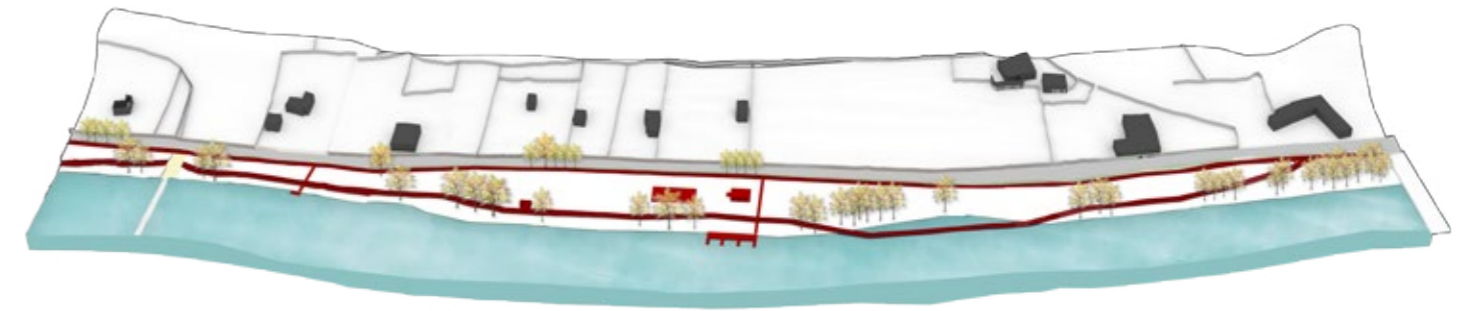
Jednotlivé charaktery jsou vytvořeny v závislosti na vzdálenosti k centru města a zároveň na dosavadním využití prostředí. Do jednotlivých charakterů navrhuji brány, které představují vstup do odlišných krajín, krajín tajemna. Zároveň jsou určitým dělicím prvkem, při jejímž projití se člověk ocitne v jiném prostoru.

Všemi charaktery prochází cyklistická stezka, která začíná u Gránického údolí a pokračuje kolem řeky dále do vesnice Dobšice.

Jednotlivé charaktery jsou protkány pěšími cestami, které jsou navrženy tak, že se přibližují a oddalují od samotné řeky. Cesty jsou doplněny solitéry a skupinami stromů, které jsou z větší části původní. Nové stromy jsou cíleně navrhovány tak, aby vytvářely průhledy a nabízely tak návštěvníkům pohledy na historickou část města a zároveň plnily funkci stínu a světla. V celém území je navržen jednoduchý informační systém, který je vždy věnován konkrétnímu místu a zároveň jej dává do souvislosti k centru města.

Podél cyklistické stezky jsou stromy navrženy tak, aby nestínily zahrádkářům, ale projíždějícím cyklistům, a proto se mění v závislosti na poloze vzhledem ke Slunci.

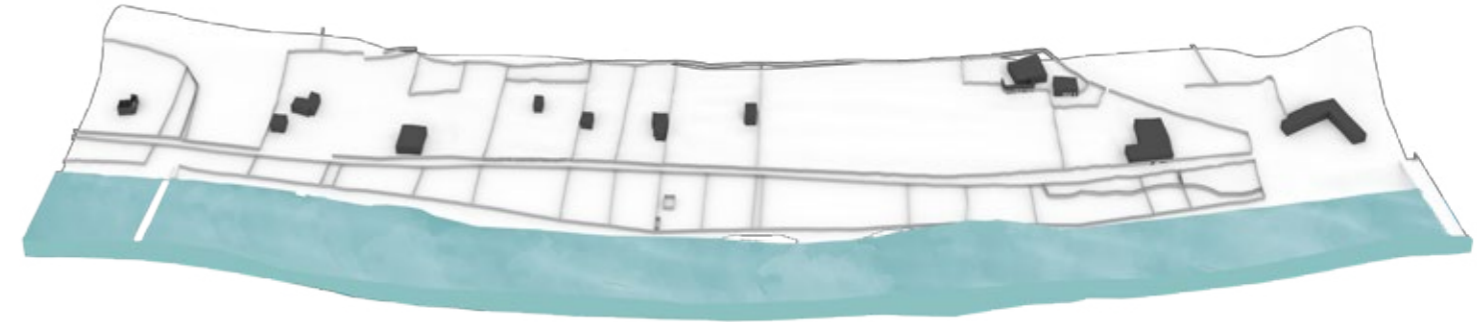
K zajištění dostatku soukromí pro zahrádkáře slouží navrhovaný vegetační pás podél celé řeky. Po celém území se nachází volně umístěné lavičky, židle a lehátka, které si návštěvník může přenést na své oblíbené místo. Také zde vznikají volné placky, které jsou vysekávané každý rok na jiném místě a slouží k posezení a odpočinku procházejícího návštěvníka. Nabídne se mu příjemné prostředí k zastavení, nejen fyzickému, ale i psychickému. V dnešní době, kdy je s rozvíjejícími se technologiemi svět stále rychlejší, člověk častěji vyhledává chvíle a místa, kde by se mohl zastavit a uvědomit si, kdo je a kam vlastně ve svém spěchu míří. Po cestě se také nachází několik bunkrů, které mají nabídnout galerijní prostor místním umělcům.

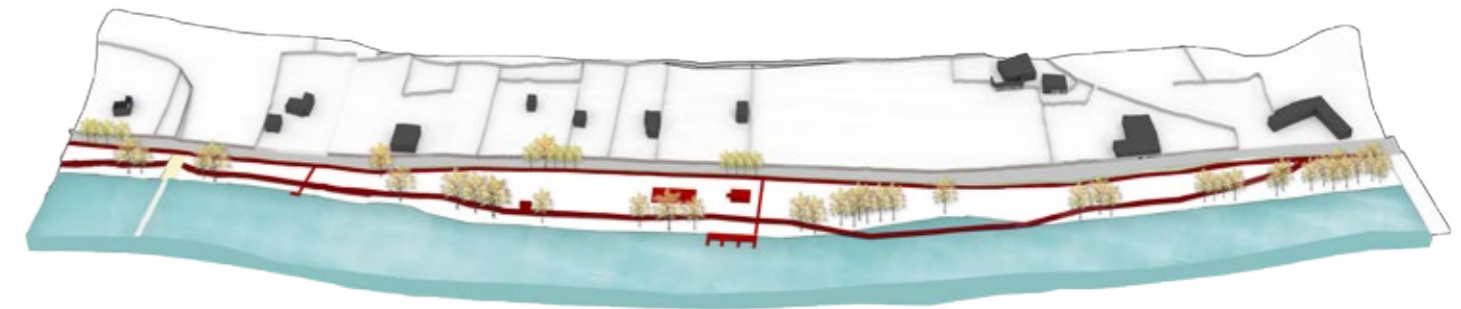
Před:

Oblast je z jedné menší části zarostlá a nachází se zde dvě maringotky. Jednu z nich využívají pro své aktivity skauti, kteří zde podle všeho vytvořili malý plácek pro venkovní hry. Druhá část je tvořena zahrádkami, které jsou spojeny úzkou vyasfaltovanou cestou.

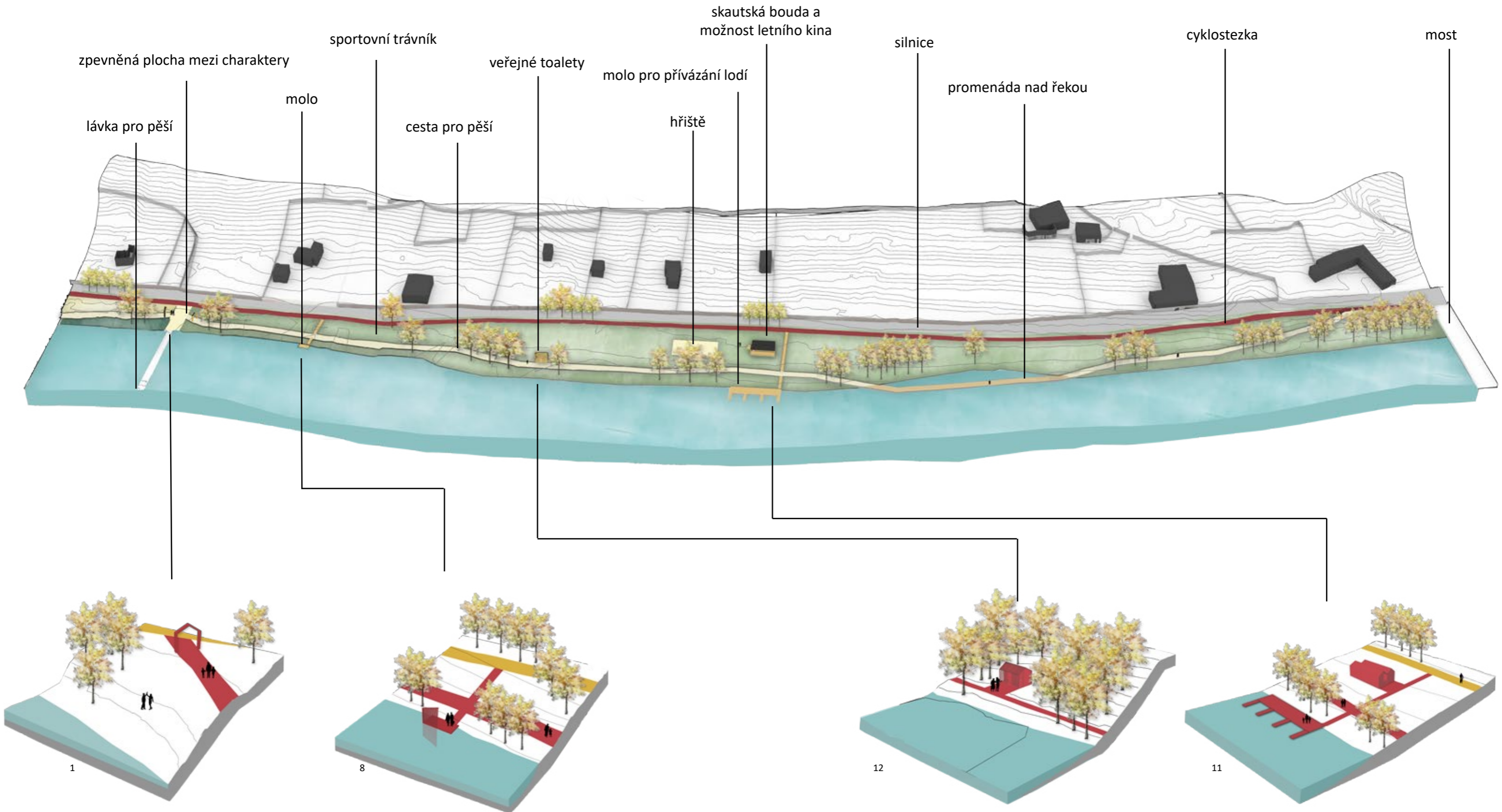

Po:

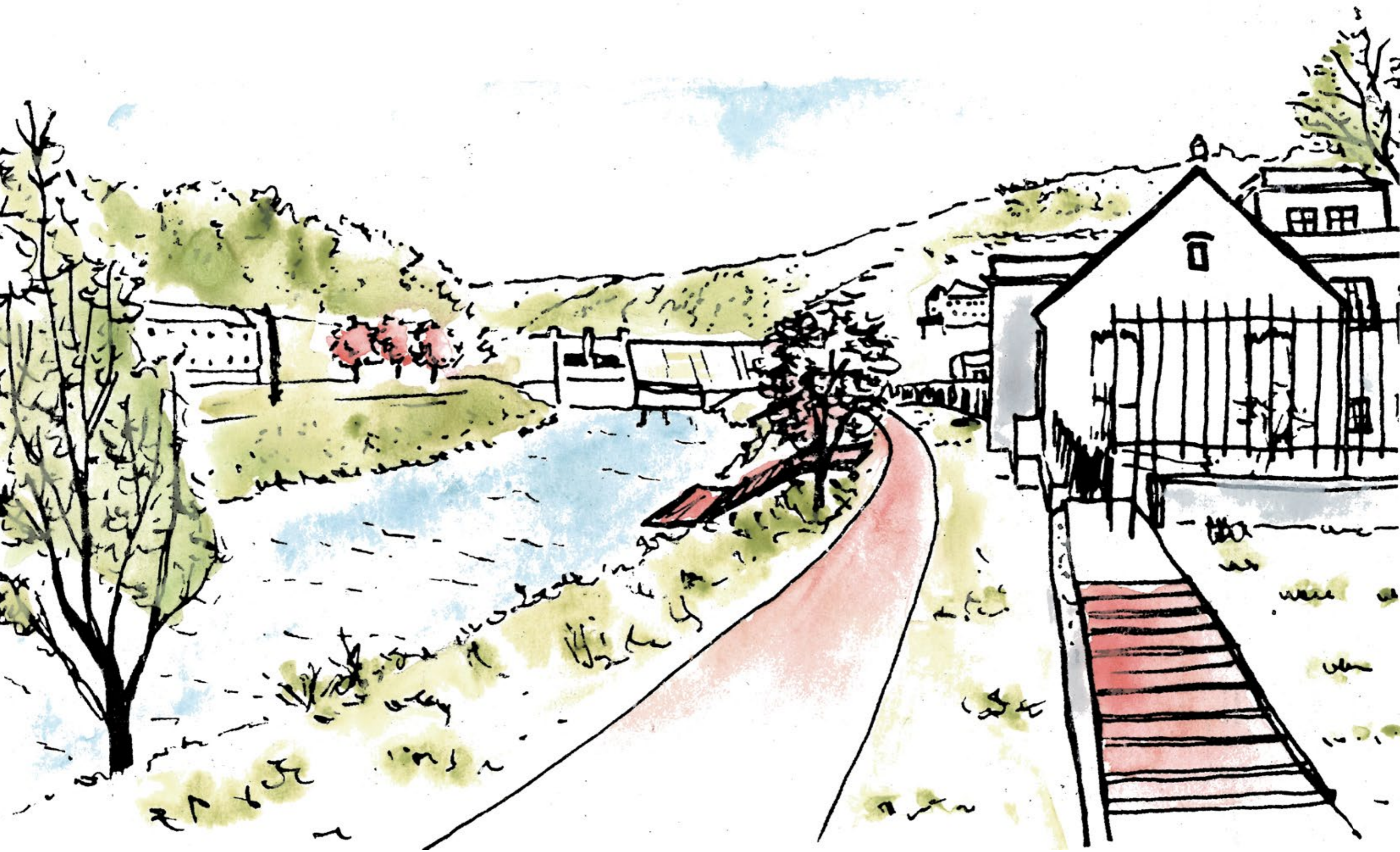
Do městského charakteru se vstupuje branou s informačním systémem, který člověku napomůže v orientaci v daném území. Poté prohází kolem zarostlého původního pásu dřevin a dostává se nad hladinu řeky, kde si může vychutnat výhledy na město Znojmo. Po pravé straně míjí boudu pro skauty, která je doplněna o stánek. Část boudy je ponechána bez oken pro možné promítání letního kina. Směrem k řece je navrženo molo s možností připevnění loděk. Z druhé strany se nachází travnaté hřiště, které může být využito nejen skauty, ale i návštěvníky místa k venkovním aktivitám. Dále se zde nachází veřejné WC. Pro cyklisty je zde navržena cyklistická trasa, která začíná u mostu a pokračuje dále do přírodě blízkého charakteru. Cesta pro pěší je koncipovaná s možností přiblížení a oddálení směrem k řece a městu. Na celé ploše je vysázen sportovní trávník, jelikož vzhledem k blízké poloze vůči městu Znojmu zde dochází k větší kumulaci návštěvníků. Sportovní trávník je navržen tak, aby snesl větší zátěž než běžný trávník. Usazení stromů má vytvářet průhledy a pohledy na krásy města a zároveň doplnit potřebný stín.

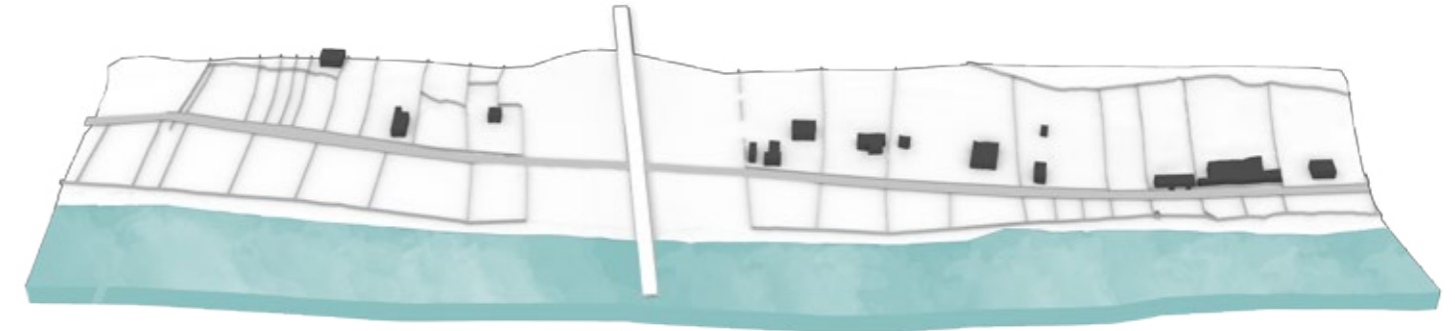

Přírodě blízký charakter

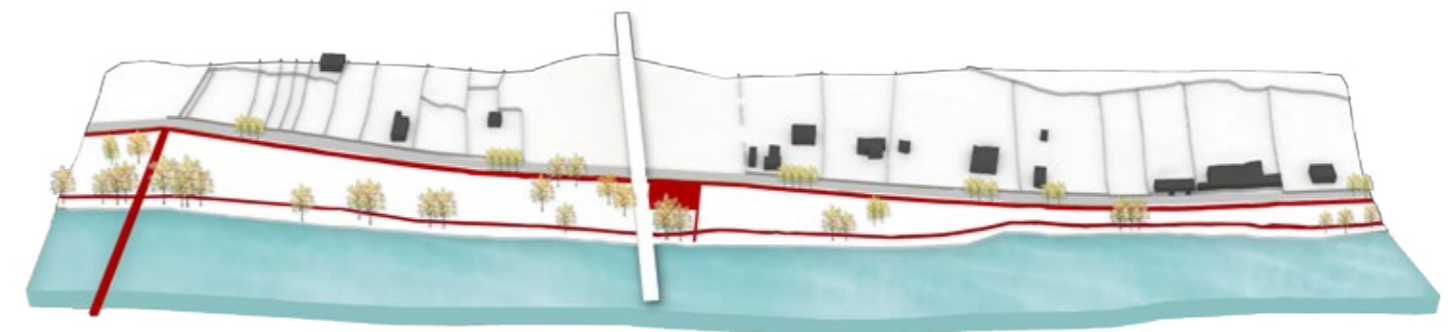
Před:

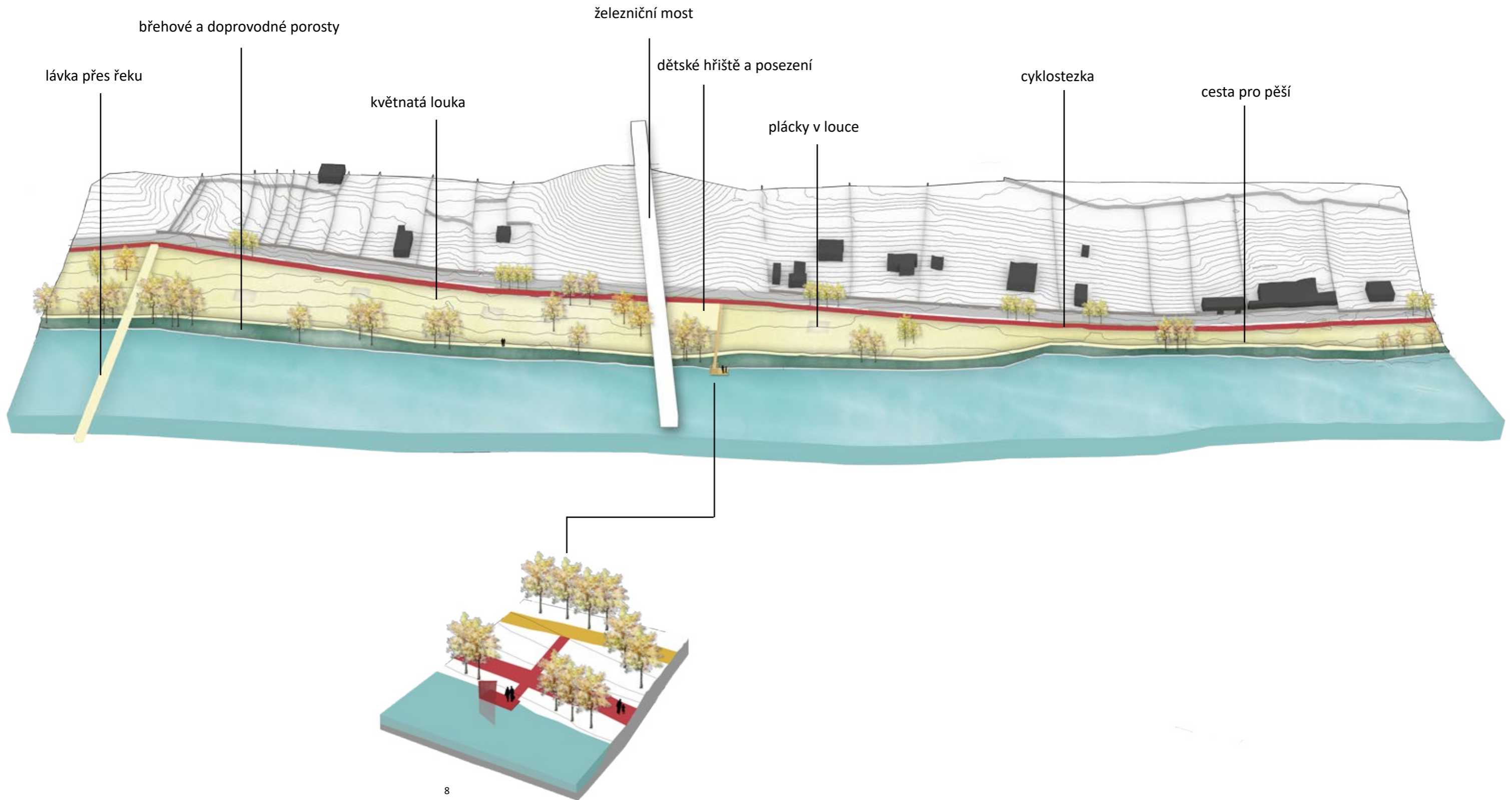
V oblasti se nachází zahrádky s nelegálními stavbami nebo s maringotkami. Není zde možný přístup k vodě, takže je návštěvník odkázán na cestu vedoucí mezi zahrádkami, kde se nevyskytuje mnoho stínu, ani možností k posezení. Nachází se zde jedno pohostinství s neupraveným venkovním posezením a s chráněným dětským hřištěm.

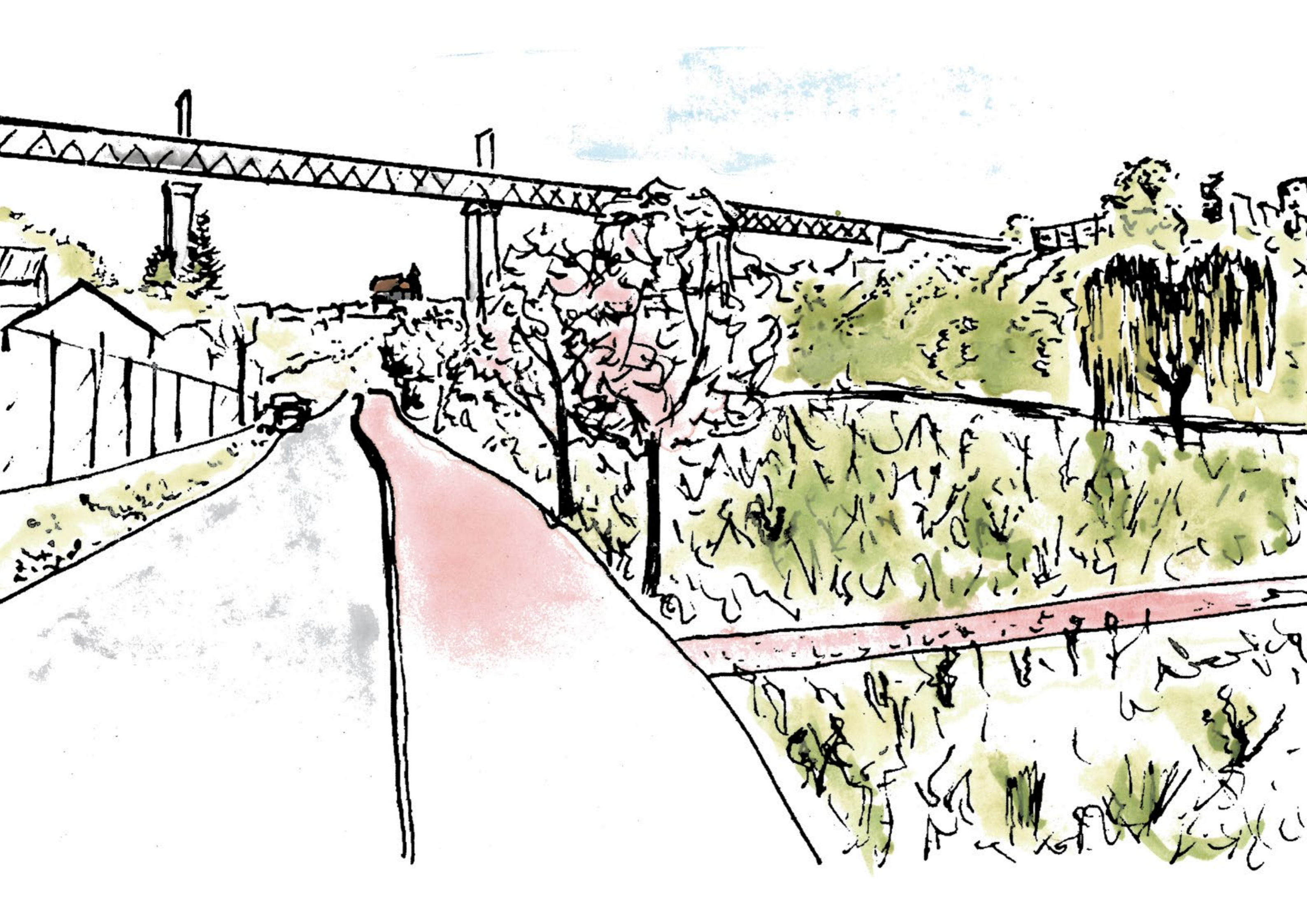

Po:

Člověk prochází do dalšího charakteru, který je odlišený specifickou vstupní branou. Celý úsek navazuje na přírodní část na druhém břehu. Prochází po cestě kolem květnaté louky na jedné straně a břehového porostu na druhé straně. Na louce jsou vysekané plácky určené pro piknik nebo pouze posezení pro návštěvníky. Dále pokračuje kolem nově vytvořeného posezení s dětským hřištěm, které je tvořeno pískovištěm a je spojeno směrem k vodě s molem, který je součástí modulu a vytváří zajímavé zrcadlení na řece Dyji. V dalším úseku cesty navrhují novou lávku pro pěší pro lepší spojení města a krajiny.

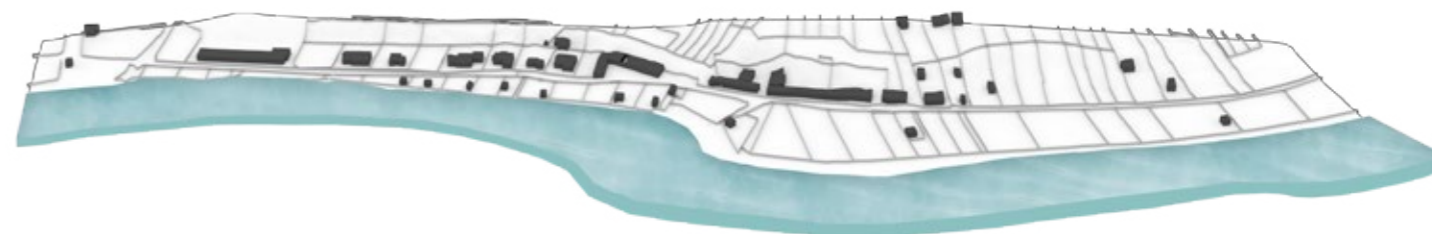

Přírodě blízký charakter

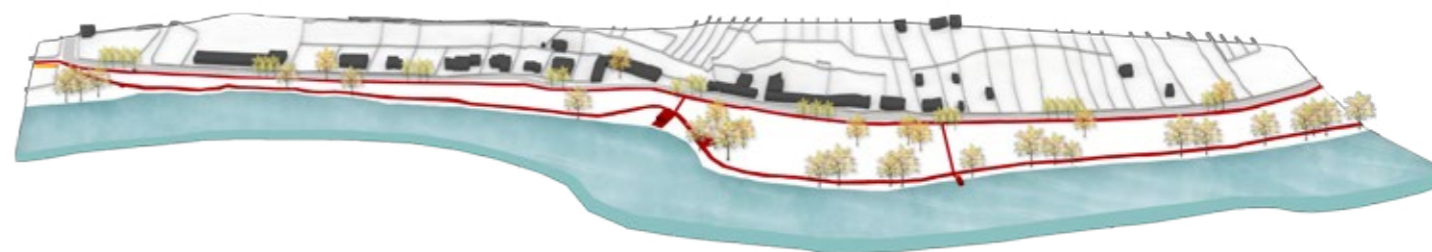
Před:

Tato část navazuje na předchozí úsek a příliš se od něj neliší. Vyznačuje se jedním přístupem k vodě, a to ke splavu, odkud je krásný výhled na historickou budovu Louckého kláštera. Je zde také viditelné, že lidé využívají okolí řeky k táborákům nebo ke kompostování.

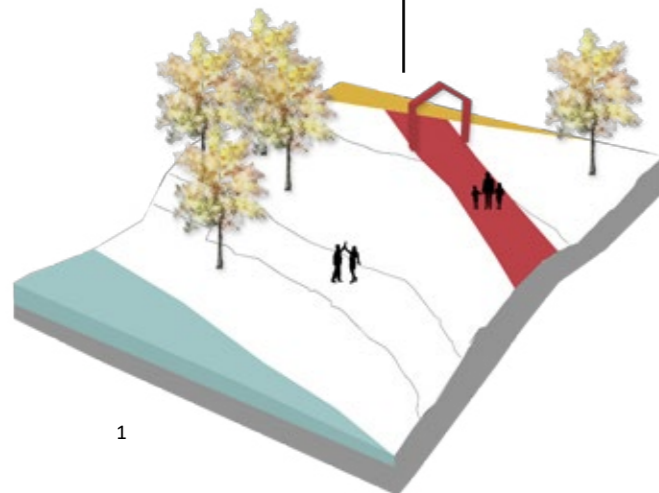
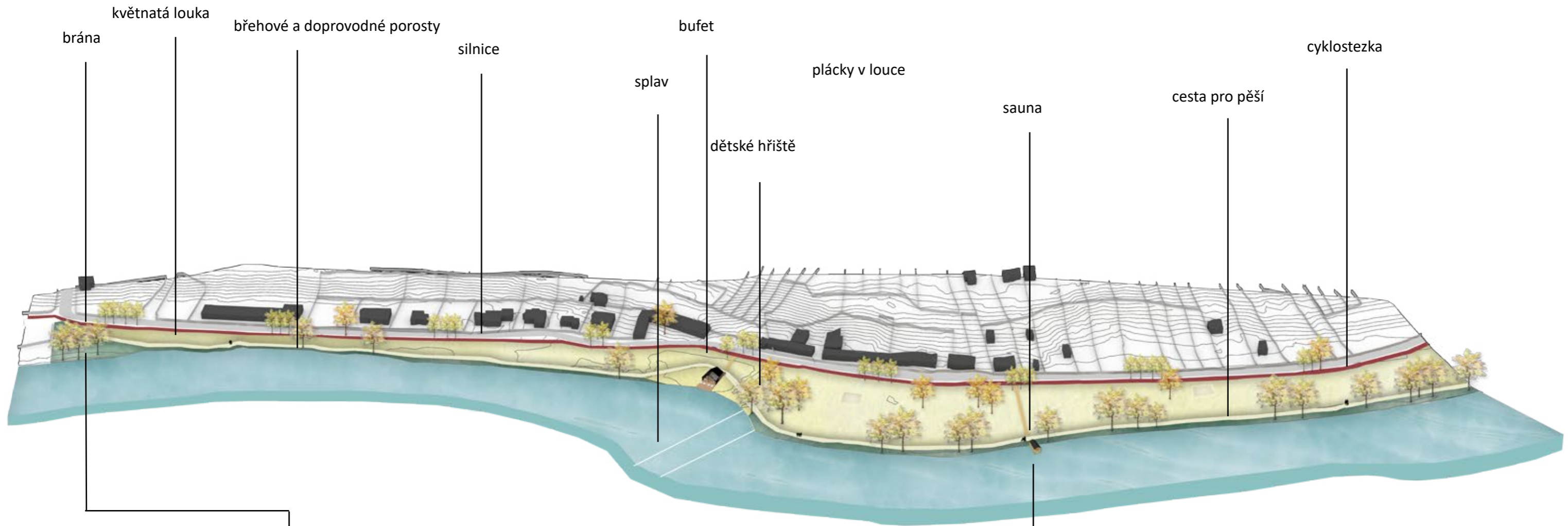
Po:

Pokračujeme dále po pěší cestě kolem řeky a na levé straně nacházíme veřejnou saunu na řece. Ze sauny je dobrý výhled na město a zároveň na druhý zelení zarostlý břeh. Po pár metrech narazíme na bufet, který je o trochu větší než modul u ostatních bud. Bufet je orientovaný směrem k výhledu na budovu Louckého kláštera a směrem ke splavu. Má venkovní i vnitřní posezení, a tak může být využit jak v zimě, tak i v létě. Člověk si zde může vychutnat hned dvojí atmosféru, a to jak plynoucí a padající vody ze splavu, tak i atmosféru spojenou s historií města Znojma.

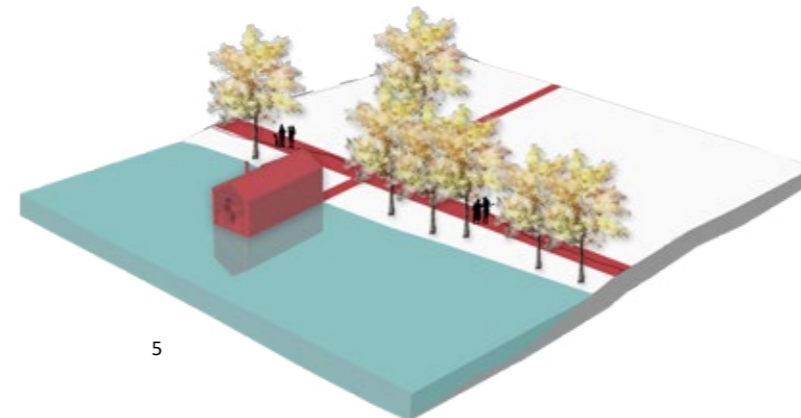

Přírodě blízký charakter

1

5

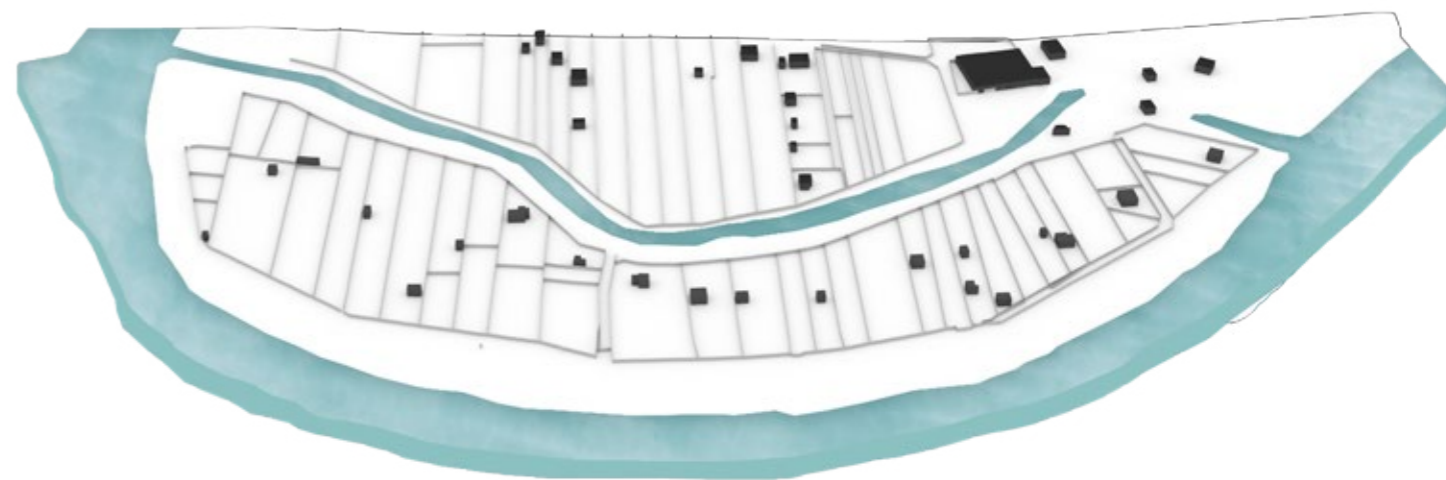

Rekreační charakter

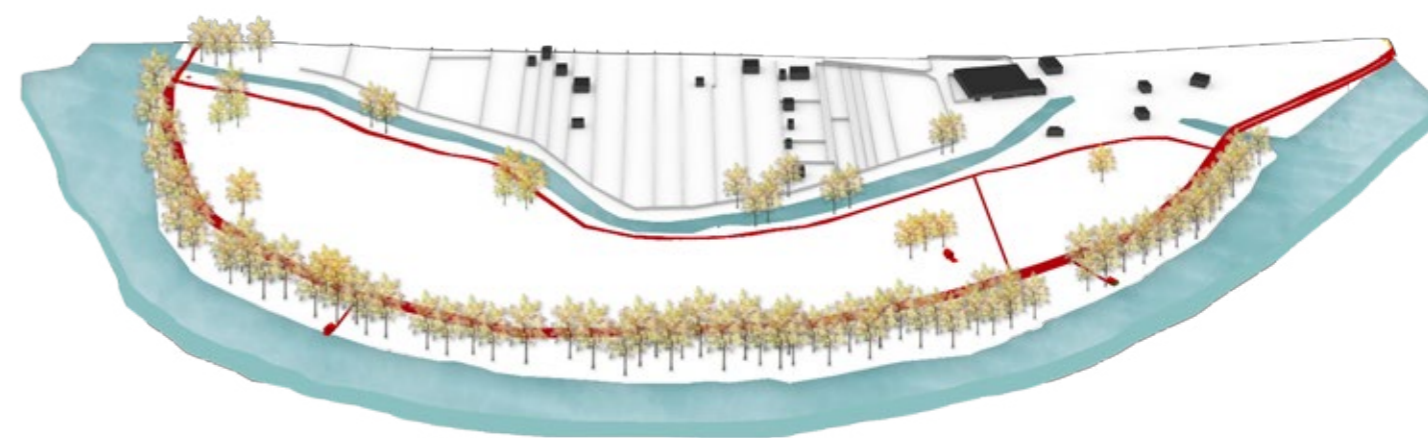
Před:

Území se nachází za protipovodňovou bariérou a patří tedy k rozlivovému území. Nachází se zde zahrádky s domy, které nejsou v souladu s územním plánem. Směrem k řece je území dosti zarostlé, a tak si zde rybáři vytváří skrytá posezení a místní využívají tento prostor pro kompostování a pro parkování.

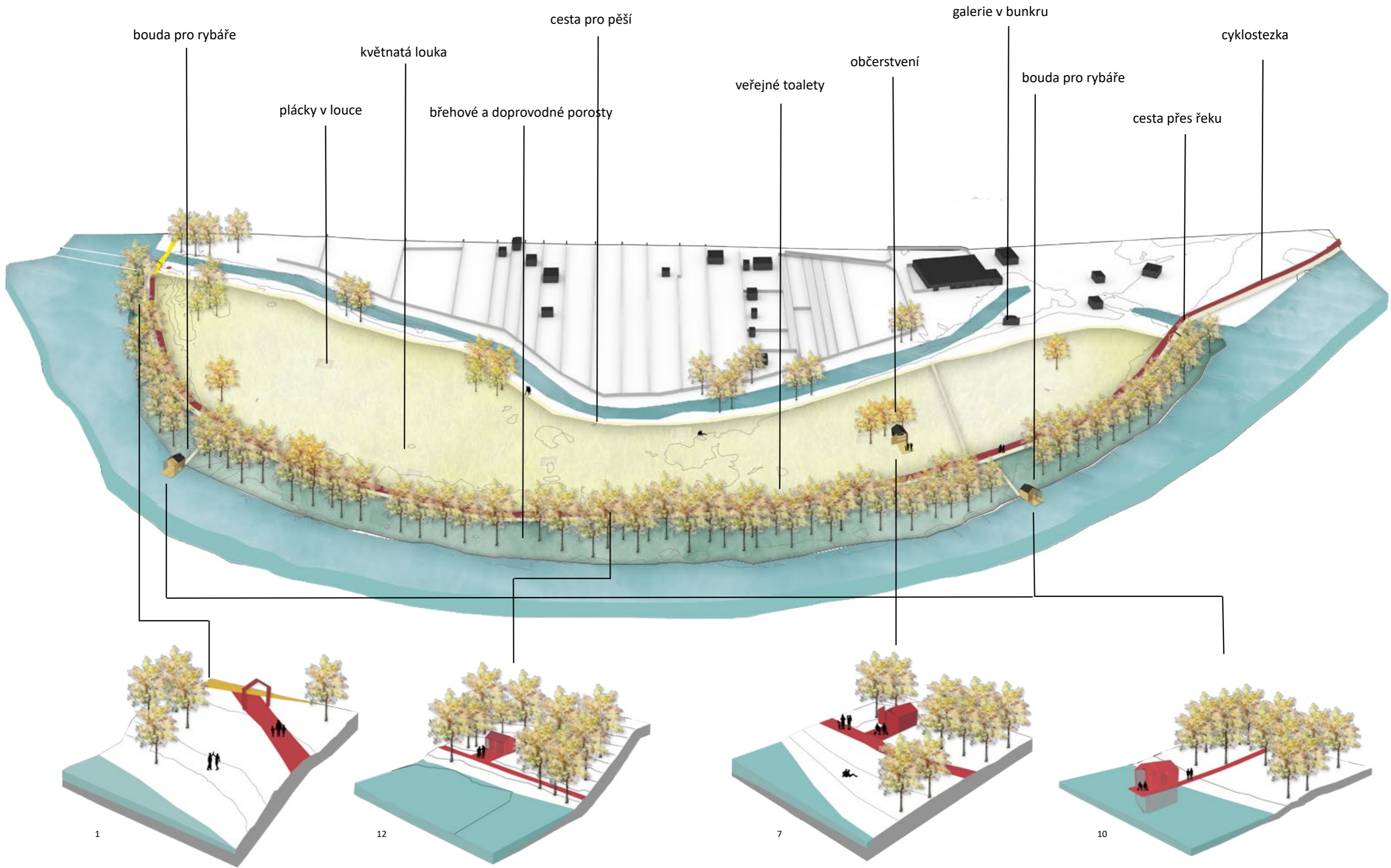
Po:

Dostáváme se do nového úseku, který začíná nad splavem, kde je umístěno ohniště s posezením. Dále se tu rozprostírá obrovská plocha, která je zarostlá lučním kvítím určeným pro dané místo. V louce jsou vysekané plácky k posezení nebo ke hře. Dále se zde nachází boudy pro rybáře. Venkovní bouda pro zakoupení malého občerstvení a veřejné toalety. Cesta je propojena kolem mlýnu až k hlavní ulici Vídeňská.

Rekreační charakter

Sportovní charakter

Před:

Město Znojmo je propojeno s obcí Dobšice vyasfaltovanou cestou vedoucí podél levého břehu řeky. Tato cesta je určena pro pěší a cyklisty a netvoří žádný okruh, ani nikam dál nepokračuje. V blízkosti řeky se nachází zahrádky a na ně navazuje neupravená zarostlá plocha. Na ploše se nachází starý rozpadlý dům, který využívají nejspíše bezdomovci k přespání. U cesty se nachází bunkr s posezením.

Po:

Oblast je určená k rozlivu řeky Dyje a město Znojmo by rádo využilo část této oblasti ke sportovním aktivitám. Rádi by vyasfaltovanou cestu doplnili a vytvořili tak okruh. Také by zde měla vzniknout sportovní hala. Mimo jiné tudy přes řeku povede silniční nájezd na stavěný obchvat kolem města Znojma. Ve svém návrhu využívám most a rozšiřuji jej pro využití pěšími a cyklisty. Plochu zanechávám jako sportovní, přičemž ji doplňuji o plácky určené k instalaci venkovních posilovacích strojů. Navrhuji v okolí řeky brouzdaliště pro děti a dospělé, pobytové schody s výhledem na řeku a protější zelení zarostlou stranu. Využívám původní stromový porost a do tohoto prostředí navrhuji stánek s občerstvením. V blízkosti jsou také veřejné toalety. V území je navrhována luční a nivní vegetace.

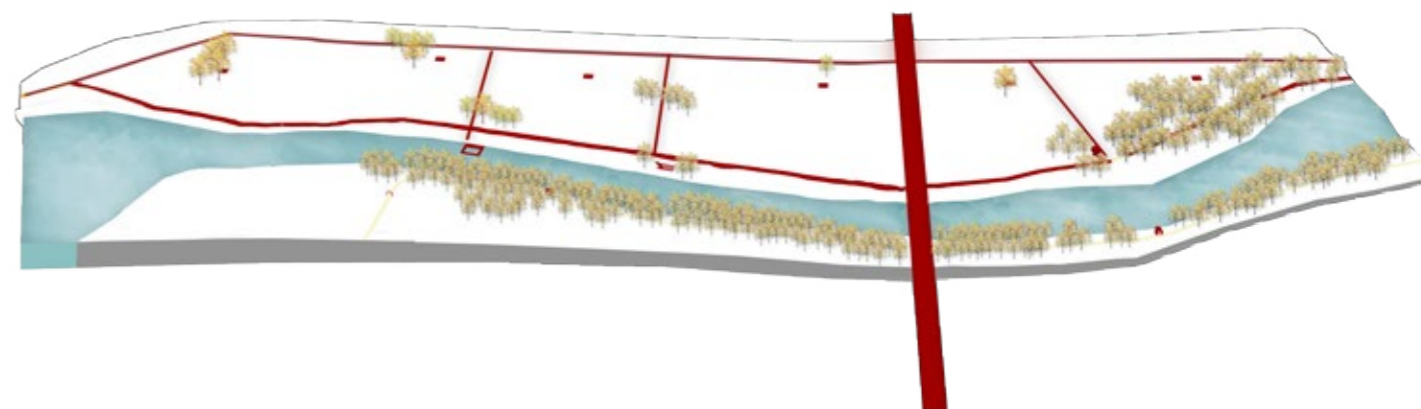
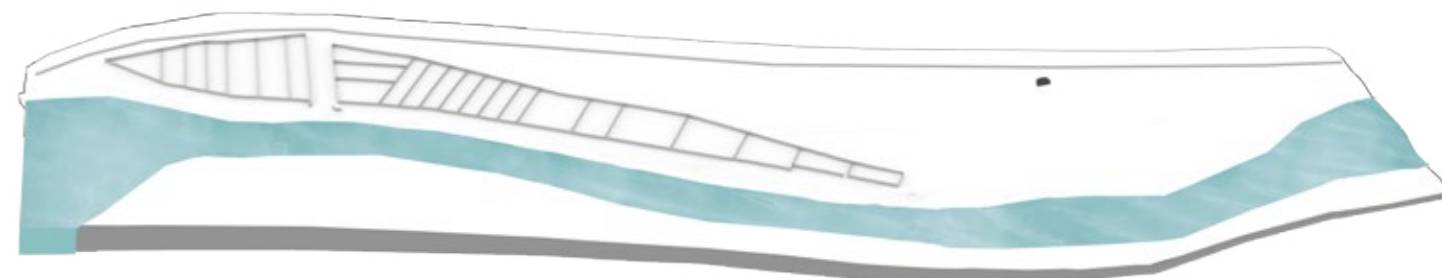
Naučný charakter

Před:

Prostor se nachází na území za zahrádkami, kde v současné době téměř není možné projít kvůli vysokému porostu. Zahrádkáři tedy oblast využívají ke shromažďování nepořádku ze svých zahrádek. Území je občasně zaplavováno, a tak zde vznikají menší retenční místa s ostrůvky.

Po:

Území zachovávám v takovém charakteru, jaký má dnes. Měním regulace pro zahrádkáře, co se týče vynášení odpadů, a vytvářím novou cestu pro pěší, která navazuje na cestu k Dobšicím. Na cestě jsou vystavěny pozorovatelné místních druhů zvířat. Cesta by měla být zábavná a naučná i pro děti, proto jsou zde vytvořeny informační a hravé tabule. Cesty jsou tvořené dřevěnými chodníky z důvodu rozlivu vody. Porosty v území jsou prosekány a upraveny a doplněny o nové dřeviny lužního lesa.

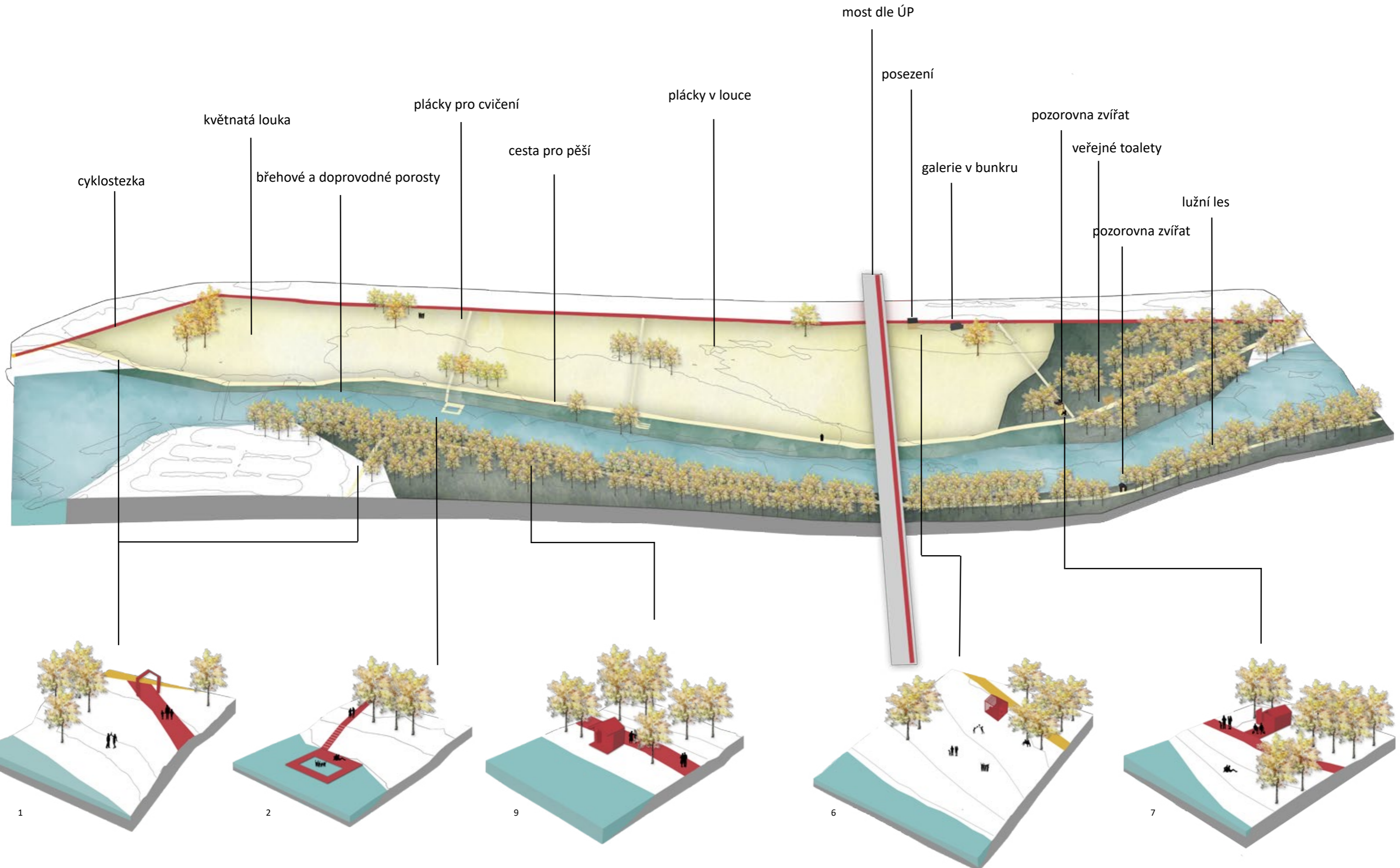

Sportovní charakter

Naučný charakter

modul

Do prostředí kolem řeky Dyje navrhuji modul, který vychází z tvaru klasického domu se sedlovou střechou. Jedná se však pouze o rám kopírující strukturu tohoto domu, který má rozměry 3 x 3 metry.

Modul tedy tvoří jednoduchá dřevěná konstrukce, která je vyrobena z dubového dřeva a místy doplněna černým plechem. Jednotlivé díly jsou spojeny rohovým rámovým spojem se skrytým perem a upevněny na podkladovou dřevěnou desku.

Šířka u všech navrhovaných prvků zůstává stejná, mění se pouze délka v závislosti na využití.

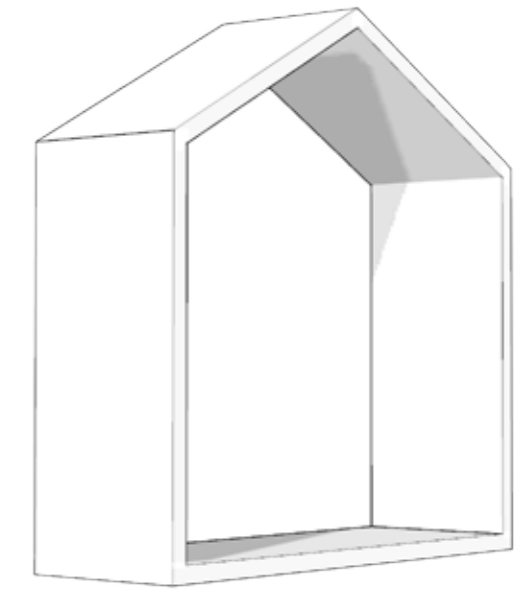
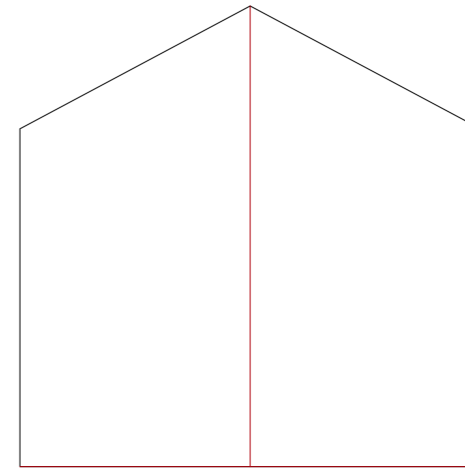
Rámy se tak buď prodlužují na boudy s rozdílným využitím, nebo se z nich stávají vstupní brány do jednotlivých charakterů, či představují molo, jež se zrcadlí v řece. Část modulu je také aplikována do veřejného osvětlení.

Ve velmi rozsáhlém a různorodém prostředí řeky Dyje pomáhá modul návštěvníkovi přiblížit lidské měřítko v tomto území a lépe si zapamatovat určené místo.

informační systém aplikovaný na modulu

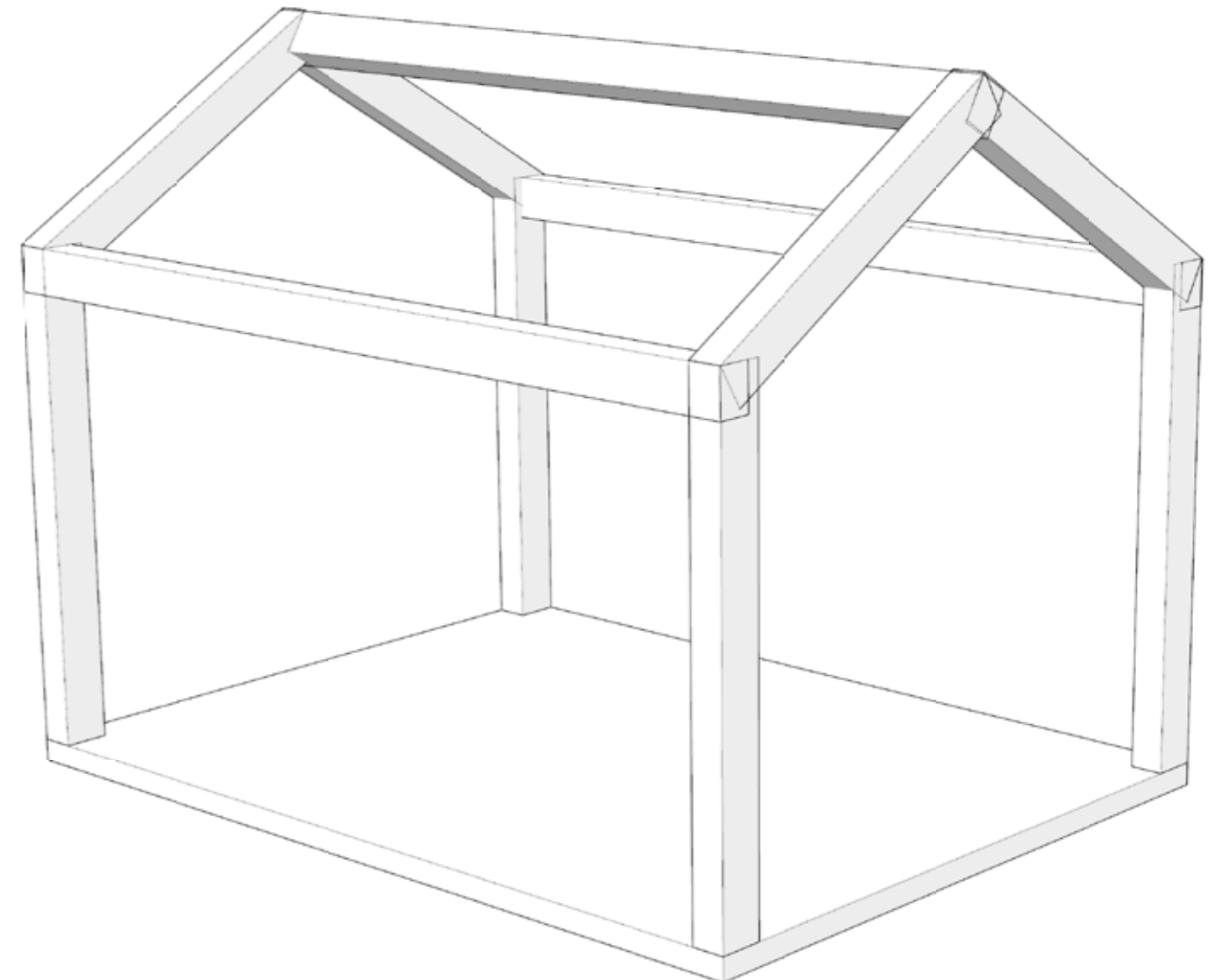
modul 3 x 3 m

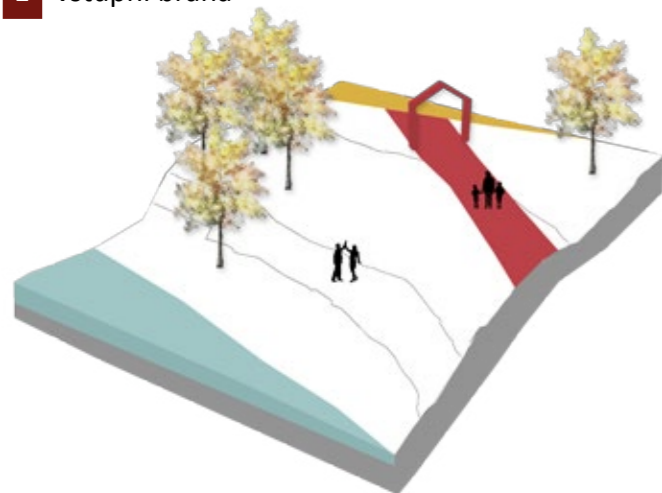
y = ? m

x = 3 m

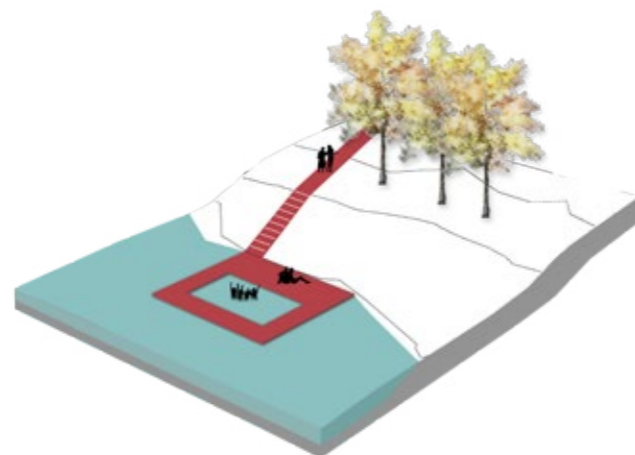
nosná konstrukce modulu

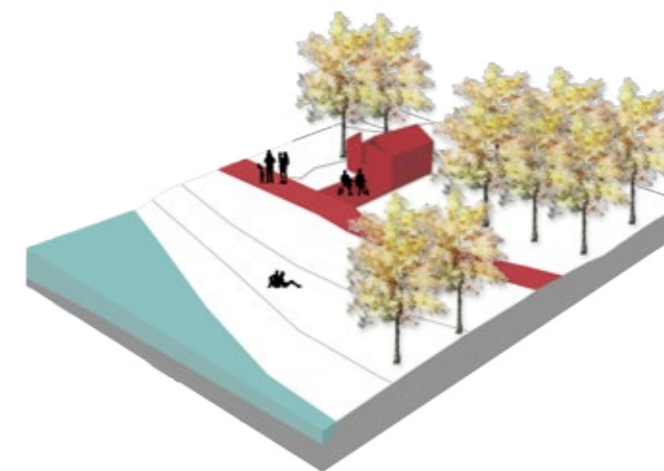
1 vstupní brána

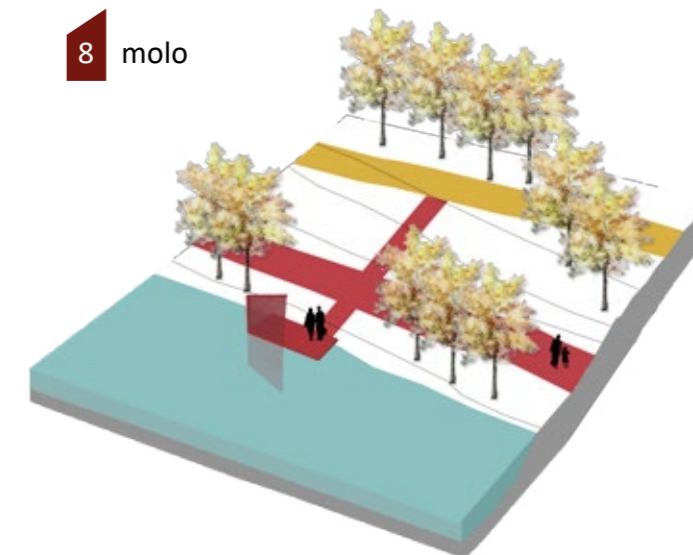
2 brouzdaliště

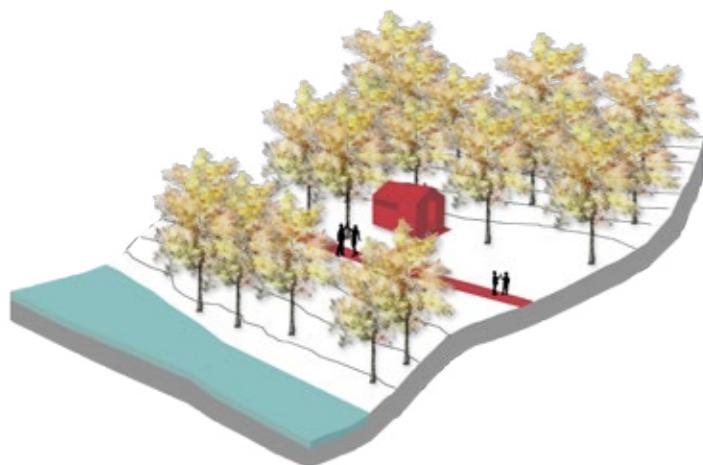
7 občerstvení

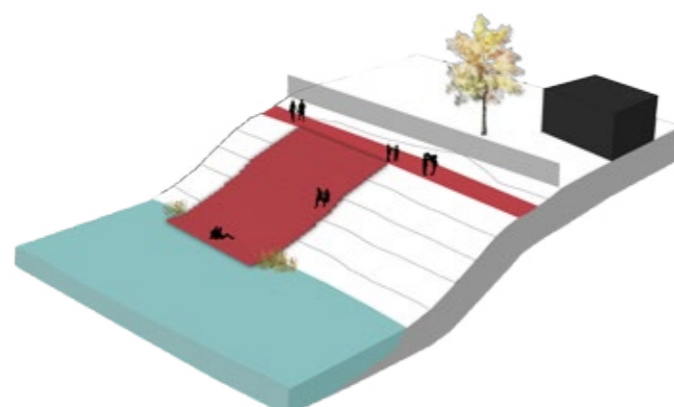
8 molo

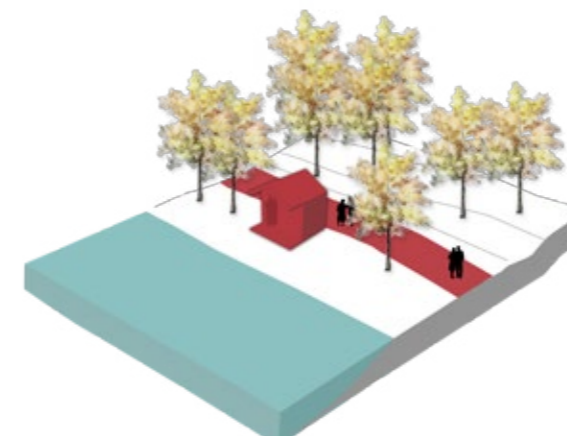
3 bouda pro otužilce

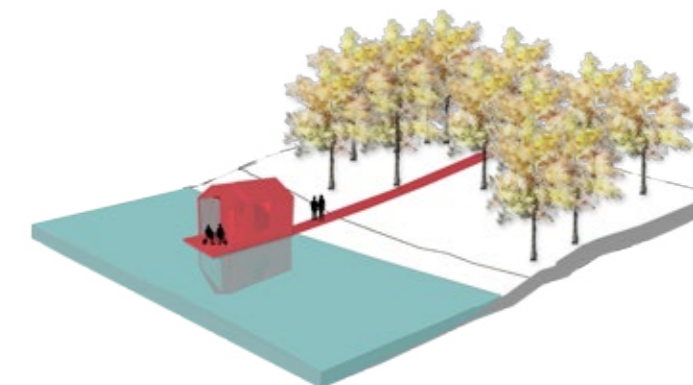
4 pobytové schody

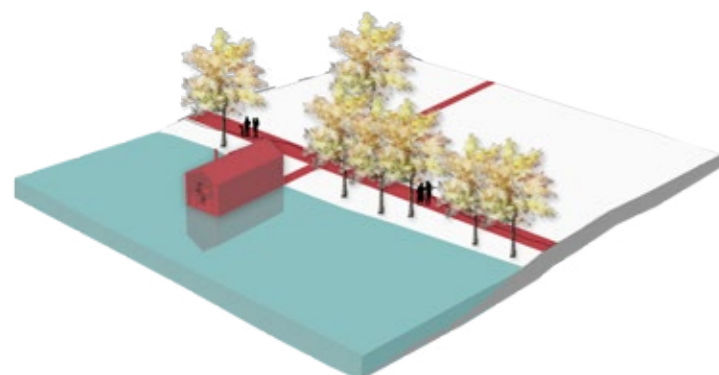
9 pozorovna zvířat

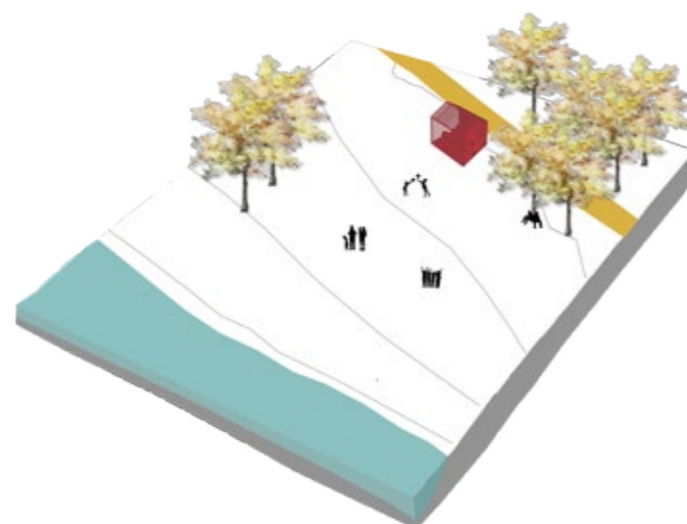
10 bouda pro rybáře

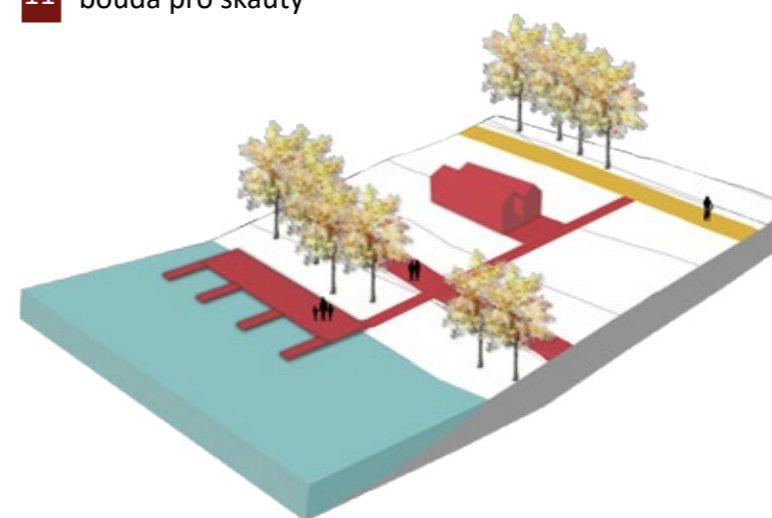
5 sauna

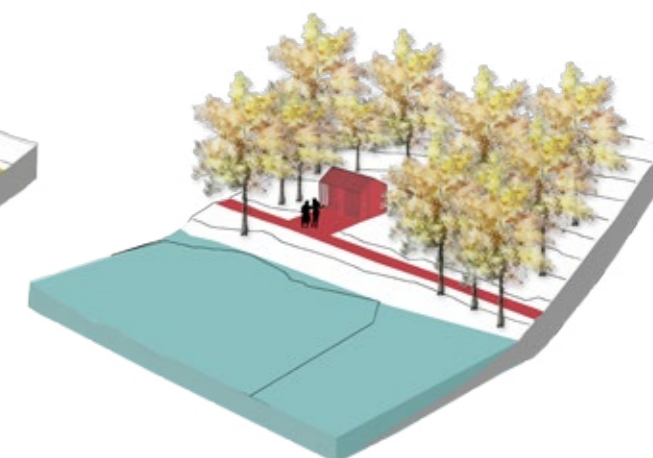
6 posezení

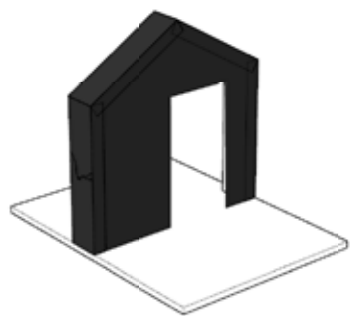
11 bouda pro skauty

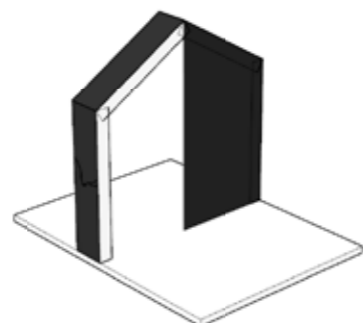
12 veřejné toalety

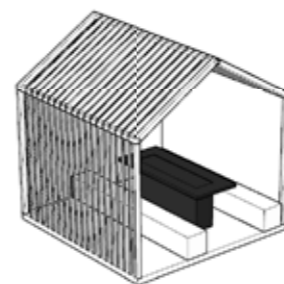
Brána do městského charakteru

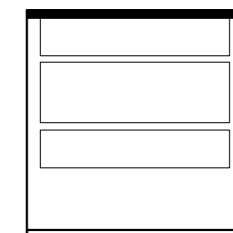
Brána do přírodě blízkého charakteru

Posezení

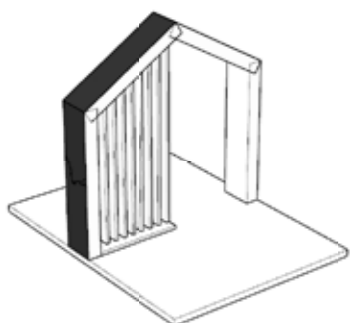

pohled

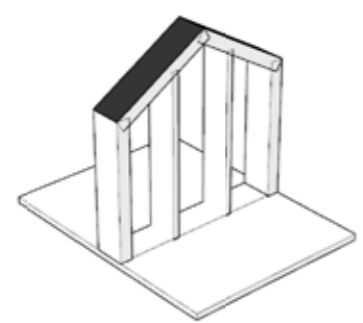

půdorys M1:100

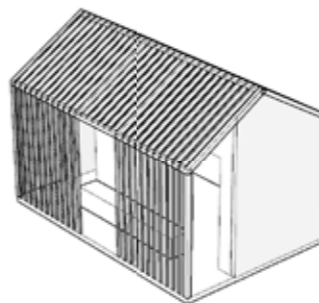
Brána do rekreačního charakteru

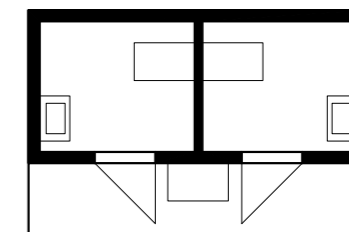
Brána do sportovního charakteru

Veřejné toalety

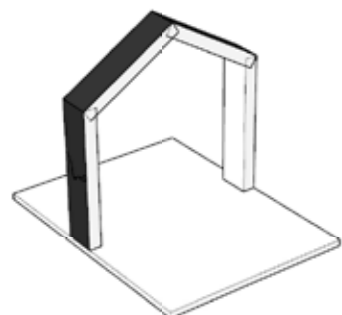

pohled

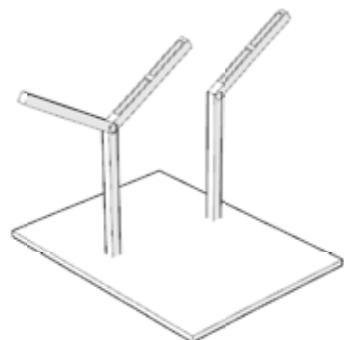

půdorys M1:100

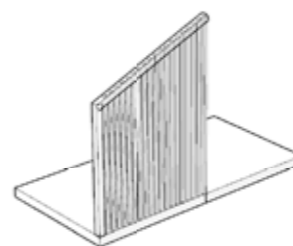
Brána do naučného charakteru

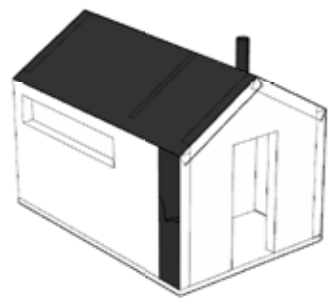
Mobiliář veřejného osvětlení

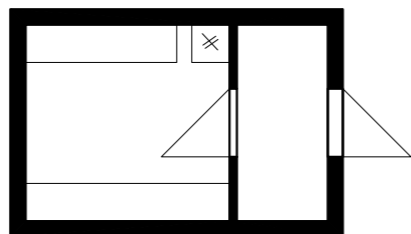
Molo

Bouda pro otužilce

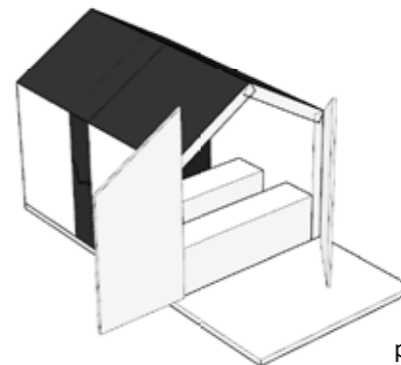

pohled

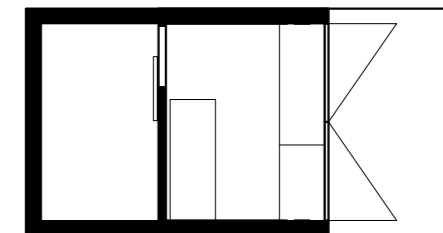

půdorys M1:100

Sauna

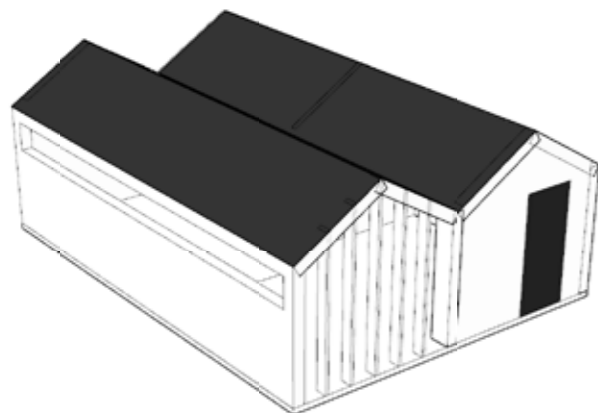

pohled

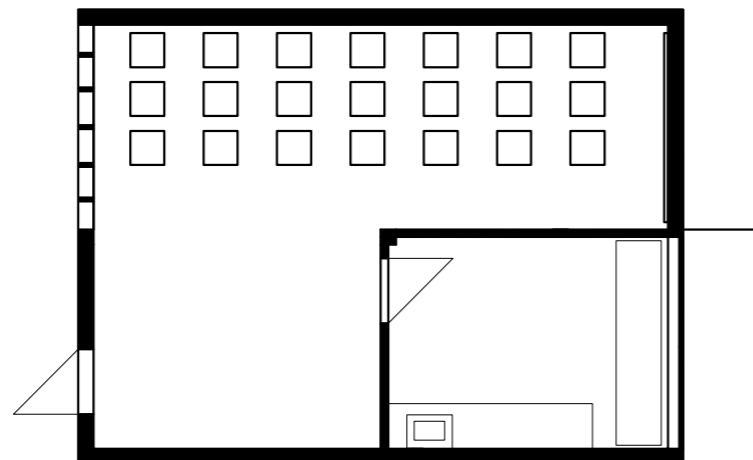

půdorys M1:100

Bouda pro skauty

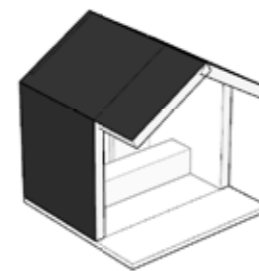

pohled

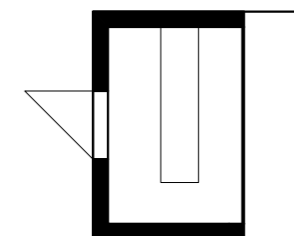

půdorys M1:100

Pozorovna zvířat

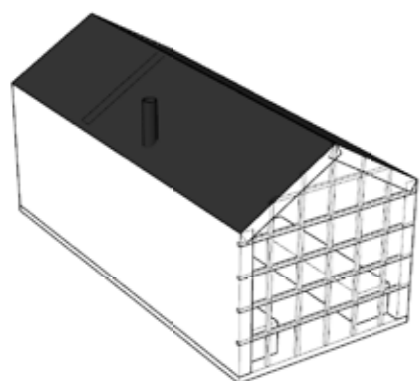

pohled

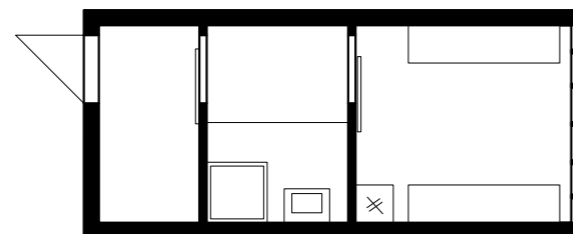

půdorys M1:100

Sauna

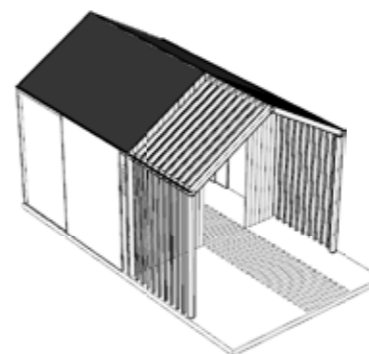

pohled

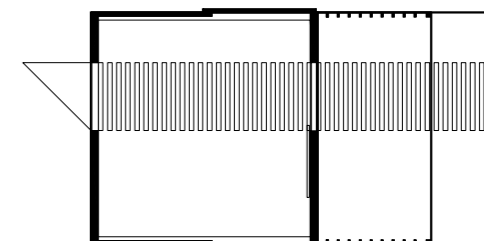

půdorys M1:100

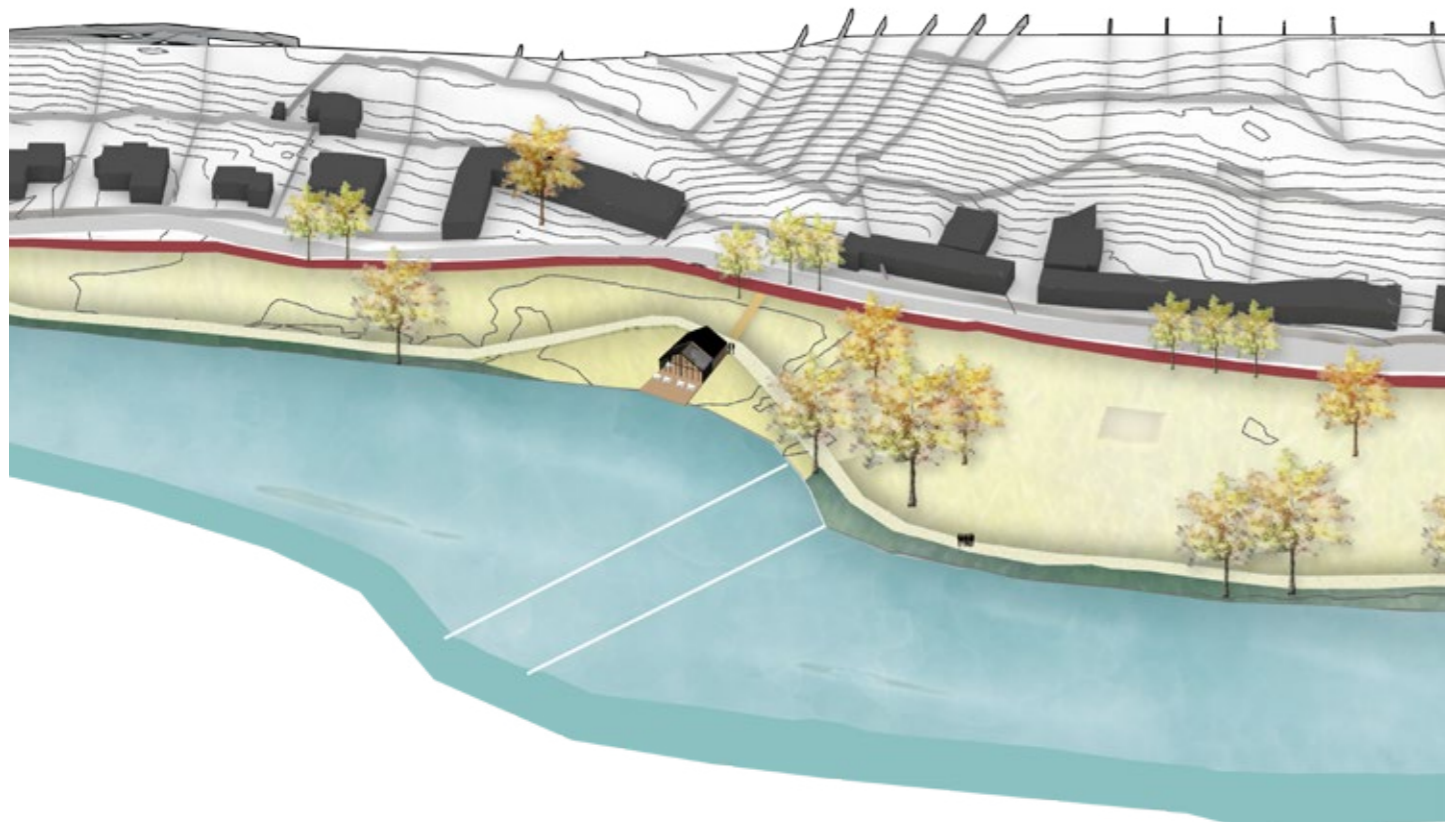
Pozorovna zvířat

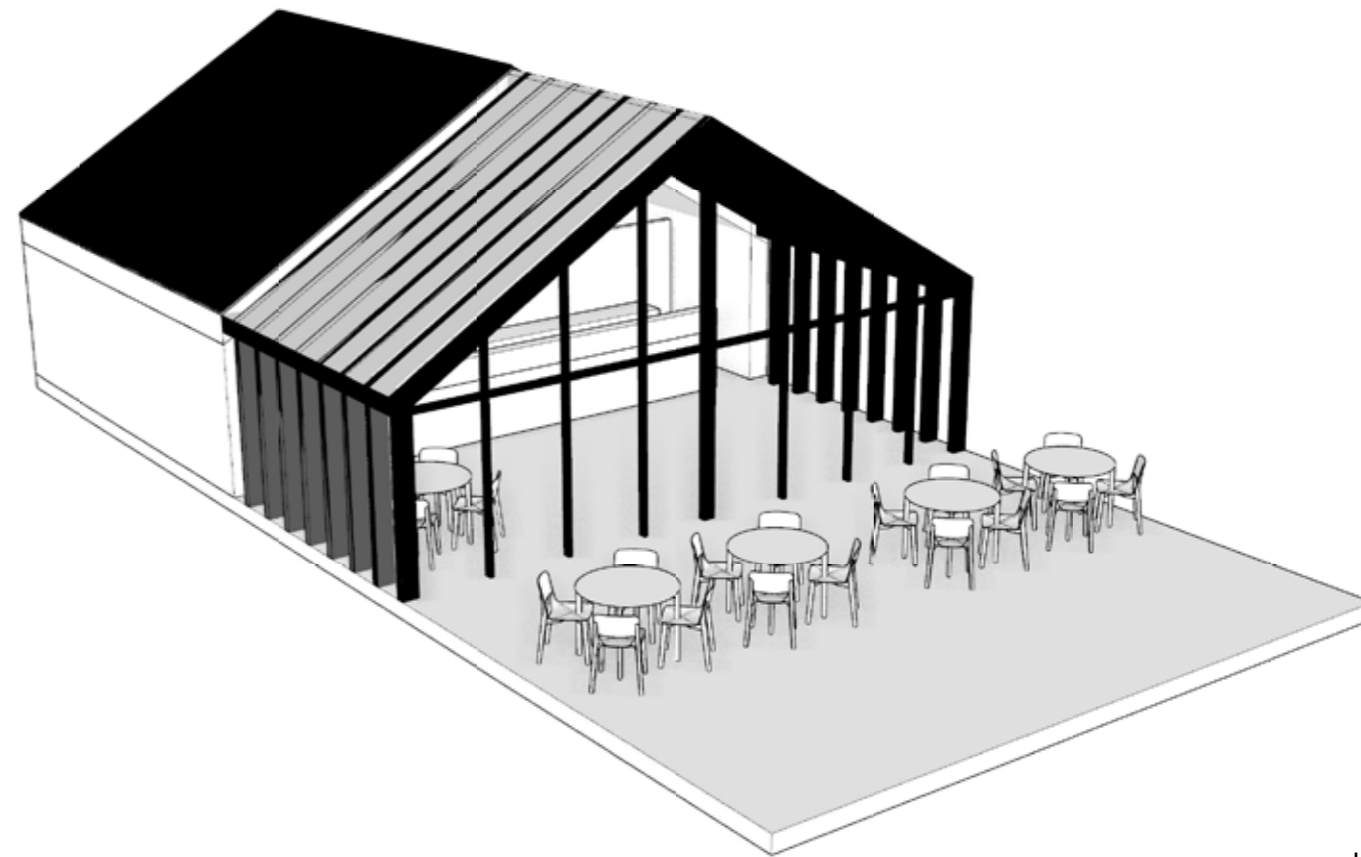
pohled

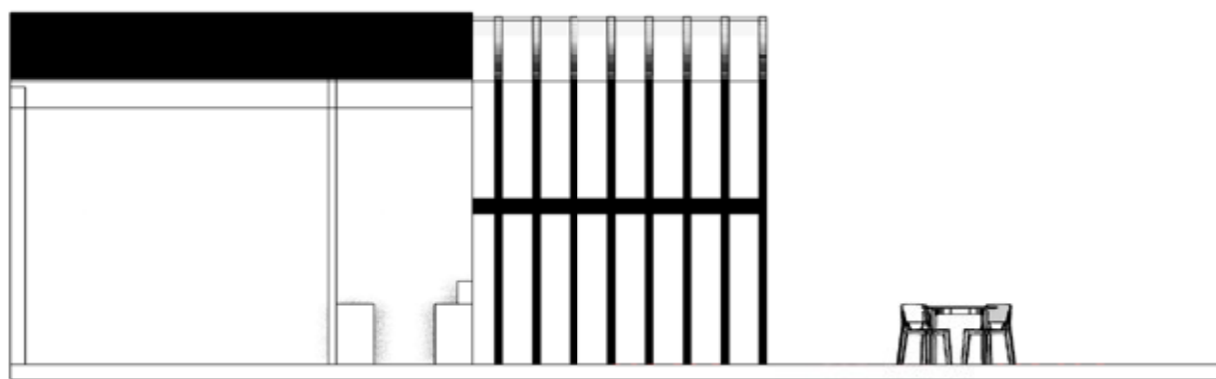
půdorys M1:100

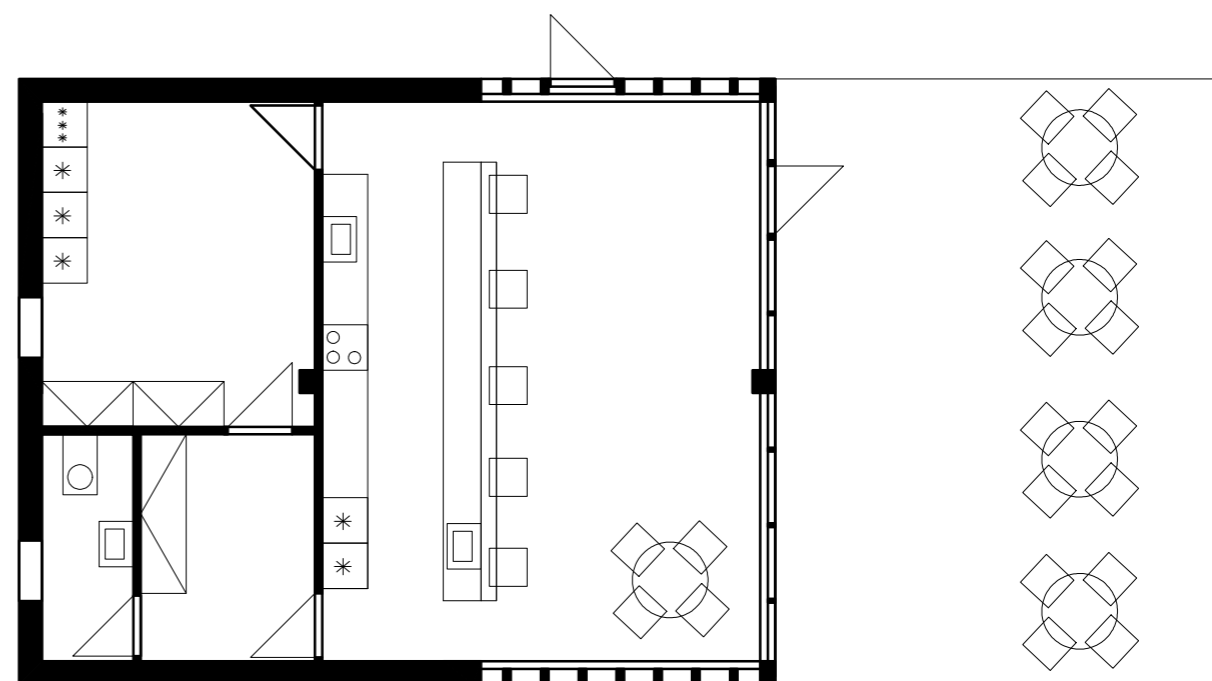
pohled do situace

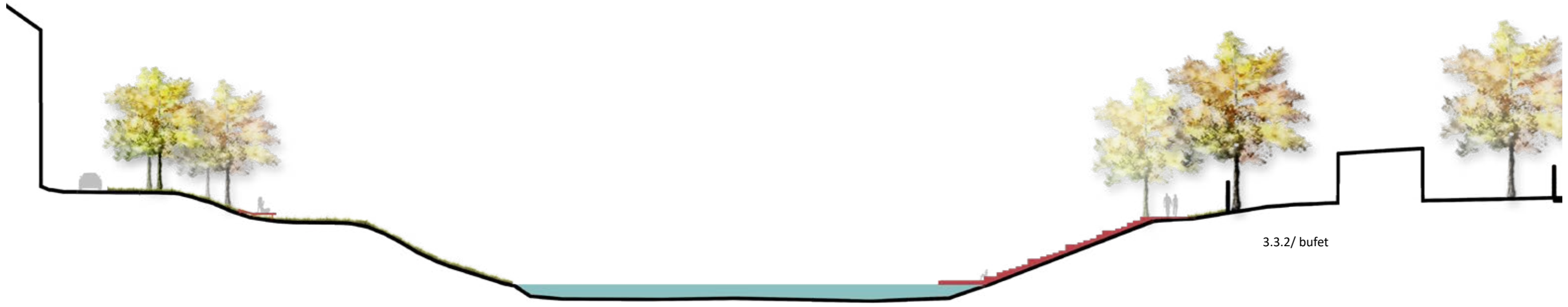
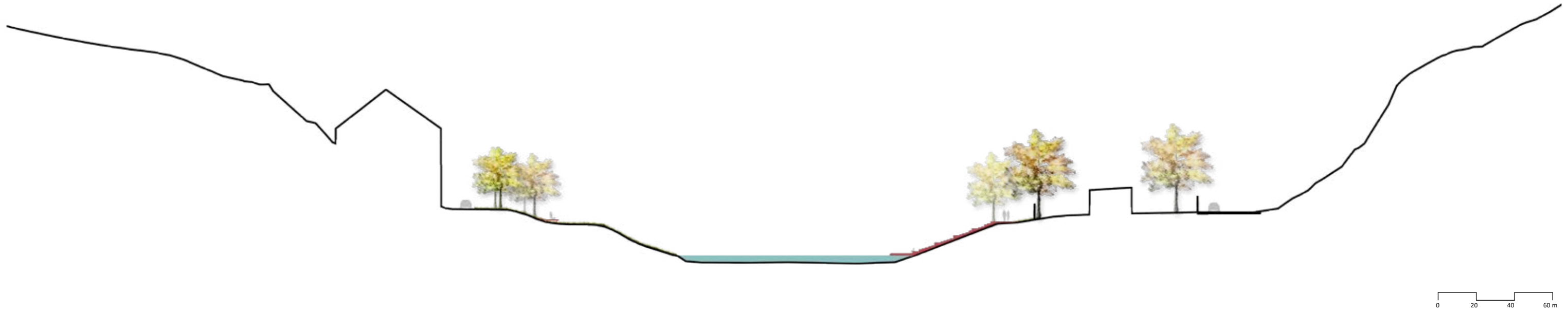
pohled

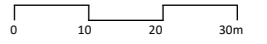
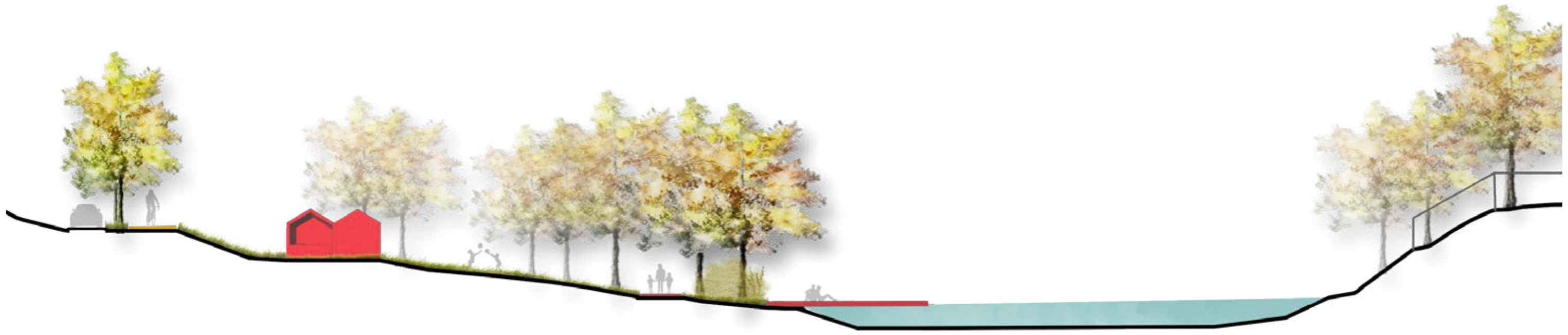
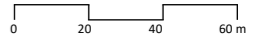
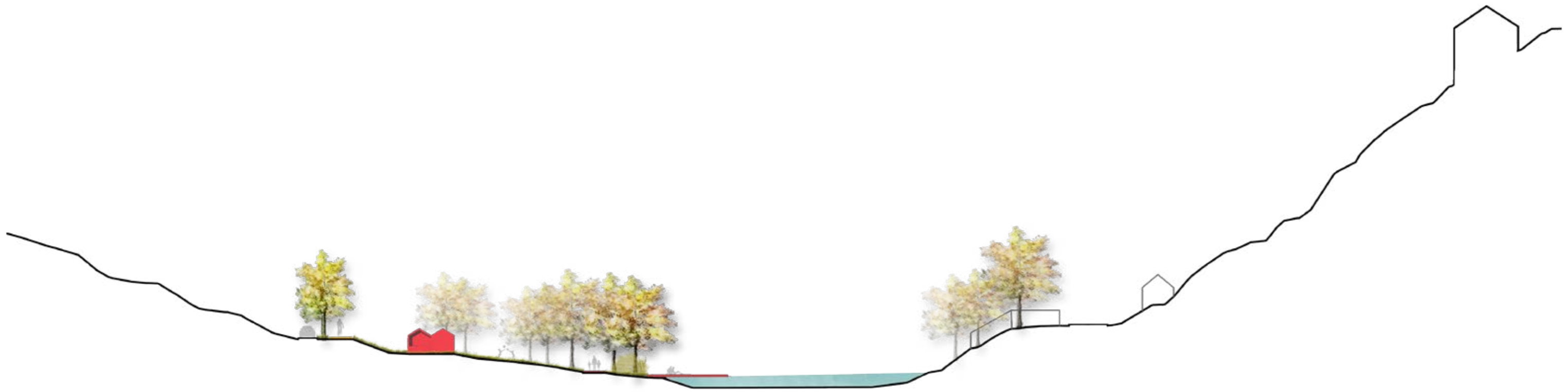
řezopohled M1:100

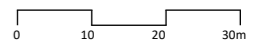
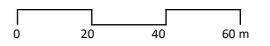
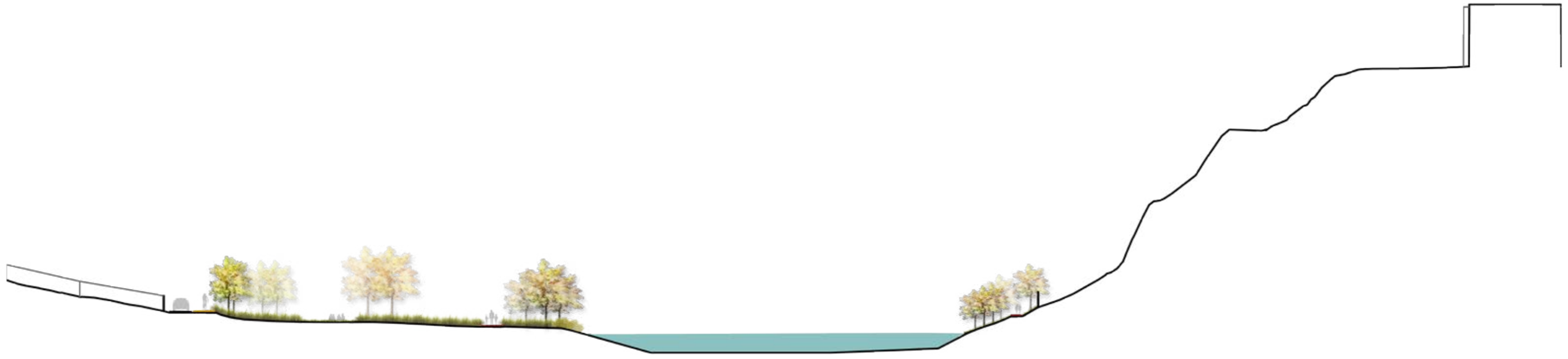

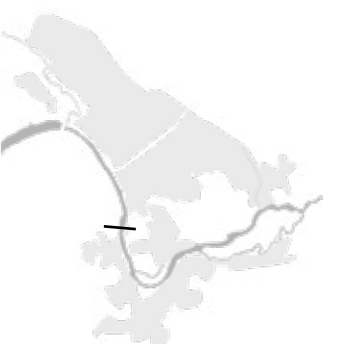
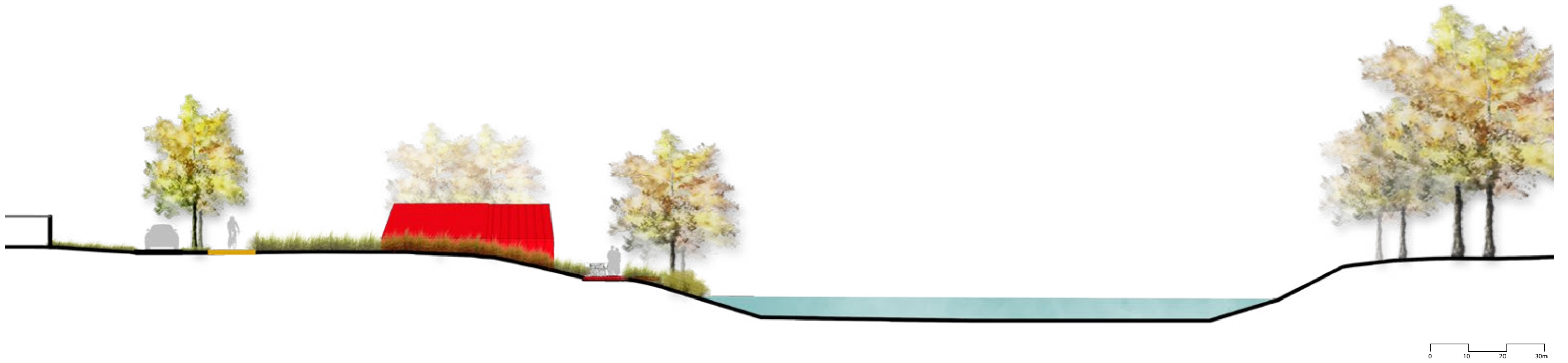
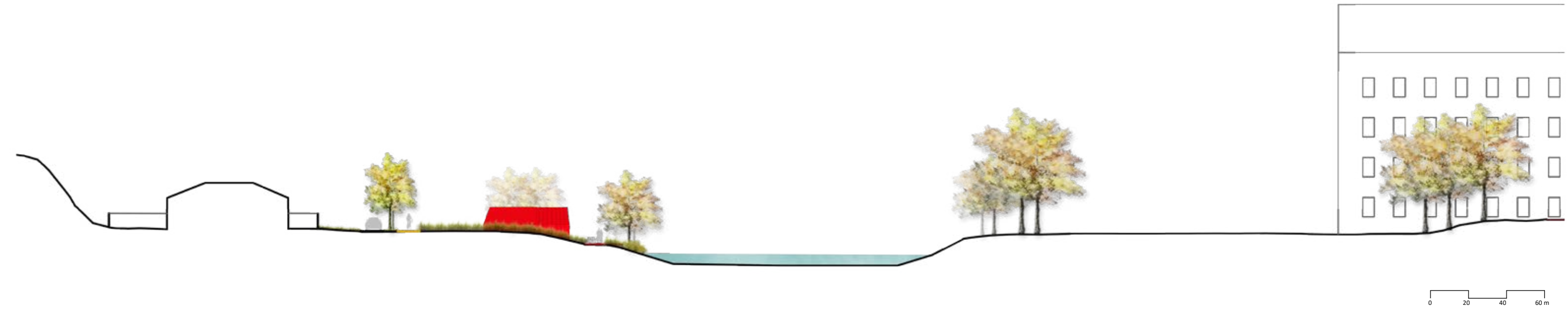
půdorys M1:100

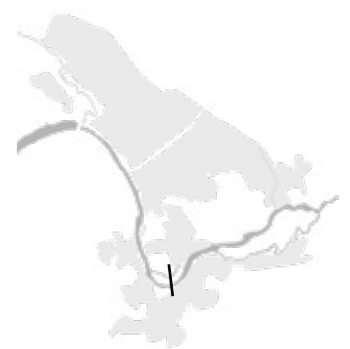

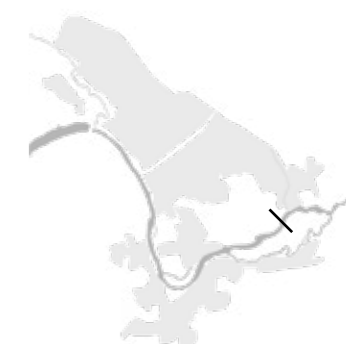
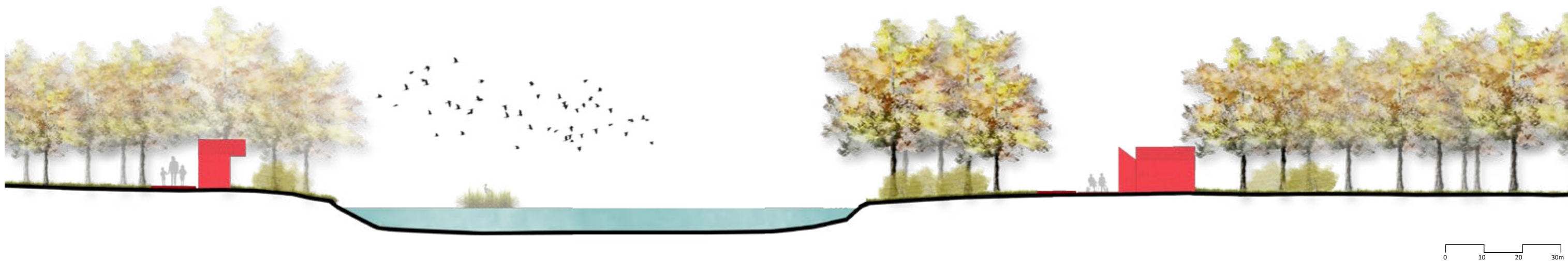
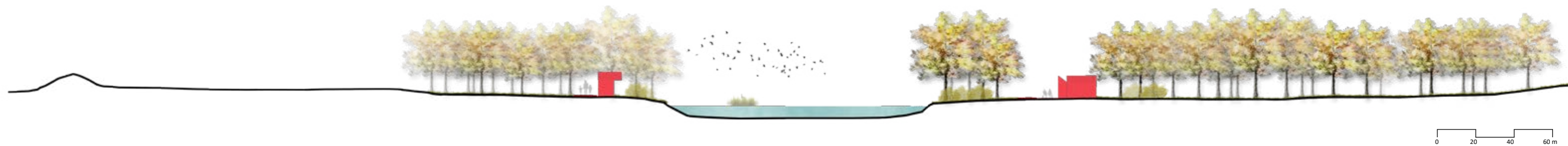

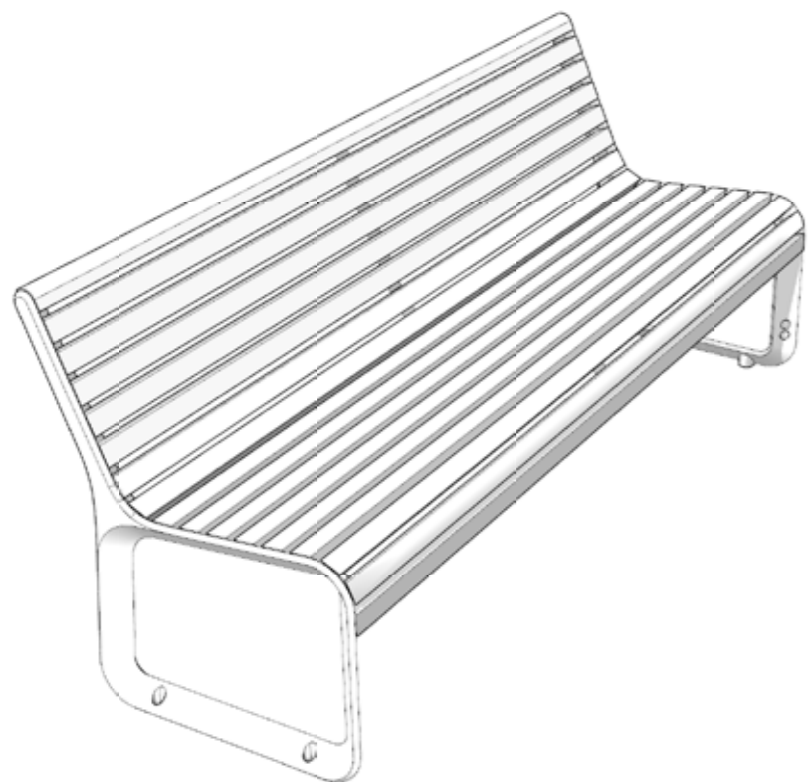

3.4/ detaily

Lavička - v území volně přemístitelná

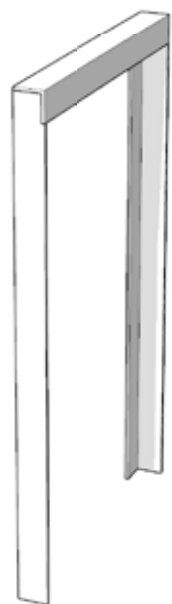
Židle - v území volně přemístitelná

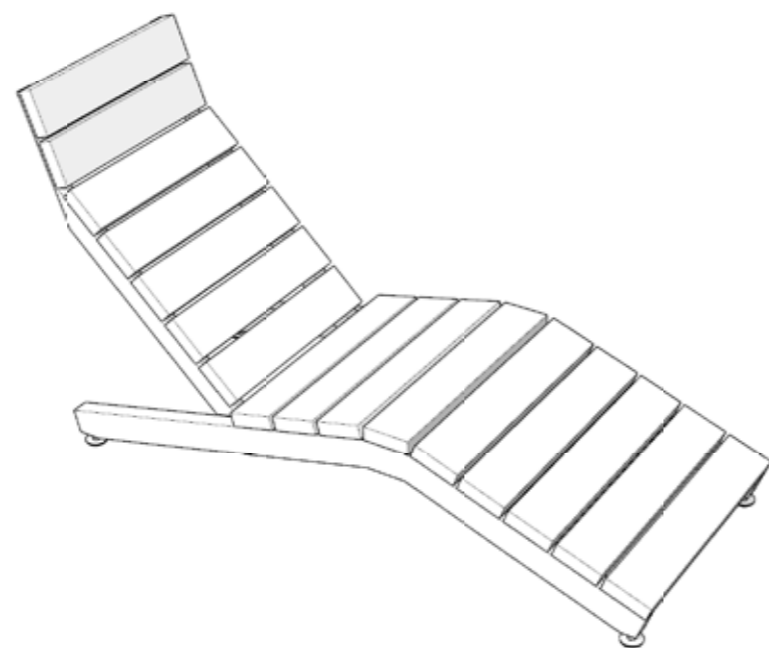
Stůl

Srojan na kola

Lehátko - v území volně přemístitelná

dubové dřevo

použití u jednotlivých navrhovaných prvků, u mobiliáře a na cestní síť

černý plech tvarovaný

použití na navrhovaných boudách

černý plech

použití u mobiliáře a informačního systému

probarvovaný asfalt

použití u cyklostezek

glorit

použití pro pěší cesty

travnatá cesta

použití pro pěší nově vzniklé cesty

sportovní trávník

navrhován v městském charakteru pro lepší zátěžovou odolnost

květnatá louka

podél celé řeky v souladu s nadregionálním biokoridorem

břehové a doprovodné porosty

v úzkém kontaktu řeky Dyje

lužní les zachován a doplněn v naučném charakteru a šástečně i sportovním

Možný výsev květin pro květnatou louku do daného prostředí.

Dub cer (*Quercus cerris* L.)

Dub pýřitý (*Quercus pubescens* Wild.)

Dub balkánský (*Quercus frainetto*)

Dřín obecný (*Cornus mas*)

Svída krvavá (*Cornus sanguinea*)

Ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*)

Dub zimní (*Quercus petraea*)

Olše lepkavá (*Alnus glutinosa*)

Olše šedá (*Alnus incana*)

Višeň turecká (*Prunus mahaleb*)

Řešetlák počistivý (*Rhamnus cathartica*)

Habr obecný (*Carpinus betulus*)

Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*)

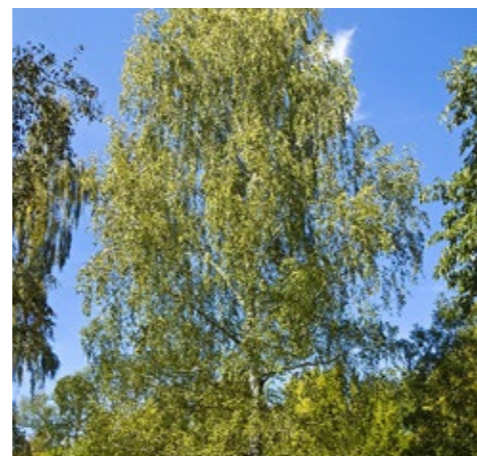
Vrba bílá (*Salix alba*)

Javor babyka (*Acer campestre*)

Jeřáb břek (*Sorbus torminalis*)

Bříza bělokorá (*Betula pendula*)

Zdroje

vlastní fotografie
předdiplomní seminář - analýzy z LS 2017/2018 (ateliér Sitta)

konzultace:

Ing. arch. Ivan Plicka, CSc., urbanisticko - architektonické řešení
Ing. arch. Matyáš Sedlák, urbanisticko - architektonické řešení
Ing. Radmila Fingerová, krajinářské řešení
Ing. Jakub Malačka, (místostarosta města Znojma)
Ing. arch. Alena Kolmanová, (Odbor územního plánování a strategického rozvoje města Znojma)
Mgr. Barbora Stehlíková, z perspektivy sociální a kulturní antropologie
Ing. Marie Straková, Ph.D., složení rostlin pro navrhovanou vegetaci

URL::

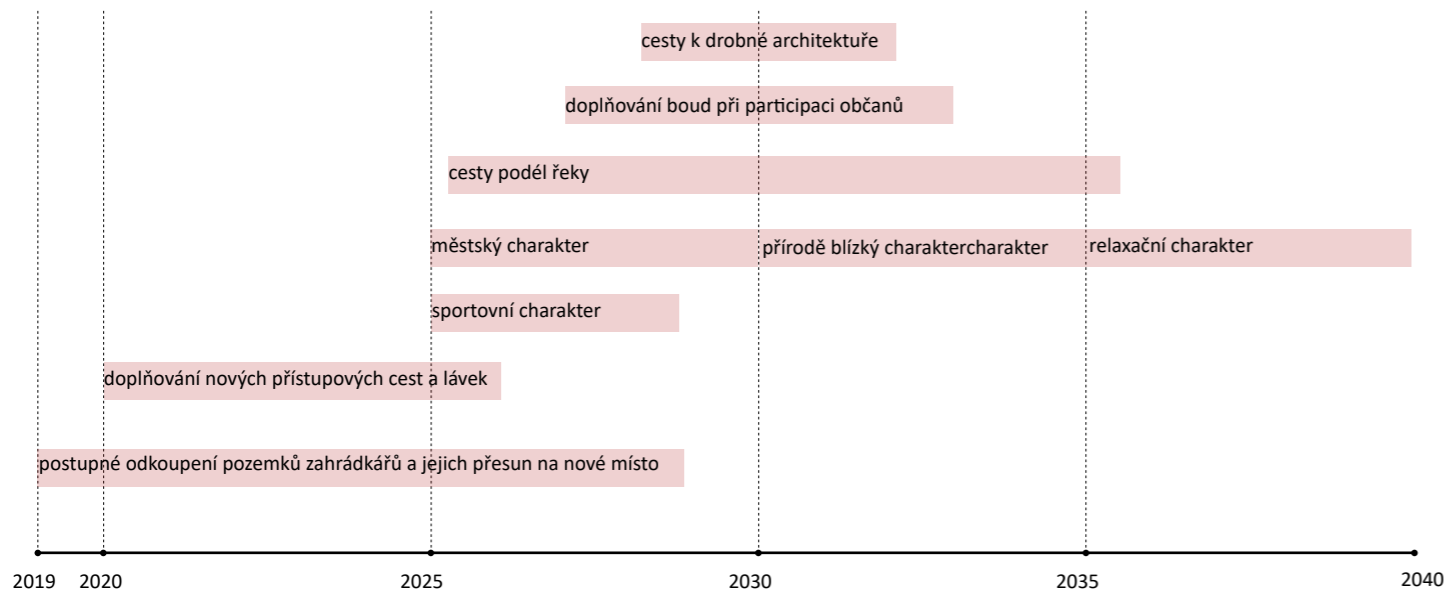
<https://cs.wikipedia.org/wiki/>
<http://www.znojmocity.cz>
<https://www.znojemskaBeseda.cz/>
<http://www.fotohistorie.cz>
<https://www.nppodyji.cz/>
<https://www.mmcite.com/>

Elektronické mapové podklady:

<http://services.cuzk.cz/>
<http://maps.google.cz/maps>
<http://mapy.muznojmo.cz/app/maps.php>
<https://historickemapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>
<http://www.geology.cz/extranet>

Normy ČSN:

NEUFERT, Ernst, navrhování staveb, Praha 2000, ISBN 978-1-117-00802-7

Ráda bych poděkovala všem konzultantům, za čas a poskytnuté rady, především
doc. Ing. arch. Ivanu Plickovi CSc., Ing. arch. Matyáši Sedlákoví, Ing. Radmile Finge-
rový a rodině a přátelům za podporu

